

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 34 (1763)

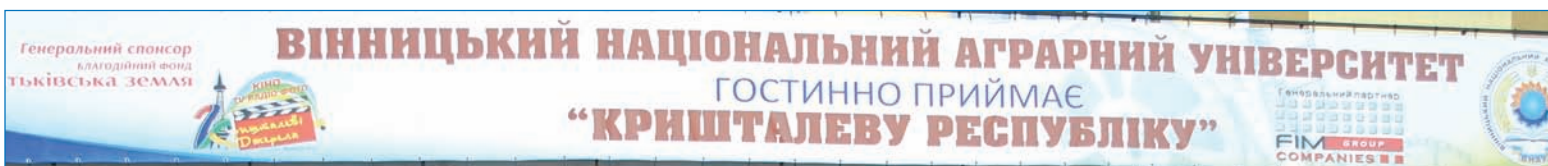
П'ятниця, 23 серпня 2013 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

**ЗАВТРА - ДЕНЬ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
УКРАЇНИ
ЗІ СВЯТОМ!**

КРИШТАЛЕВІ НАДІЇ ДЕРЖАВИ

Марія Бакало із Сімферополя — лауреат «Кришталевих джерел»

Міжнародний дитячий молодіжний фестиваль «Кришталеві джерела» цього року відсвяткував своє 22-річчя. Ровесник Незалежності України, адже вперше відбувся в серпні 1991 року в м. Кролевець, що на Сумщині. За всі ці роки фестиваль проходив у різних містах України, а цього року «Кришталеві джерела» вже вдруге зустрічала винницька земля.

Вдруге в своїх стінах учасників фестивалю гостинно вітав та надав всебічне сприяння Винницький національний аграрний університет, президентом якого є народний депутат України Григорій Калетник, який вважає, що самим дітям важко організуватися чи доступитися до того, щоб звірити правильність свого роз-

виту із тими людьми, які вже досягли вершин успіху, із зірками різних напрямів мистецтва — кіно, телебачення, фото... Тому саме такі заходи, як фестиваль, і забезпечують їм цей доступ і можливість порівняти свій розвиток, свій рівень, своє бачення і зі своїми ровесниками, і з професіоналами.

Цього року до Вінниці завітало понад 200 учасників, які пройшли відбірковий етап. На фестивалі були представлені майже всі регіони України. Загалом це 107 дітей, 25 студентів, 78 дослужих учасників-наставників та професійних митців, які створюють аудіовізуальну продукцію для дитячої аудиторії. Також у фестивалі взяли участь автори радіопередач і кінофільмів з Єкатеринбурга та м. Зарічного Свердловської області Російської Федерації і міста Каунас із Литви.

(Продовження на 10-й стор.)

ВІЧ-НА-ВІЧ З НЕЗАЛЕЖНІСТЮ

Наодинці з Днем незалежності країни — наче із дзеркалом. Адже все в країні відбувається з нашого дозволу, але не з веління. І можна скільки завгодно тримати образ на країну — як скорботний вираз обличчя, коли треба підбивати підсумки, можна скільки завгодно намагатися торгуватися з Батьківщиною на тему «ось візьму й виїду за кордон, і ні за що тут не відповідалиму»... Однак відповідальність за Україну — на всіх нас назавжди. Як назавжди наша незалежність.

Напередодні Дня незалежності України Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка і Центр «Соціальний моніторинг» провели спільне соціологічне дослідження про ставлення наших громадян до Дня незалежності України.

Всього було опитано 2008 респондентів, які проживають у всіх областях України, включаючи м. Київ і АР Крим, за стохастичною вибіркою, репрезентативною для населення України віком від 18 років.

Ми розмовляли з головою правління Українського інституту соціальних досліджень — завідувачкою відділу моніторингових досліджень соціально-економічних трансформацій Інституту економіки і прогнозування НАНУ Ольгою Балакіревою.

ЯКЩО ЗАВТРА РЕФЕРЕНДУМ...

— Ми запитували громадян: «Як би ви проголосували, якщо б референдум про проголошення державної незалежності України відбувався сьогодні?». Хочу нагадати, що в 2001 р. за незалежність проголосували б 56% населення, а проти — 28%. Інші респонденти вагалися з відповіддю. У 2011 р., коли ми відзначали 20-річчя незалежності, тих, хто голосував би проти, виявилось, як і раніше, 28%, а тих, хто проголосував би за незалежність, — значно менше, ніж 2001 р., навіть менше половини опитаних — 47%, і дуже багато було тих, хто не визначився. У 2013 р., напередодні чергової річниці незалежності, за неї проголосували б 61% населення — це значно більше, ніж у 2001 р. і майже в 1,5 рази більше, ніж два роки тому, — розповідає Ольга Балакірева.

(Закінчення на 3-й стор.)

ЖИВИ, УКРАЇНО, ЖИВИ ДЛЯ КРАСИ, ДЛЯ СИЛИ, ДЛЯ ПРАВДИ, ДЛЯ ВОЛІ!

24 серпня ми святкуємо День незалежності України — нашої великої держави, нашої матері-Вітчизни. Про незалежність України мріяли, за неї боролися сотні і тисячі справжніх українців, славних синів наших преславних предків.

Серед тих, хто виборював свободу Вітчизні, не лише політичні діячі, а й чимало представників національного красномислення.

Різні суспільно-політичні режими — і російський царизм, і комуністичний більшовизм — жорстоко розправлялися з тими, хто піднімав свій голос на захист зневажаєної рідної мови, культури, свого уярмленого народу. Одних засідали до Сибіру, інших розстрілювали без суду і слідства, решту до останніх днів свого життя переслідували і цькували.

Не всі борці за незалежність України залишилися в живих, не всі дожили і дочекалися світлого Дня незалежності. Але ж він, цей світлий і радісний день, настав. І ми, нащадки тих, хто виборював нам волю і свободу, хто й понині стоїть у перших лавах борців за незалежність Вітчизни, щиро завдячуємо їм, завжди пам'ятатимемо тих, хто не дожив до цих радісних днів, тих, хто, пройшовши тортури, лишився живим і продовжує свою чесну справу.

Сьогодні ми подаємо добірку віршів поетів, які в різні роки, на різних етапах історичного розвитку нашої Батьківщини боролися словом за її незалежність. Їхне слово — то гімн великій всенародній справі, гімн нашому народу, нашій Україні, нашій незалежності.

(Продовження на 9-й стор.)

В УКРАЇНІ БІЛЬШАЄ ПАТРІОТІВ

У серпні 2013 року 81% опитаних українців у тій чи іншій мірі вважають себе патріотами своєї країни.

Більшими патріотами себе вважають найстарші та наймолодші респонденти.

(Продовження на 3-й стор.)

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України, Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несут автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛІШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnicтво@gmail.com

**УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 430/2013
ПРО ЗАХОДИ У ЗВ'ЯЗКУ
З 80-МИ РОКОВИНАМИ ГОЛОДОМОРУ
1932-1933 РОКІВ В УКРАЇНІ**

З метою гідного вшанування пам'яті жертв голодоморів в Україні, забезпечення належної організації та проведення у 2013 році заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) утворити організаційний комітет з підготовки та проведення заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні;

2) забезпечити розроблення та затвердити у місячний строк план заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, передбачивши, зокрема: проведення 23 листопада 2013 року — у День пам'яті жертв голодоморів жалобних заходів у місті Києві, зокрема на території Національного музею «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні», а також жалобних заходів в інших населених пунктах України за участі представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадськості;

організацію в населених пунктах України тематичних виставок архівних документів, фотоматеріалів, творів мистецтва та літератури, а також виступів творчих колективів, діячів культури і мистецтв; проведення у навчальних закладах, військових частинах, закладах культури заходів, присвячених ушануванню пам'яті жертв голо-

доморів в Україні;

3) вжити в установленому порядку заходів щодо прискорення спорудження у місті Вашингтоні (Сполучені Штати Америки) пам'ятника жертвам Голодомору 1932-1933 років;

4) забезпечити за участі Національної академії наук України підготовку та реалізацію програми досліджень теми голодоморів першої половини ХХ століття в Україні (Голодомору 1932-1933 років в Україні, голодоморів 1921-1922 років та 1946-1947 років в Україні).

2. На території України 23 листопада 2013 року прислужити Державний Прапор України, обмежити проведення розважальних заходів, внести відповідні зміни до програм радіо та телебачення.

3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити і забезпечити виконання регіональних планів заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, зокрема забезпечити покладання у День пам'яті жертв голодоморів траурних вінків та композицій із житніх і пшеничних колосків до пам'ятних знаків, місць поховань жертв голодоморів, ушанування пам'яті померлих хвилиною мовчання, проведення інших скорботних заходів, належне впорядкування місць поховань жертв голодоморів.

4. Міністерству закордонних справ України: забезпечити проведення закордонними дипломатичними установами України у 2013 році заходів у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні, вжити заходів з метою організації тематичних виставок у приміщеннях парламентів, урядових установ іноземних держав, міжнародних організацій;

забезпечити залучення до участі в офіційних заходах, які проводяться в Україні, представників дипломатичного корпусу іноземних держав, акредитованих в Україні; сприяти представникам української громадськості за кордоном у проведенні заходів із вшанування пам'яті жертв голодоморів в Україні.

5. Державному комітету телебачення і радіомовлення України сприяти широкому висвітленню в державних засобах масової інформації заходів, що проводяться у зв'язку з 80-ми роковинами Голодомору 1932-1933 років в Україні.

Президент України
Віктор ЯНУКОВИЧ
19 серпня 2013 року

ДЕНЬ ДЕПОРТАЦІЇ НІМЦІВ З КРИМУ

18 серпня кримчани вшанували пам'ять німців, постраждалих від депортації із Криму у 1941 році.

В парку «Салгірка» перший заступник Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим Володимир Дегтярьов, голова Постійної комісії Верховної Ради автономії з міжнародних відносин і проблем депортованих громадян Енвер Абдураїмов, голова Республіканського комітету АР Крим у справах міжнародних відносин і депортованих громадян Рефат Кенжалієв, заступник Сімферопольського міського голови Ігор Скуцький, представники німецької, а також інших національно-культурних громад і жителі міста взяли участь у церемонії покладання квітів до пам'ятного знаку жертвам депортації і вшанували пам'ять загиблих хвилиною мовчання.

КРИМСЬКІ ТАТАРИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ЗМІНИ ЛІДЕРА

Кримські татари мають намір 26-27 жовтня провести свій загальнонаціональний з'їзд — Курултай. Таке рішення наприкінці минулого тижня ухвалив Меджлис кримськотатарського народу, повідомили УНІАН у його прес-службі.

Організаційній службі з підготовки і проведення першої сесії Курултаю доручили до 1 жовтня надати для затвердження Меджлису приблизний порядок роботи і проект порядку денного, після чого направити документи усім обраним делегатам Курултаю.

Очікується, що на з'їзді має бути розглянуто питання про зміну лідера Меджлису. Мустафа Джемільєв заявив про намір піти з посади ще рік тому, на минулому Курултаї. Пізніше в інтерв'ю Джемільєв говорив, що на пост голови Меджлису можуть претендувати Рефат Чубаров, Ремзі Ільясов і Ахтем Чийгоз, при цьому зазначив, що на перших порах допомагатиме новообраному главі.

У Кримській автономії на даний час живуть близько 2 млн. осіб, з них близько 270 тисяч — кримські татари. Ще мінімум 100 тисяч хотіли б повернутися на півострів.

ЗА НЕЛЕГАЛЬНУ ТОРГІВЛЮ ВЛАШТУЮТЬ «КАДРОВІ ЧИСТКИ»

Голова уряду АРК Анатолій Могильов пообіцяв влаштувати чиновникам «кадрові чистки», якщо до вересня місцеві органи влади не розберуться з нелегальними торговими точками на курортах. За даними кримського прем'єра, таких у 19-ти курортних містах і селищах понад 500. Про це Могильов заявив на прес-конференції за підсумками засідання Ради міністрів Криму, передає кореспондент Укрінформ.

«Хочу, щоб чиновники всіх рівнів і рангів розуміли, що вони попросаються зі своїми робочими місцями, якщо до вересня не зможуть забезпечити порядок з торговими точками на своїй території», — сказав Анатолій Могильов.

Він закликав правоохоронців і керівників ГУ Міністерства доходів і зборів в АРК посилити контроль за роботою об'єктів торгівлі в курортних регіонах Криму, оскільки торгові точки, що працюють без дозвільних документів і з порушенням санітарних норм, негативно впливають на імідж курорту і не сприяють наповненню казни республіки.

«Власники кожної торгової точки повинні розуміти, що якщо вони встали десь незаконно, то понесуть таку відповідальність, що можуть залишитися без будинку, без машини і без цього кіоску взагалі», — резюмував А. Могильов.

За даними Ради міністрів АРК, найбільша кількість нелегальних торгових об'єктів розміщена в Євпаторії, Алушті, смт. Місхор, смт. Новофедорівка Сакського району, а також на території Малоріченської сільської ради.

ЦІНИ В КРИМУ: БУВАЄ Й ДОРОЖЧЕ...

У Криму за підсумками липня цього року на продовольчих ринках зафіксовані рівні середніх роздрібних цін, нижчі за середньоукраїнські на 23 найменування: від 0,1% на варену ковбасу 1 сорту до 21,8% на яловичину без кістки. Про це свідчать оперативні дані моніторингу роздрібних цін НДІ «Укragenpromпродуктивність» за 46 найменуваннями продуктів харчування.

Середні рівні споживчих цін на продовольчих ринках Криму знизилися на 17 продуктів харчування: від 0,1% (сир «Російський») до 36,2% (томати польові). Середній темп зниження цін у липні по Криму склав 0,8%, по Україні — 0,2%. Стабільними впродовж місяця залишилися роздрібні ціни на 7 продуктів харчування (хліб з борошна пшеничного вищого та першого сорту, хліб житньо-пшеничний, батон, пшоно, крупи манна та вівсяна).

Споживчі ціни на хліб з борошна пшеничного 1 сорту (4,00 грн./кг) і крупу вівсяну (6,08 грн./кг) на продовольчих ринках Криму є мінімальними серед регіонів України. За ціновими параметрами на крупу манну (4,87 грн./кг), сало (16,97 грн./кг) і моркву (5,00 грн./кг) автономія за підсумками липня посіла 2 рейтингове місце, на лук ріпчастий (4,78 грн./кг) — 3 місце. За рівнями цін на хліб з борошна пшеничного вищого сорту (4,69 грн./кг), пшоно (4,49 грн./кг), буряк (4,56 грн./кг) і рибу живу (18,59 грн./кг) Крим увійшов до першої п'ятірки регіонів України з найнижчим рівнем середніх роздрібних цін.

Управління інформаційної політики Ради міністрів АРК

У ТЕЛЕФОННОМУ РЕЖИМІ...

Минулої п'ятниці відбулася телефонна розмова Президентів України та Російської Федерації, під час якої Віктор Янукович висловив стурбованість щодо процесів, які відбуваються під час митного оформлення вантажів при перетині українсько-російського кордону. Віктор Янукович та Володимир Путін також обговорили питання двостороннього порядку денного, в тому числі питання проведення Українсько-Російської міждержавної комісії під головуванням Президентів.

Прем'єр-міністр України Микола Азаров і голова уряду Російської Федерації Дмитро

Медведев висловили переконання, що торговельні війни між Україною і Росією в принципі неможливі. Про це йшлося у неділю під час телефонної розмови глав урядів двох країн, повідомляє Департамент інформації та комунікацій із громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України.

Сторони обговорили актуальний стан торговельно-економічних відносин між двома країнами, а також ускладнення, які спостерігаються останнім часом у митному оформленні окремих видів вантажів, що постають з України до Російської Федерації. Глави урядів зауважили, що спекуляції навколо того, що ці ускладнення нібито пов'язані з інтеграційними процесами двох країн, є безпідставними...

ТИМ ЧАСОМ... ДЕПУТАТИ ЄВРОПАРЛАМЕНТУ ЗАКЛИКАЛИ ЄС ЗАХИСТИТИ УКРАЇНУ ВІД ТИСКУ МОСКВИ

Євросоюз повинен захистити Київ від торговельного тиску з боку Москви, який носить політичне підґрунтя і спрямований на недопущення підписання у листопаді Угоди про асоціацію України з ЄС. Про це йдеться у зверненні голови комітету із закордонних справ Європарламенту Ельмара Брока і члена цього комітету Яцека Саріуш-Вольського, інформує РАР.

«Блокуючи імпорт з України, Росія веде проти неї торговельну війну. Тиск збільшується, аби відлякати Україну від підписання Угоди про асоціацію і поглиблену зону вільної торгівлі з ЄС», — йдеться в заяві депутатів Європарламенту.

На їхнє переконання, ці дії є «ворожими» не лише стосовно України, але й щодо Євросоюзу. «Коли Росія здійснює безпідставний тиск, аби поставити під сумнів договір, щодо якого ЄС довгий час вів переговори,

очевидним є те, що Євросоюз має здійснити відповідні політичні і дипломатичні дії, захищаючи Україну і її право вибору», — йдеться у заяві.

Автори звернення вважають, що пасивність Єврокомісії і Європейської служби зовнішньої діяльності лише заохочуватиме Росію до «продовження політики тиску і шантажу», яка, ймовірно, посилиться перед самітом Східного партнерства у Вільносі і спрямовуватиметься також і на інші країни.

На думку Брока і Саріуш-Вольського, українська влада також має зробити усе необхідне, аби підписати у листопаді Угоду про асоціацію. «Україна стоїть перед вибором: або піддатися тиску з боку Росії, що має на меті заблокувати відносини України із західною частиною континенту, або ж повернутися у бік ЄС та інших ринків», — переконали депутати Європарламенту.

«ЧОРНОМОРНАФТОГАЗ» ЗБЕРІГАЄ ДИНАМІКУ ЗРОСТАННЯ ВИДОБУТКУ

За сім місяців поточного року Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» перевищило торішній видобуток природного газу за аналогічний період на 35,5 відсотків або на 229 млн. кубічних метрів.

Також у рамках виробничої діяльності з січня до липня «Чорноморнафтогазом» на 18 відсотків або на 6,2 тис. тонн перевиконані планові показники з видобутку газового конденсату і на 6 відсотків — з нафти.

З метою збільшення видобутку вуглеводнів підприємством активно ведуться роботи з облаштування та введення в експлуатацію нових свердловин на Одеському газовому родо-

вищі, в комплексі з сусіднім Безіменним. Як відомо, обидва родовища знаходяться в північно-західній частині українського сектора шельфу Чорного моря в 155 кілометрах від кримського узбережжя, їхні загальні запаси складають понад 22 мільярда кубічних метрів газу. Освоєння родовищ з 2012 року ведуть дві високо-технологічні плаваючі бурові установки п'ятого покоління «Петро Годованець» і «Незалежність», завдяки яким перший газ з Одеського родовища надійшов споживачам Криму в кінці минулого року. Для цього СПБУ «Петро Годованець» пробурила кущ свердловин на першому блок-кондук-

торі, а будівельники з'єднали цей блок-кондуктор для Безіменного родовища.

Нагадаємо, що з 2011 року на виконання доручень Президента України Віктора Януковича і Кабінету Міністрів України щодо збільшення вітчизняного видобутку та за підтримки Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» веде активні роботи на шельфі Чорного та Азовського морів. Їхнім результатом стане виконання підприємством програми з трикратного збільшення видобутку природного газу — з 1,05 млрд. кубометрів у 2011 році до 3 млрд. у 2015 році.

Прес-служба Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз»

ВІС-НА-ВІС З НЕЗАЛЕЖНІСТЮ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

— Характерно, що опитування проводилося серед громадян віком від 18 років, і для частини молодих людей альтернативи незалежності немає, оскільки вони народилися вже в незалежній країні, тому для них це запитання звучить як не до кінця зрозуміле.

Не підтримує незалежність 21% опитаних. Близько 18% вагаються або взагалі не голосували б на такому референдумі — це пасивна частина соціуму, яка вважає, що в країні і без них вирішаться всі питання. У віковій категорії 18-59 років відповіді респондентів на підтримку незалежності коливаються навколо 61% і трохи вище. Серед громадян віком від 60 років ці показники значно нижчі — 54%, що близько до даних стосовно всього населення в 2001 р.

Найбільші відмінності спостерігаються за регіонами опитування, і вони не просто статистично значущі, а свідчать про геть різні політичні орієнтації частин суспільства. За незалежність у Києві виступають 89% жителів, у Західному регіоні — 87%, що порівняно із середнім показником 61% значно вище. У Північному регіоні незалежність обстоює 81%. В АР Крим за незалежність країни виступає 31%, на Сході — 42%, на Півдні — 52%, у Центрі — 62%. Різниця між показниками Києва і Криму — майже трикратна!

І, відповідно, серед тих, хто не підтримує незалежність, різниця ще більша: у Києві не підтримали б її всього 2%, на Заході — 4%, а в Криму — 36%. Фактично це ставлення до держави України, і воно дуже різне.

— Це вже залежить від того, чи усвідомлюють люди, що живуть у незалежній державі. Невже кримчани вважають, що можуть щось змінити?

— Ні. Вони просто незадоволені політикою, яка проводиться щодо них. Ті, хто відноситься себе до кримських татар, дуже незадоволені тим, як обстоюють їхні інтереси. З іншого боку, в Криму є «оазиси» чималого впливу Росії з досить великими інвестиціями, і тому формується

оцінка, що українці бідніші, ніж росіяни, і там дуже сильні проросійські настрої. Це й впливає на оцінку незалежності України — вона містить у собі бажання мати вищий рівень життя, бажання координації з Росією, оскільки саме з Росією кримчани бачать приплив інвестицій в економіку Криму.

— Чи залежить ставлення до незалежності країни від національності респондентів?

— Ми запитували, до якої національності відноситься себе респондент. Я, наприклад, етнічно росіянка, але коли мені ставлять таке запитання, все одно відношу себе до українців, бо виросла в цій країні, це частина моєї ідентичності, моєї культури. У нашому дослідженні самовіднесення, самоідентифікації людей з тією чи іншою національністю різниця в підтримці незалежності між українцями і росіянами вийшла досить значною — фактично вдвічі: з тих, хто вважає себе українцем, за незалежність проголосували б 66%, з тих, хто вважає себе росіянином, — 32%. До того ж велика частина громадян, які відносять себе до росіян, відповіли, що не брали б участі у референдумі, або взагалі вагаються з відповіддю.

— Як впливають на вибір людей їхня освіта й матеріальне становище?

— Що вищий рівень освіти, то вища готовність людей підтримати незалежність України. Серед тих, хто має не тільки вищу освіту, а й учений ступінь, показник такої підтримки — 86%. Що стосується матеріального становища людей, залежність тут — така ж однозначна, як і за рівнем освіти: що краще матеріальне становище людей, то більшою мірою вони підтримують незалежність.

Висновок очевидний: що комфортніше живеться людям у країні, то більше вони готові підтримати країну як таку, а також формування держави. І цей висновок підтверджується нашим аналізом: ми запитували людей, наскільки вони зацікавлені будувати долю з Україною, жити в цій країні, розвивати її — чи вони все ж таки хотіли б перейти в іншу. У людей, які відповіли, що хотіли б

вийхати з країни, рівень підтримки незалежності України трохи нижчий, хоча й становить 51%. Серед тих, хто стверджує, що не залишить країни, на підтримку її незалежності виступили 64%.

СВЯТО З ПРИСМАКОМ СКЕПСИСУ?

— Ви ставили запитання, наскільки громадяни вважають День незалежності святом.

— З тим, що це велике свято, згодні 23% респондентів, для 39% — це звичайне свято, як і всі інші офіційні свята, 27% вважають, що це звичайний вихідний день, і 9% вважають, що це не свято, і має бути робочим днем. Тут значна різниця не за віковими групами, а за регіонами. У Західному регіоні 47% респондентів вважають, що це справді велике свято. У Києві такої думки дотримуються 40%, що вдвічі більше, ніж середній показник по країні. У Криму вважають День незалежності великим святом 7% опитаних, на Сході — 11%. За думкою, що День незалежності має бути звичайним робочим днем, лідери — Крим, Схід і Південь — у цьому повна відповідність настрою, які спостерігаються загалом щодо незалежності. А що вищий рівень освіти громадян, то більше в них сприйняття незалежності як справді значущого, великого свята.

— Цікаво, як змінилися б оцінки незалежності громадянами, якби референдум справді відбувся?

— Ми не одержали б 21% тих, хто проголосував би проти, — їх було б менше. Відповіді на оцінку запитання про незалежність, яке ми ставили, стали відображенням задоволеності громадян станом справ у країні. У 2013 р. ми побачили певне погіршення соціальних настроїв, оскільки не все так швидко змінюється на краще, як хотілося б. З одного боку, всі раділи, що пережили найскладніший період кризи, але після нього не настало істотного поліпшення матеріального становища. З іншого боку, досі немає чіткої стратегії розвитку країни; сьогодні дуже багато тем, які дебатуються, щодо яких немає однозначної відповіді, починаючи з вектора інтеграції і

Ольга Балакірева

до вибору пріоритетних моделей розвитку, — тобто дуже багато питань і через 22 роки залежать від політичних інтересів, зміни еліти, і це породжує дещо скептичну оцінку незалежності. Цікаво, що в Києві завжди спостерігається вищий рівень оптимізму, але це пов'язано з тим, що тут і вищий рівень життя, і люди мають більше можливостей.

— Проте незалежність України все одно відбулася.

— Відбулася хоча б тому, що ми маємо фактично нове покоління, в якого за всіма нашими показниками зростає почуття гордості за свою країну, зростає підтримка її незалежності, це покоління має вже інший рівень ідентифікації. Однак це не означає, що всі проблеми розв'язані. І коли ми говоримо про бажання залишити цю країну, то, насамперед, його виявляє саме молоді як найактивніша і найбільш мобільна частина суспільства. Запитайте себе: чи створено в Україні хорошу, якісну державу? Виявляється, як незалежна держава Україна відбулася, а як якісний механізм управління суспільством — ні. Треба забезпечити прозорість діяльності влади, сформувати її підзвітність і компетентність, позбутися корупції. А найголовніше, що має бути у фокусі державницької уваги як ідеологія, — це повага до кожної конкретної людини з боку суспільства, з боку законів, з боку влади. Тільки тоді ми зможемо сказати, що у нас відбулася хороша держава, в якій кожна людина живе з почуттям власної гідності.

Ірина КИРИЧЕНКО

<http://gazeta.dt.ua/internal/vich-na-vich-z-nezalezhnistyuu.html>

РИМА З КРИМУ

УКРАЇНА

Від Чорного моря
До сніжних Карпат
Є край, де твій дім,
Де тобі кожен рад.
Там в білих садах
Утопає земля,
Їй ім'я дано —
Україна моя!

Красиві тут люди
Живуть день при дні,
Вирощують хліб
І співають пісні.

Хай дружних народів
Велика сім'я
Прославить тебе,
Україно моя!

Знайомі з дитинства
Ця рідна земля —
І ріки її,
І ліси, і поля...
Куди б не пішов,
Не поїхав би я —
Ти в серці моїм,
Україно моя!

Лілія ОГУРЦОВА
м. Сімферополь
Переклав з російської
Данило КОНОНЕНКО

ПРАПОР УКРАЇНИ ВСТАНОВЛЯТЬ НА ВЕРШИНІ ЧАТИР-ДАГУ

У Криму в День незалежності України на західній вершині гори Чатир-Даг піднімуть Державний прапор і прапор Автономної Республіки Крим. Про це повідомляє прес-служба Ради міністрів АРК, передає кореспондент Укрінформу.

«Церемонія урочистого підняття прапора відбудеться на Еклізі-Бурун — найвищій вершині плато Чатир-Даг (1527 метрів над рівнем моря)», — говориться у повідомленні.

Окрім того, в Криму відбудуться тематичні заходи, присвячені історії становлення незалежності України.

В УКРАЇНІ БІЛЬШАЄ ПАТРІОТІВ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Як свідчать передані УНІАН результати останнього дослідження Соціологічної групи «Рейтинг», зокрема, 40% опитаних однозначно характеризують себе як патріоти, ще 41% — швидше так, ніж ні. Разом з тим, 13% опитаних не вважають себе патріотами. Ще 5% — не змогли визначитися.

Таким чином, відзначають соціологи, протягом останнього року кількість людей, які вважають себе патріотами, не змінилася (у серпні 2012 року 40% опитаних однозначно характеризували себе як патріоти, ще 42% — швидше так, ніж ні).

Якщо ж говорити про довшу динаміку, то, скажімо, з 2010 року кількість людей, які вважають себе патріотами, дещо зросла. Так, у вересні 2010 року тільки 31% опитаних однозначно характеризували себе як патріоти, ще 45% — швидше так, ніж ні. Загалом

кількість опитаних, які вважають себе патріотами своєї країни, зросла з 77 до 81%.

Цікаво, що більшими патріотами себе вважають найстарші та наймолодші респонденти. Водночас, чим старші респонденти, тим менше вони підтримують незалежність України. Отже, частина респондентів, називаючи себе патріотами своєї країни, не мають на увазі незалежну Україну, і більше таких саме серед старших людей.

Терміни проведення дослідження: 9–18 серпня 2013 р. Аудиторія дослідження: населення України віком від 18 років і старші. Вибіркова сукупність: 2000 респондентів. Метод дослідження: особисте формалізоване інтерв'ю згідно з опитувальником (face to face).

Помилка репрезентативності дослідження (з імовірністю 0,95): для значень, близьких до 50%, похибка становить не більше 2,2%, для значень, близьких до 30%, — не більше 2%, для значень, близьких до 10%, — не більше 1,3%, для значень, близьких до 5%, — не більше 1%.

ТИСК РОСІЇ З МЕТОЮ ВТЯГТИ УКРАЇНУ В МИТНИЙ СОЮЗ СТИМУЛЮЄ НАС РУХАТИСЯ В ПРОТИЛЕЖНИЙ БІК...

Інформаційно-психологічний тиск з боку Росії з метою втягати Україну в Митний союз, скоріше за все, матиме протилежний ефект. Він налаштує більшість пересічних українців проти цього плану і швидше допоможе їм стати національно свідомими. Таке переконання висловив доктор політичних наук, заввідділу Національного інституту стратегічних досліджень Максим Розумний у коментарі Укрінформу.

«Щодо роздоріжжя — між Митним союзом і асоціацією з Євросоюзом — Росія ніби підігрує Україні для того, щоб її населення сприймало це як якийсь історичний вибір і ключову подію політичного життя. Робляться кроки і жести, які відверто мають на меті інформаційно-психологічний вплив. Хоча вже зрозуміло, що якщо це і стимулює українське суспільство до чогось, то скоріше в бік, протилежний від Росії. Росія не наближає Україну до себе, вона її швидше віддаляє. І не лише національно свідомих українців, а й більшість простих громадян України з пострадянською свідомістю настроюють проти Росії і унеможливають не те що реінтеграцію, а взагалі побудову якихось нормальних стосунків», — підкреслив Розумний.

При цьому він взагалі взяв під сумнів думку про те, що вибір між Митним союзом і ЄС для України набуває символічного значення в майбутньому. «Ми живемо в часи різноманітних маніпуляцій в інформаційному просторі, і не виключено, що через якихось півроку виявиться, що це був обманний трюк, відволікання уваги від інших речей», — сказав політолог.

Водночас він наголосив, що масований тиск Росії — «це стимул для українців, щоб подумати, хто ж вони такі насправді, і розібратися в своїх відчуттях, громадянами якої країни вони є, тому що для багатьох українців характерне трохи шизофренічне поєднання тути за Радянським Союзом і любові до всього українського».

ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ВОЛЮ!

46% УКРАЇНЦІВ ГОТОВІ ВІДСТОЮВАТИ ЦІЛІСНІСТЬ КРАЇНИ ЗІ ЗБРОЄЮ (ОПИТУВАННЯ)

У серпні 2013 року 61% опитаних підтримали б проголошення незалежності України, якби перед ними постав такий вибір сьогодні. При цьому 46% опитаних готові у випадку виникнення відповідної загрози відстоювати територіальну цілісність України зі зброєю в руках. Про це свідчать передані УНІАН результати останнього дослідження Соціологічної групи «Рейтинг».

Водночас 28% — не підтримали б проголошення незалежності України, ще 13% — не визначилися. За останній рік (з серпня 2012 р.) ці показники практично не змінилися.

Згідно з результатами дослідження, якщо на Заході підтримали б незалежність майже 90%, на Півночі та в Центрі — майже 70%, то на Сході та Півдні — менше половини, а на Донбасі — взагалі лише третина. Лише на Донбасі кількість противників незалежності перевищує кількість прихильників — рік тому ці показники були майже рівні. При цьому серед прихильників Партії регіонів майже половина підтримали б незалежність, а майже 40% — ні. Тоді як серед прихильників КПУ домінують противники незалежності (дві третини).

Чим молодші респонденти, тим більше вони підтримують незалежність України. Чоловіки більше підтримують незалежність, ніж жінки. Чим більше матеріально забезпечена людина, тим вища підтримка незалежності.

Майже 80% респондентів, які

вважають рідною мовою українську, підтримують незалежність. Водночас серед респондентів, які вважають рідними одночасно російську та українську, — таких близько половини, а серед тих, які вважають рідною лише російську, — лише третина.

Майже 90% прихожан УГКЦ, понад 70% УПЦ (КП) та майже 60% просто віруючих, які не відносять себе до жодної конфесії, підтримують незалежність. Тоді як серед прихожан УПЦ (МП) таких менше половини, хоча і серед них кількість прихильників незалежності перевищує кількість противників.

46% опитаних готові у випадку виникнення відповідної загрози відстоювати територіальну цілісність України зі зброєю в руках. За останні три роки це найвищий показник: так, у 2010 році таких було 43%, у 2012 р. — лише третина.

Разом з тим, 43% опитаних не готові відстоювати територіальну цілісність України зі зброєю в руках, 11% — не визначилися.

Якщо раніше підвищену готовність відстоювати свою країну зі зброєю в руках висловлювали переважно прихильники лише партії «Свобода», то зараз таких однакова кількість і серед прихильників інших опозиційних партій: «УДАРу» та «Батьківщини» — близько 60%.

При цьому соціологи відзначають, що на Донбасі кількість опитаних, які готові відстоювати територіальну цілісність країни зі зброєю в руках, у 1,5 рази вища, ніж кількість людей, які підтримали б незалежність.

Майже 60% чоловіків та кожна третя жінка готові захищати свою країну зі зброєю в руках. Чим молодші респонденти, тим вищу готовність декларують до відстоювання незалежності країни.

Про 6-річного кримчанина Сашка, який мріє служити нарівні зі старшими, читайте в наступному номері «КС»!
(Фото Л. Матюхіна)

СІМ ЧУДЕС СЕВАСТОПОЛЯ, ЯКІ ЗДАЮТЬСЯ НЕПОРУШНИМИ

Навряд чи колись Севастополь наважиться позбутись негативної спадщини колишньої Російської імперії та Радянського Союзу. Атавізми існують як в інтелектуальному та інформаційному просторі і оточенні громади — топоніміці, бігбордах, ЗМІ і т. ін., так і в матеріальному вимірі — фахівцями озвучена кількість пам'ятників — від 2 до 2,5 тисячі. Головні аргументи представників влади — «Не ми ставили — не нам снімати», «Ето наша історія». Більше того, відмерлі в свідомості негативні постаті влада прагне відродити, відмивши їх, як їй здається, добіла.

У більшості своїй місцева громада вірна комуністичним традиціям — ніщо не може похитнути цих переконань — ні відсутність чи обмеження продуктів перед розвалом імперії, ні велика кількість інформації про злочини тоталітарних часів, яка нині легкодоступна. Тому політикам легко маніпулювати свідомістю севастопольців — при словах «мова», «Бандера», «Шухевич» і у політиків, і у виборців очі наливаються кров'ю, і вони здатні проголосувати за будь-кого, не думаючи. Мабуть, таки багатьох радянських людей замучив Бандера, будучи ув'язненим у німецькій тюрмі. Тобто досі севастопольці мертвого Бандеру бояться, а живих бандитів не бояться. Самій же громаді пропагандисти нав'язують хибні схеми, які є переважно спрощеними і повторюваними, що призводить до фактичного зомбування городян.

Сподіватись на якісь зміни у нижче перерахованих дивах ні на кого. Один із телеканалів залюбки показує молодіжного лідера, який без жартів каже: «Як владу можна критикувати? Її і так нелегко доводитись». Це вже там, поза екраном, його підгодовують грантами, у тому числі західні демократи...

I

«Ще Ленінових пам'ятників полк тримає в окупації державу...»

Ці слова Олеса Лупія ще довго будуть актуальними для нашого міста. Тільки на публічних місцях бовваніють пам'ятники комуністичному ідолу, а скільки їх стоїть у кабінетах чиновників, бібліотеках, школах — невідомо. Навіть у фойє міськради відвідувачів і депутатів зустрічає Ленін.

Спочатку головний монумент вождю більшовиків стояв з 1932 р. на сучасному майдані Нахімова, який і сам назвав не менше семи перейменувань. П'ять років його переробляли з пам'ятника Нахімову — зняли фігуру адмірала, збили прапор, барельєф і написи. Під час окупації всі фігури і бронзові частини пам'ятника Леніну німці відправили на переплавку.

А сучасний монумент на Центральній гірці, яка колись називалась Хребет Беззаконня, стоїть з 5 листопада 1959 р.

Виглядає, що севастопольці не мають до Леніна жодних претензій ні щодо затоплення Чорноморського флоту за його розпоряджен-

ням, ні щодо кривавого червоного терору, коли була знищена чимала частина городян. Самі матроси і офіцери на загальнофлотських зборах на Чорноморському флоті 340 голосами з 409 делегатів ухвалили рішення направити в усі гарнізони флоту телеграму з вимогою «в жодному разі не допустити приїзду Леніна до Севастополя». Простили й віруючі, хоча Ленін і Сталін нищили церкви.

Ленін таки добрався до міста багатьма пам'ятниками і копіями. Володимир Яцуба якось попередив, що він нікому не дозволить здійснити наругу над пам'ятником: «Я дав команду начальнику УВС виставити пост. Це не просто пам'ятник, це історичний пам'ятник, рівного якому немає на території України, це я вам говорю».

II

«...Тая цариця — лютий ворог України, голодна вовчиця!»

Ці слова Тараса Шевченка про російську імператрицю німецького походження Катерину II треба було б знати кожному депутату, аби не з'являлись потуги увічнити її в монументах як героїню.

До Кобзаря співали народну пісню «Ой з-за гори, з-за лиману» зі словами:

*«Ой царице Катерино!
Що ж ти наробила?
Степ широкий, край веселий
Та й занастаила!»*

П'ять років тому місцева влада за підтримки проросійських і антиукраїнських організацій незаконно та історично неправдиво встановила в центрі міста пам'ятник ворогу українського народу Катерині II — як «засновниці міста». До цього часу «батьком» міста в усіх російських довідниках вважався шотландець на російській службі Фома Макензі (Thomas MacKenzie). Адже саме він заклав 13 червня 1783 року перші камені у чотири будівлі майбутнього міста. Будівництво йшло без участі столичної влади. І тільки весною 1784 року Катерина II видала указ стосовно Севастополя. Вона ж «ушлавилась» нищенням за її розпорядженням Запорозької Січі, нелюдським способом депортації народів та звільненням віковичної української території від корінного народу для заселення німцями та представниками інших націй.

Останнім часом з'явилися чутки про ініціативну групу громадян, яка готує звернення до влади з проханням влаштувати колумбарій (сховище урн з прахом після кремації) на підпорній стіні позаду пам'ятника Катерині II, щоб бути поруч із їхнім ідолом...

III

Очистимо топонімічну карту Севастополя!

Про все це знають або просто зобов'язані знати ті, хто приймають рішення: севастопольська влада бережливо ставиться до увічнення більшовицьких катів у місті. Тому вулиці й майдани, які названі іменами більшовицьких вбивць і

організаторів масового терору, якот: «Леніна», «Надежды Островської», «Николая Пожарова», «Гавена» та інші, ще довго зберігатимуть свої назви.

Класикою стала стаття Ігоря Лосева «Гавенные улицы Севастополя», надрукована кілька років тому в газеті «Флот України», у якій він описав низку нелюдських «подвигів» Юрія Гавена (справжнє ім'я — Ян Ернестович Дауман). Можна й навести хизування самого Гавена-Даумана: «Считаю нужным напомнить, что я применил массовый красный террор в то время, когда он партии официально еще не был признан. Так, напр., в январе 1918 года я, пользуясь властью пред. Севаст. военно-револ. комитета, приказал расстрелять более шестисот офицеров-контрреволюционеров».

Дослідник севастопольської історії Аркадій Чикін у книзі «Севастопольская Голгофа» пише: «...в Крыму красный террор отличался особой жестокостью, патологическим зверством... 29 ноября 1920 года в Севастополе на страницах издания «Известия временного Севастопольского ревкома» был обнародован первый список казненных людей. Их число составило 1634 человека (278 женщин). 30 ноября опубликован второй список — 1202 казненных человека (88 женщин). И таких документальных свидетельств безлч.»

Неморальних і недостойних народної пам'яті людей увічнено на карті міста сотнями. Вони формують свідомість і нових поколінь.

Але на зміни немає надій — ні топонімічна комісія при адміністрації, ні постійна комісія з соціально-гуманітарних питань міськради цього не поспішають робити. Так і живуть севастопольці в будинках на вулицях і майданах катів і нелюдів.

IV

Історично неправдивий гімн

З подачі проросійської комуністичної міської ради міста 28 липня 1994 року пісню на слова Петра Градова та музику Ваню Мураделі зробили гімном Севастополя. Написана пісня була в 1954 році до 100-річчя першої героїчної оборони міста 1854-1855 рр. і до 10-ї

річчя визволення Севастополя від німецько-фашистських загарбників. Затверджений гімн рішенням I сесії міськради XXI скликання від 28 липня 1994 року.

Текст є унікальним за брехливістю і неправдивим за змістом. Будь-якому професійному історичному відомо, що за всю історію Севастополя його намагалися взяти 8 разів. Єдиним наступом, який пощастило витримати його захисникам, була атака кримськотатарських ескадронів у січні 1918 року. Всі інші 7 спроб взяття міста ворогом виявилися вдалими. Це є історичними фактами, а не пропагандою.

Але гімн Севастополя із приспівом «Легендарный Севастополь — неприступный для врагов» усе ж щодня лунає над містом, з нього розпочинаються радіо- і телепрограми, і він навіює системну брехню в голови прибулих мешканців та молодого покоління.

«Севастополь, Севастополь — гордость русских моряков» неодноразово повторюється в пісні. А хіба

українці та представники інших націй Російської імперії та Радянського Союзу героїчно не захищали місто?

Один із депутатів міської ради з телеекрана відверто заявив, що така героїзація і міфізація кочче необхідні для здоров'я ветеранів.

Спроба офіцера ВМС України Мирослава Мамчака написати на музику Мураделі інші, більш історично правдиві і чесні слова:

*«Хай летить величина слава
Про звитязу моряків
Севастопольських героїв —
Всіх його захисників!»*

була зустрінута проросійськими колами абсолютно вороже. Вони хочуть жити в брехні.

V

Українська школа-колегіум

26 серпня 1998 року в Севастополі була відкрита школа № 8 Міністерства оборони Російської Федерації імені 850-річчя Москви. Побудована вона була в рекордно короткі терміни — всього за 8 місяців на кошти уряду міста Москви для дітей моряків Чорноморського флоту Російської Федерації і працює за російськими освітніми програмами.

Президент Леонід Кучма у 1998 році тільки урочисто заклав камінь на місці будівництва української школи-колегіуму на 720 учнів. Тоді він необачливо заявив: «Це буде найкраща школа у Севастополі». Леонід Кучма правив ще шість років і кінцевого результату не досяг. Немає школи-колегіуму і зараз.

Звернення української громадськості стосовно закінчення будівництва владою ігноруються. У серпні 2011 р. громадський комітет «Український Севастополь» звернувся до голови Севастопольської міської державної адміністрації Володимира Яцуби з проханням добудувати українську школу-колегіум, щоб реалізувати права севастопольців різних національностей на здобуття освіти державною мовою. Сподівались на «високопрофесійні якості управління-господарника» та на «сприяння появі в нашому місті найкращого освітнього закладу на Півдні України». Даремно.

Севастопольці, які мають прогрес-

сивні погляди на розвиток освіти в суспільстві і бажають дати своїм дітям високоякісну освіту державною мовою, досі розчаровані. Володимир Яцубі особисто була вручена і газета «Слово Севастополя» із текстом звернення, було поставлене запитання під час урочистостей, присвячених Дню незалежності. Але після кількмісячного пожвавлення чи імітації турботи про севастопольців усе припинилось.

VI

Програма підтримки сильнішого

З метою розвитку та підтримки української культури, забезпечення функціонування української мови в усіх сферах громадського життя Севастополя відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 469 від 10 квітня 2006 року було виділено 9 мільйонів гривень. На думку свідомих українців — це завершилось нещільним використанням коштів.

Разова субвенція українського уряду часів Президента Віктора Ющенка викликала ініціативу проросійських сил, які якнайшвидшим чином прийняли «Програму підтримки регіональної російської мови і російської культури в Севастополі». Її обсяг виріс з 1 до 1,5 млн. гривень. Кошти йдуть на підтримку засобів масової інформації, освіти і культури.

Українці в Севастополі, як і в Криму, згідно з європейською класифікацією, є «меншиною в меншині». Наші права в політичній, громадській, культурній, релігійній, інформаційній сферах постійно порушуються. Це було за будь-якої влади. А у місті живе більше 20% українців.

Навчальний процес у школах, культурні заходи, ЗМІ — майже всуціль використовують російську мову. Тобто підтримка домінуючої мови є дивною. Отже, депутати міської ради свідомо нехтують правами українців та представників інших національностей при розподілі коштів громади.

VII

Незалежні ЗМІ

Якось мені довелося на замовлення солідної організації робити огляд місцевих газет та ТБ. Траплялись цілі тижні і місяці, коли в огляді не можна було навести прикладів якихось цінних чи проблемних матеріалів. Жовті, синьо-білі, кольорові — всі вони виявились гомогенізованими, а за змістом сірі. Якішо навіть і були порушені якісь проблеми, то відомий винуватець негараздів не називався. Більшість матеріалів — просто сервільні і обслуговують потреби влади. Декларовано ЗМІ є незалежними, але відчувається їхня маріонетковість і управління ззовні. Бували випадки дублювання одних і тих же матеріалів у різних газетах. Весело спостерігати, як після понеділкових брифінгів ЗМІ розносять дивні заяви, а наступного понеділка — їхнє спростування.

Відсутність у кіосках українських газет, навіть російською мовою, а у книжкових крамницях — книг українською мовою свідчить про побутовий шовінізм у місті. І найбільше чудо, що все це досі терпиться...

Микола ВЛАДІМІРСЬКИЙ

ТИМ ЧАСОМ...

НЕ РАДИЙ ХРІН ТЕРТЦІ, А ПО НІЙ БОКАМИ ТАНЦЮЄ...

У Севастополі завершився фінальний етап конкурсу міських художників «Моя Україна», який, за словами організаторів, вони присвятили 22-ій річчю Незалежності України. Про це повідомив глядачам телеканал «Перший Севастопольський». Диктор сказала, що конкурс тривав місяць, і що в ньому взяли участь десятки художників, а до фіналу дійшли три претенденти, які 15 серпня 2013 р. організували мистецьку виставку під відкритим небом. Ні де це відбулось, ні жодного імені художників, на жаль, ми не почули. Хто саме став переможцем — теж невідомо.

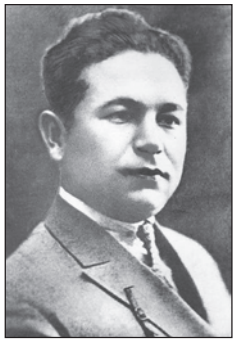
Натомість у короткому інформаційному ролику говорили начальник управління культури і туризму Севастопольської міської державної адміністрації Тетяна Ульянова та заступник голови СМДА Дмитро Белік. Головна дійова особа заходу народний депутат України Вадим Колесніченко повідомив, що організатори «вперше відійшли від хуторянства — все зроблено по-сучасному, по-новому», і добре було б, якби по всій Україні так було. У сюжеті згідно з інформаційною політикою телеканалу не пролунало жодного українського слова. Жодного повідомлення про подію на ресурсах Інтернет більше немає.

Політик Вадим Колесніченко відомий своєю діяльністю та заявами, зокрема, щодо найбільшого державного свята України. День Незалежності він не святкує, тому що поки не бачить приводу для свята, мовляв, не потрібно натужно святкувати те, чого немає (http://new-sebastopol.com/news/novosti_sevastopolya/Vadim_Kolesnichenko_Ne_nuzhno_natuzhno_prazdnovat_to_chego_net). Тому феномен організації конкурсу, присвяченого річчю Незалежності України, і участь в ньому такого депутата щонайменше дивує і ще чекає на свою розгадку...

ДО 120-РІЧЧЯ БЕКІРА ЧОБАН-ЗАДЕ

У Криму в жовтні пройде унікальна документальна фотовиставка, присвячена життю та творчості Бекіра Чобан-заде. Про це повідомлялося на засіданні організаційного комітету під керівництвом заступника голови Ради міністрів — керівника апарату Ради міністрів Криму Ольги Удвоїної з підготовки до святкування 120-річчя від дня народження кримськотатарського поета.

Вице-прем'єр підкреслила, що святкування 120-річчя з дня народження кримськотатарського поета, ученого-тюрколога та громадського діяча стане знаменною дагою для кримської та світової громадськості. Члени оргкомітету звернулися до громадськості з проханням надавати до Республіканського комітету АРК у справах міжнародних відносин і депортованих громадян будь-яку інформацію, фото- і відеоматеріали, документи, пов'язані з ім'ям Бекіра Чобан-заде, для подальшого експонування на виставці. Крім того, ці матеріали можуть бути використані у підготовці телепередачі про життя і творчість великого поета і ученого. **Контактний телефон: (0652) 59-88-25; електронна адреса reskomnac_ark@inbox.ru.**

Бекір Чобан-заде народився у Білогірську в 1893 році в сім'ї пастуха. У 1904-1908 роках вчився в місцевій школі. У 1909-1914 роках Бекір Чобан-заде переїхав на навчання до Стамбула, в Галатсарайський ліцей на словесне відділення. Там же закінчив вищі курси арабської та французької мов при Стамбульському університеті. Під час навчання в Стамбулі Бекір Чобан-заде опублікував свої перші вірші, публікує поему «Анань кьайда?».

У січні 1916 року Бекір Чобан-заде поїхав на навчання до Угорщини, де вступив на історико-філологічний факультет Будапештського університету. Після закінчення навчання Бекір Чобан-заде почав викладати у Будапештському і Лозанському університетах, а в 26 років став професором цих університетів. У Будапешті Чобан-заде написав вірші «Сув анасы» («Русалка») (1917), «Яз акьшамы, уй алдында» («В літній вечір на дворі») (1917), «Тувдым бир уйде» («Народився я у домі») (1917), «Дунай таша» («Дунай виходить з берегів») (1919). В цей же час з'являються його наукові публікації в журналі «Туран», стамбульських газетах «Кьырым» і «Гек китап».

У 1922 році став професором Кримського університету (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського). У 1924 р. на запрошення керівництва Азербайджану приїхав до Баку та як професор Бакинського університету активно брав участь у переході від арабської писемності до латинської. У 1928 році проти Бекіра Чобан-заде розгорнулася наклепницька кампанія в кримському та бакинському друці. Ученого звинувачували в пантюркізмі, «буржуазному націоналізмі». Незважаючи на це, Бекір Чобан-заде зберіг високий авторитет у наукових колах. У 1930-1935 роках він завідував кафедрою узбецької мови у Ферганському педінституті, викладав у Ташкентському університеті, Бухарському педінституті, обраний дійсним членом Азербайджанської філії АН СРСР, у 1935 році — Паризького лінгвістичного товариства.

Бекіра Чобан-заде заарештували 28 січня 1937 року в Кисловодську, 12 вересня був засуджений до вищої міри покарання (ст. 60, 63, 70, 73 КК АЗРСР).

Наукова і літературна творчість Чобан-заде актуальна понині. Йому належить 123 наукових праці, він зробив вагомий внесок у мовознавство та літературознавство багатьох тюркських народів.

Наша газета упродовж двох десятиліть на своїх шпальтах постійно висвітлювала і продовжує активно та плідно працювати над важливою державницькою проблематикою — поверненням до української історії та культури творчої спадщини видатної української родини — Симиренків.

У цій справі зроблено чимало. Проте й донині гідним чином лишається не вшанований останній її славетний представник — професор Володимир Симиренко, знищений сталінським режимом. Лист відомого кримського симиренкознавця, академіка, лауреата премії ім. Л. П. Симиренка НАН України П. В. Вольвача до нинішньої черкаської влади є ще однією спробою повернути із забуття світового виміру українського ученого і великого патріота України.

СПОДІВАЄМОСЯ НА ПІДТРИМКУ!

Голові Черкаської облдержадміністрації С. Б. ТУЛУБУ

Високоповажний Сергію Борисовичу!

Упродовж 60 років я вивчаю, досліджую та популяризую величну творчу спадщину славетної української родини Ваших видатних земляків — Симиренків. Спільно з небайдужими до української історії черкашанами за цей час нам вдалося повернути із забуття всіх її видатних представників: Андрія, Степана, Федора, Левка та Володимира.

Нині багатолітня і багаторанна та плідна діяльність геніального роду Симиренків стала надбанням вітчизняної історії, економічної та садівничої науки. Сьогодні нетлінний творчий доробок цієї родини вивчається у школах. Про Симиренків написано десятки наукових монографій, художніх творів, створюються кінофільми, теле- та радіопередачі.

З моєї ініціативи та за безпосередньої участі на батьківщині Симиренків Платоновим хуторі під Городищем ще в 1966 році відкрито музей родини Симиренків, а в 2008 році відроджено Симиренківську Свято-Троїцьку церкву та родинний цвинтар навколо неї. З ініціативи громадськості у 1980 році рішенням Ради міністрів України запроваджена престижна щорічна наукова премія ім. Л. П. Симиренка Національної академії наук України.

Враховуючи величезні заслуги всесвітньої слави геніального українського ученого перед вітчизняною та світовою наукою і на Черкащині, іменем Л. П. Симиренка названо єдиний не лише на теренах СНД, але й у світі Інститут помології НААН України.

З нашої ініціативи, підтриманої науковою громадськістю, 7 лютого 2002 року Верховна Рада України ухвалила Постанову № 3067-III «Про вшанування пам'яті великих українських учених-садівників Л. П. Симиренка та В. Л. Симиренка». А 1 червня 2002 року Кабінет Міністрів України видав аналогічне Розпорядження № 281-р.

Зазначеними директивними розпорядженнями передбачалося на державному рівні провести цілу низку важливих ювілейних заходів. Значна частина їх була виконана упродовж 2004-2010 рр. Зокрема, реконструйовано садибу Платонів хутір, відремонтовано приміщення Музею родини Симиренків, відроджено родинну церкву та цвинтар навколо неї, проведено низку наукових конференцій, запроваджено стипендію ім. Левка Симиренка в агрономічних ВНЗ України.

За державною програмою «Українська книга» упродовж 2002-2008 рр. мною здійснено видання фундаментальних наукових праць Л. П. Симиренка — першого та другого томів «Кримського промислового садівництва», наукової монографії

«Л. П. Симиренко — фундатор українського промислового садівництва» у трьох книгах та «Л. П. Симиренко і Крим». В 2012 році до 125-ліття від дня публікації у Москві забутої книги Л. П. Симиренка «К вопросу о промышленном плодоводстве» я здійснив її репринтне видання. Зазначена праця донині не втратила актуальності та значення для сучасної садівничої науки. На ній базується світове промислове садівництво. Було б добре, аби ця надзвичайно цінна праця поширилася також на Черкащині. Відповідну кількість примірників її кримське видавництво «Доля» могло б на замовлення продати черкашанам.

Якщо для вшанування пам'яті Левка Симиренка на виконання урядових постанов та розпоряджень зроблено величезно багато, то стосовно видатного організатора садівничої науки радянської доби, великого садівника та помолога професора Володимира Симиренка не зроблено нічого. Цей світового виміру учений у 1933 році став жертвою сталінських репресій. У вересні 1938 року він загинув у катівнях НКВС і похований у братській могилі в урочищі Солянка під Курськом. Його численні наукові праці вилучено з бібліотек і знищено. Про цю видатну наукову особистість в Україні не видано жодної книги, для широкого загалу сучасних науковців України лишається невідомим і його величезний науковий доробок.

Враховуючи наступну ювілейну дату — 125-ліття від дня народження цього видатного ученого та щогорічні трагічні дати — 80-ліття від дня арешту (1933 р.) та 75-ліття від дня його загибелі (вересень, 1938 р.), прошу Вас, аби керована Вами Черкащина, яка цього року відзначає своє 60-ліття, також долучилася до вшанування пам'яті професора Володимира Симиренка. Наукова громадськість України буде клопотатися про присвоєння його імені Інституту садів-

ництва УААН у м. Києві, організатором та першим науковим керівником якого був Володимир Симиренко. Нам хотілося, аби Черкащина і Ви особисто підтримали цю ініціативу науковців.

Мені особисто потрібна підтримка також у виданні першої науково-популярної монографії про Володимира Симиренка «Садівничий Україна» обсягом 45 д. а. (вартість видання 60-65 тис. грн.). Потрібно також підготувати та видати «Вибрані наукові праці професора Володимира Симиренка» обсягом 90-95 д. а. (приблизно собівартість видання 115-120 тис. грн.).

Нам хотілося б, щоб за Вашої підтримки представники Черкащини, Інституту помології ім. Л. П. Симиренка та наукової громадськості України (всього 8-10 осіб) у вересні цього року відвідали м. Обоянь Курської області, де вчений відбував заслання, та братську могилу в урочищі Солянка під Курськом, де учений знайшов свій останній спочинок.

У 2008 році у трагічні 70-літні роковини за підтримки Городищенської райдержадміністрації група ентузіастів уже відвідала ці священні для України місця. Тоді ж у м. Обоянь на честь професора Володимира Симиренка на будинку, в якому він мешкав, ми встановили меморіальну дошку.

Знаючи Вас як дбайливого господаря, мудрого та високопатріотичного керівника, мені хотілося, щоб Ви підтримали всі перераховані нами ініціативи наукової громадськості України.

З повагою,
Петро ВОЛЬВАЧ,
голова Кримської філії Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, академік УЕАН, дійсний член НТШ, заслужений діяч науки і техніки АР Крим, лауреат премії ім. Л. П. Симиренка НАН України, кавалер ордена «За заслуги» та знака «За заслуги перед Черкащиною», член НСПУ, симиренкознавець

м. Сімферополь

ЗАРОБІТКИ ЗА КОРДОНОМ — БЕЗ РОЖЕВИХ ОКУЛЯРІВ

На заробітки та для поліпшення свого життєвого рівня, здобуття вищої освіти за кордоном чи вдосконалення вже одержаного фаху кожного року сотні людей перетинають різними видами транспорту межі півострова і країни. Ідуть з метою краще себе реалізувати, однак на практиці їхні надії часто розбиваються об жорсткі реалії економічної конкуренції, а за принадами вивісками зарубіжних фірм і обіцянками високих зарплат насправді приховується трудове або сексуальне рабство.

І кількість жертв іноземного бізнесу, за даними кримських психологів, до яких вони звертаються за допомогою позбутися цих, немов страшний сон, спогадів, шороку збільшується. А скільки обманутих, босячих таврування ганьбою, не розголюють гіркої правди, приховують від усіх, передусім від сусідів і навіть близьких людей, що за роботу за кордоном не отримали оплати! Від фінансових збитків, психологічних травм і сорому вони живуть, все більше замикаючись у собі.

Як допомогти їм вийти з цього пасивного стану і знайти своє місце в соціумі України, а головне — запобігти появі нових жертв трудового насильства? Ці функції згідно із Законом України «Про

протидію торгівлі людьми» від 20 вересня 2011 року покладені на державу, а в автономії входять до компетенції структурних підрозділів, що реалізують молодіжну та сімейну політику, відповідають за здійснення процедури встановлення статусу особи, потерпілої від торгівлі людьми. Цього року в Криму Міністерством соціальної політики України його надано чотирьом особам. Однак насправді потерпілих значно більше. Наприклад, громадською організацією «Правозахисний центр «Співдружність» їх виявлено 18. А співробітники ГУ МВС України в АРК зупинили цей злочинний бізнес у дев'яти випадках на стадії вербування в Туреччину і Кіпр для подальшого використання в наданні сексуальних послуг.

Отже, проблема рабства простягнула своє гостре жало з пережитку далекого історичного минулого і в наш нинішній день. Обговорюючи її в Кримському прес-клубі за проектом «Спільними зусиллями влади та громади проти торгівлі людьми», що реалізується за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні правозахисним центром «Співдружність», голова його правління Людмила Черняк, заступник начальника управління вищої освіти і науки,

молодіжної і сімейної політики Міністерства освіти і науки, молоді та спорту АРК Олеся Кучман, старший уповноважений ГУ МВС України в АРК Борис Шевцов, голова Кримської республіканської організації Національної спілки журналістів України Людмила Хорошилова та інші учасники наводили конкретні факти про те, як люди, в основному молоді з неблагополучних сімей, виїжджаючи на заробітки в Туреччину і Росію, потрапляли в підприємницькі тенета рабовласництва.

З-за кордону безплатна експлуатація людей перекочувала й на ринок робочої сили півострова. Її жертвами нерідко стають сезонні робітники, які приїжджають із Західної України на обрізування виноградинників. Засуджено насильників молодієї полтавчанки, яку під виглядом роботи в барі змушували надавати сексуальні послуги. Інша молода жінка з Узбекистану, в якій відібрали особисті документи, змушена була безплатно випікати вночі коржі в Бахчисараї. Лише після втручання міліції та соціальних служб вона змогла повернутися додому.

Нині в Ялті триває суд над громадянином, який вербував дівчат на роботу танцівницями в Туреччині, а за свої посередницькі послуги

в оформленні контрактів вимагав від них половину заробленого. Це одна з ознак, що вказує на факт скоєння такого злочину, як торгівля людьми. І якщо особа визнається потерпілою від неї, вона має право на безплатну допомогу від держави: медичну, юридичну, психологічну, фінансову, відновлення документів, надання тимчасового безпечного притулку, перекваліфікацію або набуття нової професії та працевлаштування.

На засіданні прес-клубу наводилися приклади того, як потерпілі від торгівлі людьми, пройшовши адаптацію за програмою реінте-

рації, знаходили своє місце на внутрішньому ринку праці, зокрема, одна з них відкрила свою перукарню. Щоб запобігти поширенню цього злочинного явища, потенційними об'єктами якого стають насамперед підлітки, нині в Криму в рамках проекту Українського фонду «Благополуччя дітей» проводяться безкоштовні тренінги для педагогічних працівників навчальних закладів. З метою здійснення профілактичної роботи з дітьми та їхніми батьками за програмою «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» розроблено методичний посібник «Професія.

Кар'єра. Успіх», навчальні ігри «Голопом по Європах» і «Рожеві окуляри», комікси «Твоє життя — твій вибір». Діти повинні знати, як чесно і в рамках законів заробити гроші, як їх правильно витрачати, а потрапивши в тенета работорговців, уміти вибратися з них.

Передбачається також проведення тренінгів для державних службовців з різних регіонів Криму з метою надання їм поглиблених знань щодо проблеми торгівлі людьми та навичок роботи з потерпілими від насильства. Тож будемо разом творити світ, безпечний для людини!
Валентина НАСТІНА

Шевченко заговорив у «Кобзарі» про славу і волю. Але того не почули б, якби своїм життям і творчістю він не дав прикладу боротьби за волю і вміння бути вільним за будь-яких умов. Мабуть, у тому духові волі загадка величезного впливу «Кобзаря» — такого, якого досі ще не знала Україна. Про що б не писав поет, його слово розкріпає і пробуджує духовні сили, як у того наймита:

*Ярема знувся, бо не знав,
Не знав, сіромаха,
що вирости крила,
Що неба достане,
коли полетить...*

Водночас «Кобзар» приваблював чуттям міри, лаконізмом форми й місткістю слова.

*Всю славу козацьку
За словом єдиним
Переніс в убожу
Хату сироти.*

«В обмеженні помітний майстер справжній», — казав старий Гете. «Великий Карл», як називали Брюллова в мистецьких колах Петербурга, за свідченням Т. Шевченка, поставив собі і своїм учням межі: євангельські теми і антична Греція, ще — середньовіччя. Інша річ, коли поет приймає накинута йому межі. Пушкін піднявся на хвилях байронізму до оспівування свободи. Потім його літа (ще молоді) хилили «до суворой прози». Нарешті:

*Невы державное течение,
Береговой её гранит.*

Тут далеко не розженешся і глибоко не пірнеш. «Угодил же меня Господь родиться в России с умом и талантом!» — застогнав він упівголос.

Лермонтов — стогнав одверто: «Прошай, немая Россия, Страна рабов, страна господ».

Усе це діялося «в часи фельдфебеля-царя» в 30-ті роки XIX ст.

У зеніті величчя той цар запросив у гостину покривленого французького журналіста Маркіза де Кюстіна, щоб допомогти йому зміцнити віру в принципи монархії. В оточенні російських шпигунів журналіст здогадався, що тут воля його обмежена апологетичними записками, побаченим і почутим із вірнопідданих вуст.

Тоді його осяяла думка: написане вільно і широко треба ховати в халяви своїх чобіт, а перечитувати — уже в Парижі.

Якщо до такого можна привчити вільного француза за один тиждень, то як же легко це робити з народженими в тій рабській країні, де життя і кріпаків, і панів контролюється імператором та його слугами на кожнім кроці, і то навіть у найглухішому закутку.

Тут уже не поет ставить собі межі — поетові ставлять межі. Для цього існують вікові інституції. Цензурні комітети. Вірнопіддані журналісти. Поліційний контроль. Маршрут-

ний лист пересування. Організаційного стеження...

Єдиний порятунком у тому, що інституції, як старі розтопані чоботи, стають вільними і вже не дуже тиснуть.

Отже, в світі регламентації і заборон люди вхитряються жити, говорити й думати своє. Тільки ж та думка — як птаха з обскубанним пір'ям.

Окрім зовнішньої волі, існує внутрішня воля, і вона вже не від влади. Внутрішня воля — дар Божий. Тільки енергія її чомусь так рідко проявляється в людях... У кожному з нас закладено Божий дар свободної волі, свободного вибору. То головна засада християнської етики. На цьому ґрунтується відповідальність людини за свої вчинки. Обставини життя тільки зумовлюють той вибір, за належ-

Євген СВЕРСТЮК

ко згадує, що він писав свої «кровожерних гайдамаків» у розкішних залах Академії мистецтв. Справді, це навіть важко собі уявити: животворити народне повстання... Місяцями жити цим духом і не помічати зовнішнього світу, в якому живеш — і то після недавнього викупу на волю!

У тім то й річ, що воля живе не після звільнення — вона вимагає простору та наповнення духом постійно й безупинно. Як тільки починається пристосування до обставин, людина вже опиняється в їхньому полоні.

Із погляду хандармів поема «Сон» — «неслыханна дерзость». А на думку вільного поета усі вони, герої сезону, просто не існують у тому світі, де «все йде, все минає, і краю немає». Принаймні у сні він може піднятися

*високо, високо за синій хмари;
немає там власті,
немає там кари...*

І з такої висоти всі їхні паради, поклони, чини й ранги просто смішні, і той придворний міраж мусить закінчитися сумним протверезінням. А от «цар волі, штем-

тому — суть у спробі духовного розкріпачення суспільства, суть у чаклунстві слова, яке кличе пізнати істину, і вона «зробить вас вільними».

Виходить, Кирило-Мефодіївське братство з тим гаслом євангельським було інспіроване вільним духом Шевченкової творчості!

Молодий поет знайшов в Україні товариство незалежних людей у Березовій Рудці. Але то були ліберали за чаркою. Тепер він гуртує в Києві ідеалістів, шляхетних і вірних Україні. Жоден із них на слідстві не зізнався, хто їх насправді надихнув і з'єднав у братство.

Воля в неволі

«Жодна риса в моєму внутрішньому обличчі не змінилася».

Часто цей Шевченків вислів пояснюють як свідчення стійкості характеру й переконань. Насправді ж ідеться про щось істотніше: про висоту духу та природу таланту.

Висота духу не улягає впливам змінних вітрів. А глибокий талант залишається вірним собі. І навіть небажання засвоювати науку муштри свідчить не про впертість натури, а про самозахист того ж таланту.

ВНУТРІШНЯ СВОБОДА

ної моральної активності.

Внутрішня воля поета — теж дар Божий. То вже особливий дар, коли попри всю залежність від обставин, середовища, місця і часу людина почуває себе вільною і «нікого не боїться, окрім Бога».

Коли тиск обставин для неї не вирішальний. Коли спокуси її не діють. Коли внутрішній голос у ній перемагає всіх сирен і вона залишається собою скрізь і всюди, як той діамант, у якому можна затемнити якусь грань, але не можна здеформувати його.

Вроджений вільний

Для Тараса змалку шукання стовпів, що підпирають небо, було важливіше, ніж надійний кусень хліба.

Відомо, що поет був непримиренним до всякого внутрішнього рабства, до залежності людини від соціального стану, від чужої волі. Рабській психології пасивності він протистояв завжди. У тодішньому Петербурзі було багато українців, які протиставлялися москалям навіть неприховано.

Але Шевченко чи не перший почав будити національну пам'ять і національну свідомість. Україна в нього

Обідрана, сиротою

Понад Дніпром плаче...

...тільки ворог, що сміється...

Смійся, лотий враже!

Та не дуже, бо все гине —

Слава не поляже.

Звичайно, цензор викреслив «ворога»... Але яку внутрішню свободу треба мати, щоб це написати і подати до царської цензури! Шевчен-

пом увінчаний», лицар посеред запеклих каторжників — то явище вічне:

В муці, в каторзі не просить,

Не плаче, не стогне!

Раз добром нагріте серце

Вік не прохолодне!

Звісно, такий сон у Миколаївському Петербурзі ще нікому не снився... «Таке сниться тільки юриди-в та п'яницям». Але вони про те нікому не розповідають і навіть самі собі не зізнаються. Нам не відомий у світовій літературі ще такий вільний, високий і віщий сон незахищеної людини посеред поліцаїв, донощиків і фарисеїв.

Той «Сон» прочитавши, вони були приголомшені. І небезпеку відчули навіть не в образах сну, а в тому духовій свободі, що уневажає імперську інституцію як фальш, який розвіється, а правда мучеників таки залишиться.

Галереєю мучеників у втрах Шевченка того періоду доповнюють лицарі нескореного Кавказу. Із ними еднануться також мученики за віру — проти фарисеїв.

Мов кедр серед поля

Ліванського,

Став Гус перед ними!

Тільки внутрішньо вільний поет може піднятися над грішною землею, де велетні — у кайданах. І вершити переоцінку цінностей, узаконених на землі.

Микола Костомаров дуже точно передав те враження, яке справили твори вільного поета, що заглянув по той бік видимого.

Найчастіше говорять про страх відповідальності. Але суть не в

Засвоєння тієї науки було б початком переорієнтації та розміну — комусь на догоду. Нонконформізм — це теж заповіт на всі часи.

Вирок без терміну в москалі — Шевченко витримав стоїчно. Але дописка рукою царя «під найсуворіший нагляд із заборону писати й малювати» вдарила його в саме серце. Він вважав, що навіть сам сатана не міг би придумати гіршої кари...

Насправді тут були деякі розбіжності в розумінні. Звичайно, цар у звичному стилі заборонив, щоб більше не могли з'явитися «карикури» на нього. Він хотів, щоб «бувший художник» зайнявся своїм перевихованням. У поемі «Сон» зображено світ, позбавлений євангельського духу істини. Але тут цар не розумів нічого, окрім тих місць, що були відмічені для нього олівцем і стосування його. Він їх оцінив, як «неслыханну дерзость» — і відреагував.

Для природженого Поета й Митця писати і малювати означало жити, реалізувати свою творчу волю, Божий дар.

Для фельдфебеля-царя, вихованого змалку в російській традиції, головна думка була

об отечестві...

та о новых петлицах,

та о муштрах ще новиших...

Для Миколи заборонити писати й малювати — все одно що заборонити грати на арфі. Ні він сам, ні його оточення, ні губернатори й начальники гарнізонів не розуміли насправді, що означає для митця така заборона. Особисто ж сам поет вва-

жав її настільки протиприродною, що в перші ж місяці, наче забувши її, клопотався про дозвіл малювати та завів захлавну книжечку для віршів.

Неясність царської заборони виявилася вже при першій необхідності використати художника в Аральській експедиції, яка мала велике державне значення.

Зловісний донос прапорщика Ісаєва спричинив новий арешт, допити й уже якнайсуворіший нагляд за «бувшим художником». І тут перед слідчим постає питання: як розцінювати писання, наприклад, листів або «прошень»... Тоді приходить уточнення: «дабы никаких возмутительных и пасквильных сочинений не исходило». Тобто справа передається на розсуд начальства... Чи порушувало воно волю царя? Мабуть, ні. Тут треба врахувати тодішню дещо «мякушу манери присудів, клопотань, послаблень, порівняно з советськими заборонами. Із лагерного й засланського досвіду можа сказати, що приватне спілкування з офіцером нагляду було неможливо. Важко уявити, щоб советський капітан К. Герн

ВИШИВАНИЙ КОБЗАР

Кожен день наближає нас до всеукраїнського свята, у яке має вилитися відзначення у нашій державі та усьому світі знаменної події — 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. З цієї нагоди за указом Президента 2014 рік оголошено в Україні Роком Тараса Шевченка, створено Координаційну раду з питань підготовки та відзначення ювілею великого Кобзаря. Не лише державні заклади, а й численні громадські організації розробляють цікаві заходи й програми, які будуть приурочені до цієї дати.

Особисто мене приємно вразила неординарна ініціатива відомого політика, голови Комітету Верховної Ради з питань свободи слова та інформації та засновника фонду «Рідна країна» Миколи Томенка. Навесні цього року, під час презентації унікального «Альбому малюнків Тараса Шевченка 1841-1843 років» на своїй рідній Черкащині він пообіцяв замінити у всіх школах портрети Шевченка радянської версії із зображенням старого поета в смугастій шапці та кожусі на автопортрети молодого Шевченка, щоб діти бачили перед собою юного, енергійного та європейського Великого українця. Ініціативу свого земляка підтримали депутати міської і обласної рад, гарантувавши виготовлення й розповсюдження цих портретів у школах області. Можливо, що й інші регіони відгукнуться на їхнє починання.

Зі схожою ініціативою, але всеохоплюючою і надзвичайно людяною виступив у ці дні заслужений майстер народної творчості України, викладач декоративно-прикладного мистецтва Галяцького училища культури імені І. П. Котляревського і мій давній друг Григорій Кисіль (на фото). Він пропонує відродити прадавню українську традицію, коли чи не кожна хату прикрашали вишивані портрети Тараса Шевченка. Здебільшого вишивальниці зображували

поета вже у зрілому віці, яким його у 1859 році сфотографував петербурзький портретист Андрій Деньєр. На ньому бачимо чоловіка, втомленого десятилітнім засланням і самотністю, але з твердим і проникливим поглядом, який виразно підкреслює характер людини. Усупереч компартійній радвалді, яка представляла Шевченка грізним революціонером-демократом, у народній пам'яті він залишався ширим праведником, батьком усіх знедолених і скривджених. Тож його образ майстрині оповивали пишними ружами та зелом, що символізують любов до Пророка і його безсмертя.

Григорій Олексійович Кисіль пропонує на ознаменування 200-річчя Тараса Шевченка знову повернути у кожному оселю вишивані портрети Кобзаря та прикрасити ними освітні й культурні заклади. У переддень ювілею Тараса Шевченка він не голосливо закликає вишивати його портрети, і готовий дати кожному в руки художні малюнки-схеми для реалізації такого задуму.

Мало не п'ять років поспіль майстер народної творчості невтомно працював над створенням альбому «Українська вишивка.

Портрети Тараса Шевченка». Полтавська обласна влада включила його видання до свого плану ювілейних заходів і навіть передбачила на це витратити 45 тисяч гривень.

Картин у альбомі, як розповів мені автор, буде 29, здебільшого це автопортрети й портрети інших авторів, на яких поет зображений молодим, у розквіті творчих сил. До цього автор додав ще більше тридцяти співзвучних нашому часові афоризмів Кобзаря, оформивши їх народними орнаментами, та чотири ілюстрації до його творів — це «Катерина» Тараса Шевченка, «Перебендя» Івана Іжакевича, «Шевченко з козкою над Дніпром» Костянтина Трутовського та ілюстрація Опанаса Сластіона до «Гайдамаків» («Прощання Яреми з Оксаною»).

Сьогодні повісті й щоденник Шевченка цікавлять нас передусім як документальні свідчення про людей і час. Уже Марієтта Шагінян переконливо пояснила причини, чому ці твори в контексті того часу не були належно оцінені. По-перше, вони складні для читання, вже через те, що на почерку автора позначалася атмосфера неволі. Літери нерівні, велика літера посередині слова, розділових знаків немає. По-друге, вони випадали зі стилю, здавалися старомодними. А сьогодні вони вражають нас тим духом свободи, що його передав поет у каторжних лещатах неволі. Вигадливі сюжети застаріли б, а правда факту зберігає цінність понадчасову. Хіба ми могли б уявити тодішню атмосферу ідеалізму Академії мистецтв і дивовижні метаморфози в житті кріпака, що раптом стає вільним художником? Вартість правдивих свідчень і їх єдності з етосом, з чаром особи, до якої тягнуться добрі люди.

Ті повісті видавалися й перевидавалися безліч разів. У них також є дух свободи.

Після арештів 1847 року в українській літературі чорне десятиріччя. Зона мовчання. Ні нових імен, ні публікацій, ні рукописів.

Звісно, коли набурмосений цар на балу оголосив: «Господа, седлайте коней. В Венгрии революция», то це було сигналом на всю імперію. Але ж у Києві, у Вінниці і Лохвиці того не чули.

*А ми дивились і мовчали,
Та мовчки чухали чуби.*

Виходить, один тільки був вільний чоловік, який жив за всіх...

Його забрали в москалі. Йому призначили найсуворіший нагляд. Йому заборонили все. І коли за один тиждень, подолавши 2 500 верст, фельдфебель доставив його з П'єтера в Оренбург під розписку, там він уже за два дні — знов той самий!

На квартирі у земляків Ф. Лазаревського та С. Левицького відбулося нечуване дійство: Шевченко читає незнайомим «Сон», «Кавказ» та інші свої твори й за ніч споріднився з ними навки.

Поки там офіцери розмірковували, що то за чоловік, якому заборонили писати, читати, малювати й все інше... Поки там його оформляли рядовим 3-ї роти, той заборонений поет влаштував вперше в Оренбурзі український мистецький вечір, де всі співають, слухають, радіють і плачуть... І знов — братство!

Київський генерал-губернатор Бібіков видає секретні розпорядження про вилучення творів Шевченка, Костомарова, Куліша. Посильне нагляд за студентами університету, вилучає з продажу «Кобзар», нагадує про пільний розшук матеріалів Кирило-Мефодіївського братства, преси забороняється згадувати імена ув'язнених...

А рядовий під найсуворішим наглядом в Орській кріпості пише послання спів'язням:

У шевченківський альбом Григорій Кисіль уклав усю душу. «Для мене Тарас Шевченко — це Святе Письмо. Це мій світоч. Він сьогоднішній. Кожне його слово віще», — написав він мені цими днями у листі. А за епіграф до свого альбому пан Григорій узяв співзвучні йому поетичні рядки полтавського письменника Петра Ротача:

*Ні, не заснути барвам українського чистого неба,
Золотистих пишиць, малинових козацьких одерж,
Доки руки жіночі мережать душі на потребу
Рушники й сорочки, і портрети Шевченкові теж.*

Сьогодні Григорія Кисіля найбільше непокоїть, як донести до тисяч вишивальниць в Україні й діаспорі такі жадані для них мальовничі схеми портретів Тараса Шевченка. Адже видавництво «Дивосвіт» видає його альбом накладом лише у 500 примірників. Майже всі вони місцеве керівництво розповсюдить по бібліотеках Полтавщини, хіба що кілька екземплярів пан Григорій отримає замість авторського гонорару. Окремими публікаціями у журналах справі не зарадиш. Тож талановитому майстру народної творчості Григорію Киселю потрібна наша дружна підмога. Як на мене, найкращий варіант — залучити до цієї справи очолювану самим Президентом Координаційну раду з питань підготовки та відзначення ювілею великого Кобзаря. Особливі надії покладаю на секретаря цієї ради пані Ганну Герман. Їй особливо близькі й зрозумілі турботи жінок-вишивальниць, тож, можливо, вона переконає Кабмін чи Міністерство культури додати до плану ювілейних заходів видання масовим тиражем альбому Григорія Кисіля «Українська вишивка». Портрети Тараса Шевченка».

Для того, щоб оселі українців, заклади освіти, клуби й книгозбірні у Рік Тараса Шевченка прикрасили вишивані портрети Кобзаря, треба шукати впливових спонсорів і меценатів, ініціативних книговидавців, патріотично налаштованих громадських діячів і бізнесменів та жертводавців. Наостанок звертаюся до потенційних благодійників із проханням виявляти власну ініціативу і по змозі надати Григорію Киселю матеріальну підтримку на збільшення тиражу його альбому. Електронна адреса для спілкування з Григорієм Олексійовичем Киселем — h.kysil@ukr.net.

Сергій ГОРИЦВІТ

*Любіться, брати мої,
Україну любіть,
І за неї, безталанну,
Господа моліть.*

Чорний антракт в українській літературі заповнить невсипущий поет, якого жаліли, оплакували і потроху забували. Він його заповнить своїми захальними книжечками та повістями. Він його заповнить численними малюнками — всупереч царській забороні.

Після другого, особливо суворого арешту 1850 року, Шевченко надіятиметься, що його мережані сльозами думи «долетять коли-небудь в Україну і падуть, неначе роси, над землею». І не слава його цікавить, а жива душа, що

*Може, Господи, мене
В своїй молитві пом'яне!*

Княжна Репніна ніби вгадує те послання в Україну та пише в листі, що за поета моляться багато-багато.

Силою своєї любові й віри Шевченко потроху змінює обставини життя й людей, яким доручено нагляд, так, що вони починають йому допомагати. І то не в пристосуванні до вимог, а в захисті від «служби».

В останній період у творах Шевченка домінують мотиви прощення. Ті християнські мотиви були вже в «Гайдамаках». Вони були і в євангельському девізі братчиків: «Пізнайте істину, і вона зробить вас вільними». Але в «Неофітах», у «Варнаку» і у «Відьмі» — то вже наука внутрішнього звільнення й очищення. Наука ставати не тільки над обставинами, а й понад собою. Тільки така висота може сприяти звільненню від пут і єднанню людей за законами Божими.

Не всім прихильникам поета імпонувала така наука, але всім — внутрішня свобода і ширість його слова.

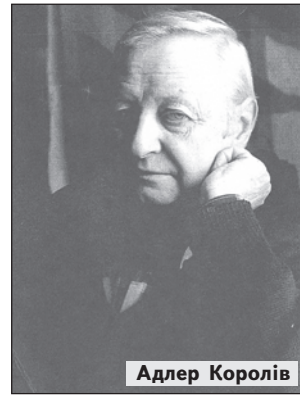
Заслугує на окрему книгу містерія того слова понад часом і простором. Безкінечні баталії в XIX, і особливо XX сторіччях відбувалися на полі свободи слова... Забороненого Шевченка шанували свої і чужі. Борилися із цензурою його прихильники і просто прихильники принципу. Чомусь його націоналістичні твори гуртували різні народи. «Кавказ» розчулював суворих борців за волю Кавказу. «Посланіє» приймали близько до серця ті, що й не знали України. А на спів «Заповіту» знімали шапки й чужі. «Садок вишневий коло хати», мабуть, прийняли б або й упізнали б давні скити, що жили на берегах Дніпра.

Хулитель Шевченка схожий між собою, як п'ятаки. Хвалители знаходять у нього кожен своє. Але містерія різноманітність в часі і дихає свіжим вітром.

Старіють літературні стилі. Відходять у минуле теми, ідеї. Але дух внутрішньої свободи вічний. За словом Лесі Українки,

*Поет не боїться від ворога смерті,
Бо вільная пісня не може умерти.*
(«Літературна Україна»,
21 квітня 2011 року)

Адлер КОРОЛІВ народився 1937 року в м. Києві. У 60-ті роки навчався в Кримському художньому училищі ім. М. Самокиша, згодом закінчив Київський державний художній інститут (тепер Українська національна академія мистецтв). Художник-графік. Викладач дитячої художньої школи № 3 міста Києва. Член Національної спілки художників України та Національної спілки письменників України. Автор збірок поезій «Страчені храми» та «Княжі лови». Пропонуємо читачам кілька віршів поета із його циклу «Шевченкові автопортрети».

Адлер Королів

ШЕВЧЕНКОВІ АВТОПОРТРЕТИ

ДВА ШЛЯХИ
АВТОПОРТРЕТ 1840 р.

Два шляхи стелились перед ним... Дві дороги виділились — дві Доли. Перша Доля з поглядом палким шепотіла лагідно: «Доволі, ну пошто тобі старі часи з полинялим привидом гетьманським?»

Полиши, забудь, живи, як всі — безтурботно, весело, по-панськи. Друга доля мовчки підійшла, хусткою запнута, сивокоса, строгим зором наче обпелка; «На тобі, — сказала, — сину,

кобзу».

АВТОПОРТРЕТ 1843 р.

Цей повен сили погляд, ракурс, як подих вольності. Однак вже двадцять літ з чималим гаком. Та не обтяжливий цей гак. Якраз орати перелогі, селюк — не лежень при чинах. У нас роботи, слава Богу: зробив і знову починай. Не заколише дух свободи, перо гостріше за ножа. Уже полюблений народом, тож славу щедро міг би жать. Та тут не та порода глини, та й не солодкокомовний дар, тут, мов накручена пружина, тут кожен штрих — не штрих — удар і гайдамацька непогора! Того не злякають грома, хто пам'ятає ріки горя, а скоро бути ще й морям.

ДУМИ
АВТОПОРТРЕТ 1847 р.

Молись. Ще буде й слави, й глуму за твій пророчий дар і глас. О, думи, безутішні думи. І з вами лихо, і без вас. Згадав усе. Все передумав, думки, мов птахи піднялись. Але чи думалось, що «Думи» воскреснуть піснею колись? Терпи та Божої підмоги не отвергай у мить лиху в часи тернистої дороги на нескінченному шляху.

АВТОПОРТРЕТ У МУНДИРІ
1849 р.

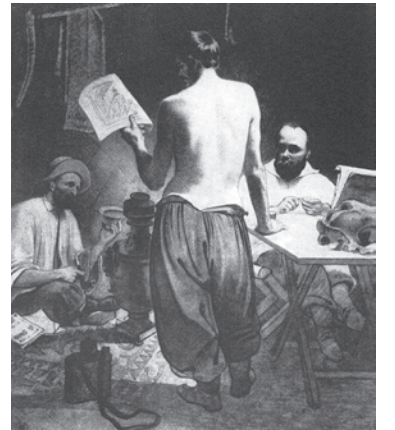
Даремні сподівання невітшого ізгоя, в безмежному тумані шляху до Дюрера й Гойї. Арал та сірість форту, чень, в унісон з думками, дорога до офортів загачена пісками. Піски уздовж і вшир, сліпуче горне око. Погони та мундир, та... унтер за два кроки.

З-ПІД КОЗИРКА
ПРОСТОГО КАРТУЗА
АВТОПОРТРЕТ 1849-1850 р.

Прощай, Арале. Спущено вітрила. У стокику остання акварель. Якась тонка печаль заповонила пустельні береги чужих земель. І сумнів, й думки свої, моряче, вже ладен описати й розказати, немов прозрів. Ти так далеко бачиш з-під козирка простого картуза. І не одні суціль убогі лахи туркмена чи киргиза, чи казах, А ще на тлі живих племен і рас Кривавиться розтерзаний Кавказ. Укотре знов наруга і обман. Все'дно для мусульман чи християн там кров людська тече, тече — не крапа. І знов багнет московського сатрапа.

АВТОПОРТРЕТ НА МАЛЮНКУ
«СЕРЕД ТОВАРИШІВ» 1851 р.

Минулого не ворушили. А нині доля — неглуха, почула й широко подружилася із гайдамакою ляха. Всміхнись же й ти й незлобиво, не докоряй, не засмути, хай не змовка душевне тріо, де перша скрипка саме Ти. Бо іменується поетом і ще освятиться та путь, якою йдеш... Лиш не забудь: отам за юртою-наметом січе імперська кушпела. І чи хохла, а чи поляки ви врешті-решт усі однакі для двоголового орла.

АВТОПОРТРЕТ НА МАЛЮНКУ
«КАЗАХСЬКІ ДІТИ БАЙГУШІ»
1855-1856 р.

Прийшли... Печалю двома, де матюки й хмільні погрози. Прийшли, немов нужда сама прийшла із ними обома і влякла на порозі. А далі зась. Поріг — межа, його не всім переступити. За ним і сито, і багато, а перед ним мала душа (хіба вона тобі чужа?) стоїть, простерши рученята.

АВТОПОРТРЕТ У ШАПЦІ
ТА КОЖУСІ 1860 р.

Насуплені брови, опущені вуса... На вигляд: такий собі дядько в кожусі, колишній кріпак, учорашній солдат — не пан, хоч за пана багатший стократ. ...А думи і погляд — однаково гострі, укотре лишають Васильєвський острів і світу того, що до всього оглух, розламає рамки селянський кожух. І кров гайдамацька не заголубіла, і кістка не панська — не біла, не біла, його не змінив ні сюртук, ані фрак, не замінив його панський піджак — все'дно воскресає нескорений дух — розламає рамки селянський кожух.

У лікаря за фахом, поета за покликанням душі, заслуженого діяча мистецтв України, лауреата літературних премій ім. А. Малишка та ім. Г. Косинки Леоніда Загордонця, який живе у місті Ірпін поблизу Києва, нещодавно побачила світ нова книжка віршів «А ти все той же камертон».

У ній поет, як і в своїх попередніх збірках, а їх у нього близько двадцяти, схвилювано пише про реалії нинішнього дня, порушує такі одвічні теми, як любов до Вітчизни, до своїх батьків, до отчої землі, до людей ширих і чистих душою. Його хвилює екологія навколишнього середовища і екологія людських душ, він цінує в людині доброту і правдивість, засуджуючи несправедливість у ставленні одне до одного. Поетії Леоніда Загордонця ширі, пронизані оптимізмом, вірою в кращі дні буття своїх співвітчизників.

Пропонуємо до уваги шанувальників поетичного слова нові вірші Леоніда Загордонця з його книги «А ти все той же камертон».

О УКРАЇНО!

О Україно! Ти — мій біль неспинний.
Пашить од ран твоєї смаглява спина.
В ногах утрома день і ніч гуде.
А воля та, сподівана, не йде.
Січе Чорнобиль довгі твої коси.
І птиць труть прозорі його роси.
І сил не мають дігоньки рости.
І так поволі зводяться мости
Єднання з думим і великим світом.
Коли ж ти щастям будеш обіграна?
А мо' не входить

в плани товариства,
Щоб ти, мов наша пісня голосиста,
Була у славі, незрівнянним цвіті.
І щоб до тебе в кожному столітті
Тягнулись, як до раю, чисті руки,
Щоб ти не знала крові, сліз, розпуки?!

О Україно! Для мільйонів стачить
Твого тепла душевного. Тим паче,
Що ти завжди до себе пригорнала
Знедолених, на ноги твердо стали
Давно вже ті, кому загибель пахла,
Хоч совість, Нене, в декого зачухла.

О Батьківщино неба і колосся,
Нам у терпінні знов, як повелося,
Новітніх троп і сил нових шукати,
Щоби собою, та не з краю, стати
У тім незгаснім, визнанім сузір'ї,
Де променями зв'язані довір'я,
Де письменна історія ховає
У схроні, котрі Час лиш виміряє.

Але оглянься — хто з тобою поруч,
Хто захисник, а хто таємний ворог.
Той сходить потом, груди надриває,
А той уміло кривцю випиває.
І тишком-нишком чавить українців,
І з мазолів чужих шкребе червінці.

О Україно! Придивися пильно:
Кому в тобі живеться справді вільно,
Де дно твоє, а де вершина влади...
І хто трима державні колони.
* * *

Шоднини стогне струєний Дніпро.
В містах той стогін глухне від вологості.
Не просто нести в світ шодня добро,
Коли у ньому безліч зла й жорстокості.

Немає вже здорової води,
Повітря ми здорового не маємо.
Чого від світу ми іще чекаємо,
Не вистача якої нам біди
З тих бід, які вигодуєм шодня?!
З гойдання того ми жагу виносимо:
«Одразу все!»

Нам в цьому хто рівня?!
А потім в Бога всепрощення просимо.

Та ж кожному дороги довжину
Всевишнім з дня народження відміряно.

Отож молись за неї ти одну:
Її із рухом планетарним звірено.
Здавалось би, як від води й зела —
Банальна істина в природнім колообігу.

Чому ж морочимось ми у шоденнім пробігу —
як вберегти майбутнє нам від зла?!

МОЯ ЗОРЕ

Дума думку ніяк не поборе.
Вже і страх підібравсь крадькома.
Освіти хоч моріг, моя зоре,
На якому нещастя нема.

Вже давно моя доля не квітла:
Стільки виросло свіжих могил.
Дай хоч трохи цілющого світла,
Щоб новітніх набратися сил.

Ти б і в іншому краї світила,
Де б жилось, може, краще мені.
Та земля, що мене спородила,
В летаргічному дихає сні.

Вона світу трагедії рясно
Увібрала, неначе маля.
Поможім їй прокинутись вчасно,
То ж найкраща у світі земля.

ДО МОГО НАРОДУ

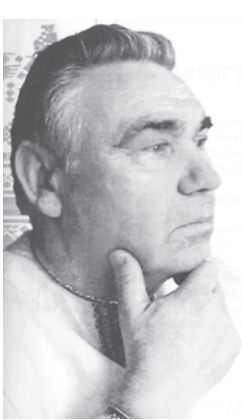
Скільки ти починав доріг,
Мій народе стражденний і добрий.
Послідовності лиш не зберіг.
І зостався твій дух хоробрий

Гарним декором. Грає світ
На твоїх найближчих струнах.
І твоєї душі політ
Чужоземні заглушують луни.

Твоя пам'ять, мов хвиля Дніпра,
Засинає в часи супокою.
Подивися довкола — пора
Навіки вже відбутись собою.

УКРАЇНА І РОСІЯ

Відділились. Та не розділились.
Начебто не разом. І разом.
Не буває дня, щоб не зварились.
Тільки ж світу білого огром

Леонід ЗАГОРДОНЕЦЬ

**«ЛЮБИ СИНІВНОЮ ЛЮБОВ'Ю
ВКРАЇНУ — ЩОБ АЖ В СЕРЦІ ЩЕМ!»**

Має з цього зиск і певну зручність:
В сейфах світу сховані кінці
Наших нервів. Молода беручкість
Не встигає шити гаманці.

Де ж той вихід, врешті, має бути?!
Крешуть душі гніву блискавки.
Спробуй встати й каменем шпурнути,
Кров полетить з братньої руки.

Всі ми діти матері-Європи,
Хоч у кожній долі перелом.
Відділились. Та шукаймо тропи,
Щоб нагору вибратись обом.

**СПИШИ ДОБРО
ЗРОБИТИ ВЧАСНО**

Допоки серце б'ється власне
І летить світло від зірок,
Спиши добро зробити вчасно,
Зроби потребою цей крок.

Хтось довго істину шукає,
Хтось блудить в нетрях самоти,
А в когось душу боєм крає.
І їм потрібний тільки ти.

Прийди ж, як той Дерсу в негоду,
Відкрий їм небо голубе.
І ти, кровиночко народу,
Когось врятуєш. І себе.

ДО УКРАЇНИ У ЛЮБОВІ

До України у любові
Не треба слухати брехню.
Будь вірним їй у рідній мові
На вулиці та авеню.

Тих, що в верховній залі чинять
Нам, ти не слухай, не дивись.
У кожній хаті хай газдиня
Веде порядок, як колись.

Не клуй в буржуїв на приманку.
В купівлях витримку тримай.
Рости свій овоч біля ганку.
Ціну інертністю збавляй

На кожнім ринку і базарі.
Вирощуй свій менталітет.
Не будь немудрим ти хозаром.
Свій, український, май кашкет.

Не дозволяй кров з себе ссати.
Май твердість духу і руки.
Всі нечестивці й супостати
Повідпадають, мов п'явки.

**БО В СЕРЦІ УКРАЇНУ
Я ВМІСТИВ**

Раніш вважав малою Батьківщиною
Округу в кілометрів з шістдесят.
І снів я звідти кожною рослиною.
І кожний був звідтіль — як рідний брат.

І коли потяг мій за Шепетівкою
Біг крізь туман і жайворів будив,

Мені вже пахло солодко домівкою.
І відчував я подих рідних нив.
Але тепер — усе воно по-іншому.
Куди поїду — рідне все, моє.
Мов з кожною стежиною

повінчаний,
І кожний негарзд по серцю б'є,
Де б він не взявся — на Сході
чи на Півночі,
На Півдні чи на Заході моїм.

Мої міста, мої ви села півнячі,
Без вас не ляжу і без вас не з'їм.
Мої пісні

по-різному сприймаються:
Це — хто, коли, який їм дасть мотив.
Проте в дорогу з ними виряджаються,
Бо в серці Україну я вмистив.

НЕ ЗАБУДЬ

Не забудь, збережи ту стежину,
Що біжить до Дніпра і Дністра.
Не принижь забуттям ту людину,
Що живе для землі і добра.

Пам'ятай про натомлені руки,
Що дають найдорожче нам — хліб.
Не забудь і тієї падлюки,
Що у пельку свою все загріб.

Пам'ятай і про того, хто пісню
Дав для сили людської душі,
Може, й часто було тобі тісно
На небажаній серцю межі.

Пам'ятай про Полісся й Поділля,
Про Карпати і Таврію, й Крим.
До сьогоднішніх днів од Трипілля
Ми жились корінням одним.

Мені вже пахло солодко домівкою.
І відчував я подих рідних нив.
Але тепер — усе воно по-іншому.
Куди поїду — рідне все, моє.
Мов з кожною стежиною

І прапрадід знову спокійно відповів:
«Мене могли позбавити життя твої люди,
як брали у полон, проте не вбили.
Я міг померти з голоду, але шодня мені щось давали їсти.

Могли б і в прірву вкинути, але, як бачиш, я перед тобою.
Хіба цього замало, щоб подякувати тобі, султано, добрим словом?».

І втретє запитав султан: «Що ж помогло тобі не зломитися?».

«Віра в те, що колись побачу свою матір».

Султан подивився уважно на в'язня і голосно, аби чула челядь, сказав: «Відгодуйте нещасного, а коли зможе на ногах триматися, посадить на корабель, хай пливе до матері».

А перед цим матері наснилося: раптом відчинилися двері до хати, на порозі у сліпучому сяйві з'явилась Богородиця і промовляє:

«За три неділі зустрічай сина». Не пройшло й трьох неділей, як прапрадід ввійшов до хати і обняв свою матір, з очей якої сльози скрапували йому на голову.

А потім, взявши з собою Біблію, воду й хліб, зачинився у боковій кімнаті, яку не покидав упродовж трьох місяців, за винятком хіба що для поповнення хліба й води, а ще — по нужді.

А вийшовши, майже рік ходив у задумі, ні з ким не розмовляючи.

Поволі звикав до рідні і людей. Потрохи брався до якої-такій роботи. Згодом і свою сім'ю завів. ...Піввіку я думав: чи написати про прапрадіда.

А тоді спробував себе заточити. Більше кількох тижнів не витримав. Який же то дух треба було мати, щоб десять літ отак серед мурів, без неба і сонця...

ДО НАШАДКІВ

Форма наших днів міцнішає. В ній до злиднів злидні туляться. Як прожити нам, старійшинам, В цій державі, на цій вулиці?!

Як нам слово те Шевченкове Вберегти від балагурників І святу любов Довженкову Вкласти в душі, боєм збурені?!

Форми й змісту вже не змінимо. Але й жити в песимізмі Ми безсилі: в кожнім імені — Серце, віддане Вітчизні.

Бо були бійцями, зодчими, Світ насильницький змінили ми. Покоління наймолодшій, Станьте, врешті, нам стосильними.

Станьте, внуки, непродажними; З найчистішими висотами; Станьте для добра досяжними. Станьте, внуки, патріотами.

КАМ'ЯНА ПЕЧАЛЬ

О неспокій! Річки течія не давала каменю заснути. І не міг вrostи він в дно тверде, Велич заважала В даль майнути.

В блиску сонця вгледіли його. І тепер на цвинтарі стоїть він. В написі про когось пам'ять береже. Плечі зеленню покрились.

І немає сонця. Тільки тїнь. Та заснути знову неможливо: Люди, квіти, траурні оркестри, Гомін птиць і гробопоків стуки. О неспокій! Кам'яна печаль...

НА РОЗДОРІЖЖІ

Бути довго на роздоріжжі Вам думки не дозволять свіжі. А коли цих думок нема, Вас на ньому накриє пїтьма.

Я І СЕРЦЕ
Колись до мене серце прислухалось,
А нині прислухаюсь я до серця.
* * *

Буває, щось, хай Бог простить, як вродиться, Не допоможе навіть Богородиця.

ЯКА Ж ПРЕКРАСНА, ЗЕМЛЕ, ТИ...

Чужим я вірю словесам,
Та маю очі зрячі. Піднявшись, врешті, в небеса,
Я землю всю побачив.

Яка ж прекрасна, земле, ти,
Мов дівчина в віночку;
Яка ж манюня, земле, ти,
Як серце в сповиточку.

Усього Всесвіту ти дар,
Напевно, найдорожчий. І може, не один звіздар
Тобою сні полоشه.

А мені сниться, що змія Між зір до тебе суне.
Як вберегти тебе, моя Ти доле і красуне?!

А може, доля водночас Ти всесвіту усього?!
Молю Всевишнього за нас,
Вклоняюсь людство в ноги.

МОЯ МИЛА ІРПІНСЬКА ШВЕЙЦАРІЄ...

Стали сосни від снігу лапатими,
Вкриті снігом дороги й стежки.
Дуб у білім кожусі над хатою
Впорядковує давні думки.

Моя мила ірпінська Швейцаріє,
Нині й сонця не треба мені.
Не тому, що я в лірику вдарився,
Просто легко й спокійно мені,

Як синичці, що тінкання скрапує
На ажурні сніжинки легкі.
І нічого душа не вигадує
В дні січневі короткі й вузькі.

О РІДНА ЗЕМЛЕ

О рідна земле, мила земле,
Де сил береш ти, бо шодня
Трутизну нашу всю вбираєш
І радуєш красою дня.

Мені болиш ти спізна й зрана.
За тебе завше я моливсь.
Бо весь живу твоїм розвоєм
Ти — мій Великдень і Різдво.
Колись навк зїллось з тобою,
Віддавши все своє ество.

ВЕРШИНА Й НИЗИНА

Важко здійснитися вгору,
Та сил додає нам вершина.
Ще важче спускатись донизу,
Бо зорі з безодні не сяють.

ШИПШИНОВА ЗОРЯ
Цей перший сніг. Він так несміло Припав тендітно до землі.
І все, що в серці наболіло,
Втекло на сизому крилі.

Немов засватаний, веслує В промінні довгий очерет.
Зорю шипшинову цілує Синиця. Часу вільний лет Ніяк за небом не вженеться,
Як ми, спрацьовані, за днем.
Вже місяць он до шибки пнеться,
З вечірнім граючись вогнем.

Воно б цій тиші порадити,
Але незвідана душа
Знов починає лопотіти,
Як те беззахисне пташа.

Усе, що маю, їй віддам я
В солодкій муці. І без меж.
І ти несеш усе у пам'ять.
А душу в ранок приведеш.

**В ТУМАННУ ПОРУ,
В ПОРУ ЗОЛОТУ**

В туманну пору, в пору золоту,
Я без спочину до мети іду.
Мене шануй допоки я цвіту,
Неначе квітка в сонячнім саду.

А коли квітка в ньому одцвіте
І час жорстокий холодом війне,
Забудь про мене і забудь про те,
Що ти колись голубила мене.

Постій під крики чайок на мосту,
Життя згадавши в пам'яті усе.
Шукай людину день і ніч просту,
Яка простішу радість принесе.

ВЖЕ СЕРПЕНЬ

Вже серпень поволі
фарбує свої гобелени.
І падають зорі
мені до натомлених пліч,
Але, подивися,
між нами поля ще зелені,
Між нами ще тепла,
медами просякнута ніч.
Побудь хоч у мріях шасливих
зі мною ти близько.
Крізь даль оksamитну
любів'ю мені озовись.
Скорочую відстань до тебе,
неначе хлопчисько,
І лину, як сокіл,
у синьо-незвідану вись.
Хитають голівками айстри
при місяці скрушно,
Мовляв, ти з якою зорею
вже дружбу завів?!
Яскраві сузір'я вмистив я в душі
добродушно,
Пташкам залишивши
незаймане сплетиво снів.
Мої сподівання тривкі аж ніяк
не жовтіють.
Зі мною на крила стають
молоді журавлі.
Поглянь, ці простори
немов би від нас молодіють.
І що їм до того,
що серпень іде по землі...

ТІТКА НАСТУНЯ

Казав: «Настуню!» —
Так усі казали.
Вона завжди красивою була.
Від неї і тепер ясніє зала,
Як луг від голубого джерела.
На неї задивлялись перехожі,
Стрічаючись із поглядом ясным.
Мені приємно, що на неї схожий
Я і лицем, і нором крутим.
Усе життя вона дітей навчала.
І боронила їх завжди від зла.
Вона ніколи з дурнями не зналась,
З розумними — конкретною була.
І дав нам Бог обом шасливу долю,
Невтомний блиск відкритого чола.
Я врятував колись для неї волю,
Вона ж мене від смерті одвела.
Літа промчались, наче ті експреси,
Сімдесят весен густо відцвіло.
А ми із нею — наче сонце й плесо,
Міцного роду вічнеє тепло.

ЛІСОВІ ДЕРЕВА

Лісові дерева обмінюються
між собою тіннями,
Ділять між собою кожний
промінь сонця
і кожну краплю роси і дощу.
Лісові дерева в унісон шумлять
на вітрі
і разом протистоять бурям;
Плачуть, коли хтось зрізає
одне дерево чи кілька дерев.
Вони всі однаково тримають
секрети дня і ночі,
Іноді відкриваючи таємницю тому,
Хто віддає їм свою ніжну душу.
Я міг би сказати набагато більше
про життя лісових дерев,
якби знав, як їхні корені
переплітаються
між собою у землі.

ЛЮБОВ

Про неї тисячі розмов
І порівнянь доккружних.
Любов, якщо вона любов,
То — джерело потужне.
У світ проб'ється із глибин,
Світи на радість стулить,
Сяйне найвищих верховин
І побут не замулить.

І НАДІЯ, МОВ ДОЛЯ

Знов дороги далекі
У просторах мені заясніли.
Квітень зиму холодну
В полях і на ріках зборов.
Напинає вітрила
Зелені весна запізнїла.
І хмаринка сміється
Над ними, як перша любов.
І земля по-новому
Іскриться. І легка, і чиста.
Ген на синьому плесі
Я з веслами бачу тебе.
І назустріч я лину
З весною у далеч імлісту,
До кінця перемігши,
Але не пізнавши себе.
Таїна не відкрита
Молодить мої дух і завзяття.
Дивне шастя у грудях,
Як невидимі крила, росте.
І лице незрадливе
Я вже бачу крізь сонця багаття.
І надія, мов доля,
Піднялася і знову цвіте.

ЖИВИ, УКРАЇНО, ЖИВИ ДЛЯ КРАСИ,
ДЛЯ СИЛИ, ДЛЯ ПРАВДИ, ДЛЯ ВОЛІ!

КОРОТКО ПРО АВТОРІВ

Микола ВОРОНИЙ — визначний поет, який 1920 року змушений був емігрувати до Варшави. 1926-го повернувся в Україну. Був репресований. Помер 1942 року в окупованій гітлерівськими загарбниками Воронежській області.

Олександр ОЛЕСЬ у 1919 році теж змушений був емігрувати до Чехо-Словаччини. Помер 1944 року, похований у Празі.

Грицько ЧУПРИНКА навчався в Київській та Лубенській гімназіях, переслідувався за участь у революційному русі. Йому належить чимало поетичних збірок, зокрема тритомне видання, а також багато літературно-критичних статей і рецензій. Убитий чекістами 1921 року (буцімто за участь у контрреволюційному повстанні). Після загибелі на довгі роки був вилучений з історії рідної літератури.

Микола РУДЕНКО — відомий поет, прозаїк. Учасник Великої Вітчизняної війни. 1977 року за правозахисну діяльність був арештований. Відбувши мордовські табори та заслання, змушений був виїхати до США. Після повної реабілітації повернувся на батьківщину. Помер 2004 року. Похований на Байковому кладовищі Києва.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО своє життя присвятив боротьбі за права україн-

ської нації, за незалежність і державність України. За нелегальну діяльність був засуджений до страти. У камері смертників довідався, що вирок замінено на 15 років таборів. Відбувши строк, не скорився і продовжував боротьбу. Новий вирок: 10 років таборів і 5 — заслання. На волю вийшов тільки 1989 року й одразу здобув перемогу на виборах до Верховної Ради України — став народним депутатом. Був послом у Канаді, почесний голова Української республіканської партії.

Василь СТУС за виступи проти несправедливості, за любов до України, віру в її національне відродження був засуджений. Вирок 1972 року: 5 років у таборі суворого режиму і 3 роки заслання. Наприкінці 1979 р. термін закінчився, а в жовтні 1980 року — знову арешт — 10 років таборів і 5 років заслання. Камера-одинокка. Хвороби. Знушення. Помер в ув'язненні 1985 року.

Лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (посмертно).

Лесь ТАНЮК — депутат кількох скликань Верховної Ради України, очолював комісію ВР з питань культури і духовного відродження. Автор поетичної збірки, театрознавчої монографії, численних розвідок і публікацій з історії українського, європейського театру і драматургії.

Микола ВОРОНИЙ
(1871–1942)**КОЛИ ТИ ЛЮБИШ
РІДНИЙ КРАЙ**

Коли ти любиш рідний край
Радій, співай!
Прийшла пора,
прийшла година —
Сміється Київ, сяє Львів!
Ярмо одвічних ворогів
Скидає вільна Україна!
Але, козаче, позір май,
Коли ти любиш рідний край.
Коли ти любиш рідний край,
В ряди ставай!
Гори відвагою святою!
Бо тільки меч — а не слова —
Здобуде нації права
У ворогів її розвою.
Вперед же сміливо рушай,
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
То тям і знай,
Що гук війни, вогонь Перуна —
Дочасні, як і свист бича,
І шастя дасть не блиск меча,
А вільна школа і трибуна,
Про це, про це найбільше дбай.
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
Гори, палай!
Коли в огонь живої мови
Чуття святого надаси,
Ти станеш лицарем краси,
І визволення, і любови.
За честь і правду все віддай.
Коли ти любиш рідний край!
Київ, 1918 р.

Олександр ОЛЕСЬ
(1878–1944)**ПІСНЯ**

Живи, Україно, живи для краси.
Для сили, для правди, для волі!..
Шуми, Україно, як рідні ліси,
Як вітер в широкому полі.
До суду тебе не скують ланцюги,

І руки не скрутять ворожі:
Стоять твої вірні сини навкруги
З шаблями в руках на сторожі.

Стоять, присягають тобі
на шаблях
І жити, і смерти з тобою,
І прапори рідні в кривавих боях
Ніколи не вкрити ганьбою!
1917 р.

Грицько ЧУПРИНКА
(1879–1921)**ГІМН**

Слава Україні,
Любий Отчїні
Слава до віку однині.
Єдність і згода,
Право й свобода —
Доля найкраща народа.
Гніту владики
Край наш великий
Знати не буде вовіки.
Люд роботящий.
Всюди трудящий,
Знатиме роки найкращі.
Працю і зброю
Ми за собою
Маєм, щоб стати до бою.
Єдність і згода.
Право й свобода —
Доля найкраща народа.
1917 р.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО
(н. 1928 р.)**МОЛИТВА**

Боже, створив ти мене,
Дав мені душу і тіло.
Визначив долю мою,
Вказавши велике діло.

Боже, поклав мені йти
Крізь тюрми й безмежні муки
Шлях до святої мети,
Яку осягнуть вже онуки.
В час лютих ударів в неволі
Я чую підтримку твою —

У хворому й кволому тілі
Ти зміцнюєш душу мою.

Боже, з юнацьких років
Прагну до волі України.
Леле, так мало зробив —
Виснажив геть усі сили!

Боже, молю одного:
Дай волю моїй Україні!
Й ніколи не вчуш мого
Жалю за смерть на чужині!

Микола РУДЕНКО
(1920–2004)

* * *

Наливається вірою серце моє,
І вдивляється думка
в невидимий корінь:
Ген селянка мадонною
в небі встає —
Господинею вічних земних
перетворень.
Все, що мусить померти,
помре навіки.
І народиться День
із новим неспокоєм.
Україно!.. З твоєї легкої руки
Не боронь мені стати
твоїм перегноєм.
Хай востають у череп
шорсткі корінці,
Вибираючи в мене
земне і небесне.
Прийде віщий туман,
і в його молоці
Невгасима зоря
над землею воскресне.
Сонце зніме утому
з натомлених рук.
Всесвіт кине на плечі
блакитну кирею...
Кизякова, солом'яна,
чорна від мук, —
Станеш ти, Україно, тією зорею.
1963 р.

Василь СТУС
(1938–1985)

* * *

Верстаю шлях —
по вимерлій пустелі,

Де мертвому мені нема життя.
За обрїями спогаду — оселі
Ті, до котрих немає вороття.

А все ж — бреду,
з нізвідки до нікуди,
А все ще сподіваюся, що там,
Де кубляться згвалтовані іуди,
Мале є місце і моїм братам.

Побачити б хоч назирці, впівкоа
І закропити спраглий погляд свій.
Зміється путь — вся тьмяна,
вся глобока,
І хоч сказися, хоч збожеволів.

Бо вже не я — лише жива жарина
Горить в мені. Лиш нею я живу.
То пропікає душу Україна —
Та, за котрою погляд марно рву.

Та є вона — за міражів товщею,
Там, крізь синь-кригу
світиться вона —
Моєю тугою, моєю маячнею
Сумно-весела, весело-сумна.

Тож дай мені — дїйти і не зотліти.
Дїйти — і не зотліти — дай мені!
Дозволь мені,
мій вечоровий світе,
Упасти зерням в рідній борозні.

Лесь ТАНЮК
(н. 1938 р.)

* * *

Через віки, перекайданена,
Як стяг, чуприну несучи,
Йшла Україна за Богданами,
Йшла за свободою вночі.

Вона палала і Сибірами
Вростала в днів нових прелюд.
Мої діди ходили з лірами —
Сліпі водили зрячий люд!

Мені б дала їх мудрість сили!
Знайти хоч залишки слідів,
Хоча б спресовані могили
Моїх нескорених дідів!

Мені б вогню того —
як блискавка.

Його б щомиті я світтив,
Щоб філософїки потріскані
Не липли до нових світів!

Щоб переможно кожна нація
У колі радісних сестер,
Йшла на свято конфірації
По вулиці епох та ер!

Публікацію підготував
Данило КОНОНЕНКО

Шановні кримчани! Дозвольте привітати вас із Днем незалежності України, що наближається! Аби читачі не забували, якою мукою здобута ця Незалежність, надсилаю вам чудовий вірш голови Донецького відділу Всеукраїнського об'єднання ветеранів Віктора Івановича Прокочука. З повагою, ваша

передплатниця з Маріуполя
Ірина Молчанова.

**УКРАЇНКАМ
ГУТАБІВ**

Ім виривали пір'я з крил.
Вони літали!
Іх з ніг збивали. Раз у раз.
Вони вставали!
Лякали кожному: «Не люби!»
Кожна кохала!

«Забудь, якщо бажаєш жити!»
Не забувала!
Ім завдавали страшний біль.
Вони терпіли.
Любить веліли всіх катів.
Вони жаліли.
Волали: «Сука! Говори!»
Вони мовчали.
Коли ж хтось кисень
перекрив —
Вони співали!

Дай Боже нам не повернуть
Того «порядку»:
Вони ж весь цей
пекельний путь
Пройдуть спочатку.
За єдність, віру, за любов
І за свободу!
За крашу долю на Землі
Свого народу!
Віктор ПРОКОПЧУК
м. Донецьк

(Продовження. Поч. на 1-й стор.)

Співзасновниками «Кришталеви джерела» є Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Міністерство освіти і науки України, Міністерство культури України, Державне агентство України з питань кіно, Національна спілка фотохудожників України, Національна спілка кінематографістів України, Асоціація діячів кіноосвіти і медіапедагогіки України.

Загалом на участь у конкурсі «Кришталеви джерела — 2013» було подано більше тисячі робіт майже з усіх регіонів України, окрім Закарпатської, Миколаївської та Рівненської областей, які не пройшли відбірковий тур. До оргкомітету, зокрема, надійшло 120 заявок на конкурс кіно- і телефільмів, 108 телепередач, 59 радіопрограм і 775 фоторобіт.

Конкурсні роботи оцінювало авторитетне журі, до складу якого входило 20 фахівців у сфері аудіовізуального мистецтва. Головою журі в номінації кіно- і телефільмів був уже відомий з попередніх років заслужений артист України Олександр Колесник. Журі телепередач представляв Юрій Єлисовенко, заступник завідувача кафедри тележурналістики Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Людмила Опанасенко, директор творчо-виробничого об'єднання радіопрограм Київської ДРТРК, очолювала журі радіопередач. А головою журі фоторобіт був Ростислав Кондрат — секретар правління з організаційних питань Національної спілки фотохудожників України.

Діти — це не просто майбутнє України, а майбутнє Світу, і тому попри всі проблеми й труднощі, незважаючи на те, що «Кришталеви джерела» не мають жодної бюджетної підтримки, фестиваль живе і розвивається завдяки ініціативі людей, які вірять в майбутнє українського кіно, телебачення, радіо та фотомистецтва. «Кришталеви джерела» — це традиція. Без традицій, без бази культури, відданості нашій культурі рухатись нема куди. Дуже влучно про фестиваль сказала почесний голова оргкомітету «Кришталеви джерела» народний депутат України Оксана Калетник: «Кож-

КРИШТАЛЕВІ НАДІЇ ДЕРЖАВИ

ному з вас доля подарувала талант. Але те, що ви присутні тут, на фестивальному дійстві, свідчить ще й про інше — вашу цілеспрямованість, наполегливість, бажання невтомно працювати. Пам'ятаєте, в Антуана де Сент-Екзюпері в «Маленькому принці» сказано, що очі можуть бути незрячі, а слова іноді нічого не висловлюють, усе потрібно бачити лише серцем».

Для того, щоб усе побачити і відчувати серцем, фестивалі дні були сплановані так, щоб конкурсанти, як доросліші, так і зовсім юні, щодня мали якусь «гімнастику душі». Адже під час обговорень конкурсних робіт, численних творчих зустрічей, майстер-

цікавий майстер-клас про те, як зняти мультфільм удома, провів кінорежисер, сценарист, поет-пісняр Ігор Жук. Ну і, звичайно, на завершення зустрічі він заспівав під гітару свої шойно написані і пісні минулих років. Овації після зустрічі з ним довго не припинялись, адже не часто доводиться не тільки чути, але й бачити одного з класиків української бардівської пісні.

А пізніше учасники «Кришталеви джерела» разом із доктором мистецтвознавства, членом-кореспондентом Національної академії мистецтв України Іриною Зубавиною шукали засоби виразності в короткометражних фільмах. Надзвичайно цікавими були

зустрічі із зірками українського і російського кіно і театру, з людьми, які завдяки своєму таланту і наполегливій праці над собою зуміли досягти значних успіхів у своєму творчому житті. На фестивалі «Кришталеви джерела» цього року завітали народна артистка СРСР, Герой України Ада Роговцева, народний артист Росії Олександр

Голобородько, а також заслужені артисти Росії Людмила Гладунко та Борис Токарев. Кожен з гостей фестивалю — це митці і люди з великої літери, які все своє життя присвятили щоденній кропіткій роботі над собою заради тих коротких миттєвостей, коли глядач у залі, затуманюваний подихом, шепоче: «Це прекрасно...». І тому кожна творча зустріч — це був урок, як професійний, так і урок виховання у світі мистецтва. Народний артист Росії Олександр Голобородько, якого добре знають крим-

класів відбувалось не лише професійне становлення юних обдарувань, але й формування їх як всебічно розвинутих особистостей. Тому що кредо фестивалю «Кришталеви джерела» — реалізовані дитячі таланти — запорука гармонійного суспільства.

Кожного фестивального дня після перегляду та обговорення творчих робіт для конкурсантів проводились майстер-класи відомих українських та російських митців. Зокрема, про свої «секрети» відеозйомки розповів оператор Національної телекомпанії України Володимир Таргонський, а про ази радіомовлення конкурсанти дізнались від радіожурналіста, директора творчого об'єднання «Промінь» Національної радіокомпанії України Романа Коляди. Навчала молодь складати сценарій до фільму письменниці, сценаристки, головної редакторки журналу «Караван історій — Україна» Ірен Роздобудько. Провела майстер-клас заступник директора Кримського республіканського підприємства «Кіновідеопрокат» Олена Куценко, а про інтерпретацію сценарію або літературного твору в кіно розповів народний артист Росії, кінорежисер, професор Всеросійського державного університету кінематографії ім. С. А. Герасимова, член Національної академії кінематографічних мистецтв і наук Росії Володимир Фокін.

Олександр Голобородько

чани старшого віку по його роботі в Кримському російському академічному театрі ім. М. Горького, працює в Москві близько 40 років, а народився Олександр Олександрович і ходив до школи в Дніпродзержинську, закінчив театральний інститут ім. Карпенка-Карого в Києві.

Так склалось його творче життя, що постійно працював у російському театрі й знімався в російськомовних фільмах, та рідної мови, мови своїх батьків, не забув. Розпочав свій творчий вечір О. Голобородько з поезії О. Пушкіна, потім перейшов на С. Есеніна, а на завершення прочитав «І мертвим, і живим, і ненародженим...» Т. Шевченка, та прочитав

так, що зал затамувавши подих ловив кожне слово, переживав з актором кожну паузу. Олександр Олександрович не пропустив у творі жодного рядка, з сумом вдихаючись в зал, продовжував читати: «Доборолась Україна до самого краю. Гірше ляха свої діти її розпинають...». А коли він завершив «Обнімійся ж, брати мої, молю вас, благаю», в залі спочатку була тиша, потім почулось жіноче коротке «ох», хтось схлипнув, і потім уже всі учасники фестивалю оваціями вітали нашого земляка, котрий нагадав, що незабаром 200-та річниця від дня народження українського пророка Т. Шевченка. В далекій Москві Олександр Голобородько не тільки не забув своїх коренів, але Шевченковим словом додає віри й нам: «І оживе добра слава. Слава Україні».

Ну, а 12 серпня кожен учасник фестивалю запам'ятає на все життя, бо цього дня відбувся творчий вечір народної артистки СРСР, Героїні України Ади Роговцевої. Ада Миколаївна зайшла в зал у чорній сукні (траур за сином, якого не стало рік тому), вона зайшла, ніби вибачаючись, що 16 липня їй виповнилось 76 років, притискаючи шойно видану книгу спогадів «Свідectво про життя», зупинилась, подивилась на присутніх, які ще щось обговорювали (мабуть, її вбрання), і спокійно сказала: «Пробачте, я — жінка тиха, я можу голосно, але не хочу», і зал затих. Потім знову огледіла присутніх і продовжила: «Мені 76 років, а в душі я ще та дівчинка» (в цей час на екрані були кадри з кінофільмів юності Ади Миколаївни, адже вона почала зніматися з першого курсу інституту). Продовжила. «Боже,

як швидко летить час. Відривок між народженням і смертю дуже швидко проходить, і тому треба поспішати, не лінуватись», — це вже вона зверталась до юних конкурсантів. Та чи зрозуміють вони її, молоді, у яких все життя попереду і воно їм здається нескінченним, адже кожен із цих юних бажає швидше стати дорослим, а старість — це не про них. Ада Миколаївна ще сильніше притисла до грудей «Свідectво про життя» — книгу про всіх, до кого доторкнулась серцем, з ким зводила долю. Вона писала її 10 років, та бажання швидше видати прийшло після смерті сина Кості — біль, який вже ніколи не пройде, — продовжувала Ада Миколаївна.

Як і книга, ця зустріч стала сповіддю. Ада Миколаївна розповідала про своє життя, і все сказане цією красивою жінкою, яка прожила зірково, але ох яке важке життя, зал сприймав із захопленням. Це і монолог Гелени із «Варшавської мелодії», вистави, яку вона зіграла 676 разів! Навіть розповідь про біографію актриси не залишила глядачів байдужими. Народилась Ада у 1937 році в місті Глухів, що на Сум-

щині. У 1959 році закінчила Київський театральний інститут ім. Карпенка-Карого й одразу пішла працювати в Київський російський театр ім. Лесі Українки, в якому прослужила 35 років. Ада Роговцева багато років викладала акторську майстерність у рідному інституті, на курсі мого педагога професора Леоніда Артемовича Олійника. Українській мові своїх студентів вчила за новелами Стефаніка, і конкурсантам також радила спробувати цю методику на собі. А ще Ада Миколаївна на цій зустрічі читала свої вірші: «Я змінюю, я змінюю, я змінюю, розмінюю життя. Актриса професійна і трішки поетеса. Що сталося, то вже сталося — немає вороття...». У 23 роки вона стала заслуженою артисткою УРСР, у 40 — народною артисткою Радянського Союзу, в 70 — Героєм України. Про себе говорить без пафосу: «Дівчинка, жінка, мати, онукова бабуся. Так і було, і буде, все змеле плин життя. Я жорна зупинити зухвало не боюся, аби не залишити полову та сміття».

(Закінчення на 11-й стор.)

Кримчани з Адою Роговцевою

Майстер-клас Володимира Фокіна

Автограф від Ади Роговцевої

А ще Ада Миколаївна закликала молодь читати поезію, яка дає людині крила. Звичайно, вона читала вірші Ліни Костенко і наводила приклади, як з телебачення поступово витісняли поетичне слово. Після того, як Ада Роговцева завершила свою зустріч-співід про тих, кого згадувала у своєму «Свідостві про життя», про таких акторів, як Віктор Халатов, Михайло Романов, Олег Борисов, Павло Лупскаєв, Богдан Ступка та багато інших, навіть про прибиральницю Таню, яку всі актори поважали і повоювалися, бо вона завжди говорила їм правду про їхню гру на сцені, — зачарований зал... мовчав. І лише через паузу зривався оплесками. А потім Ада Миколаївна ще довго роздавала свої автографи.

22-й міжнародний дитячий молодіжний фестиваль аудіовізуальних мистецтв «Кришталеві джерела — 2013» завершив свою роботу. Члени журі підбили підсумки в номінаціях «Кіно», «Телебачення», «Радіомовлення» та «Фото». ДТРК «Крим» цього року представляло дві телепрограми: «Рідна хата» Олександра Польченка та «Республіка — Ді» Марії Бакало. Марія — студентка ТНУ ім. В. Вернадського, навчається на філологічному факультеті, а ще працює редактором дитячих програм на ДТРК «Крим». Перші кроки в жур-

Гран-прі поїде у Тисменицю

налістиці Марія зробила, ще коли навчалась в школі і в зразковій театральній студії «Світанок» КРЦДЮТ, саме тоді керівник студії і радіо-журналіст Алла Петрова повірила в дівчинку і довірила їй робити юнацькі радіо-програми на Кримському радіо. І тому ще більш приємно, що саме телепрограма Марії Бакало в номінації «Культурно-мистецька телепрограма (студенти)» стала лауреатом фестивалю і посіла друге місце. Bravo, Маріє!!!

А перше місце вибороли Полтавська та Харківська ОДТРК. В номінації «Кіно» перше місце посіла студія «Веснянка» з м. Дніпропетровськ та телефільм юних авторів з м. Каунас (Литва). В номінації «Радіо» перше місце здобули Олена Коваленко (м. Луцьк), Раїса Овшарська (м. Чортків) та ТРК «Бриз». В номінації «Фото» кращими стали Василь Брода (м. Чортків), Ганна Бурак (м. Суми).

Найбільш хвилюючим і радісним моментом для конкурсантив стало вручення Гран-прі — адже інтрига тривала до останньої хвилини. І ось названий останній переможець — телефільм «Сповідь маленького листочка», а нагорода поїде в Івано-Франківську область до студії «Тисмениця».

Цей фестиваль для багатьох учасників став своєрідною сходинкою до професіоналізму, що дає поштовх до нових ідей і задумів. Кожен, хто побував на «Кришталевих джерелах — 2013», повернувся додому трішки іншим, можливо, з більшою вірою в себе, у свої сили і, що найважливіше, з вірою в нашу багату талантами і творчими перспективами Незалежну Державу, якій, як і фестивалю, саме виповнюється 22 роки. З днем народження, «Кришталеві джерела!» Зі святом Незалежності, Україно!

Олександр ПОЛЬЧЕНКО, учасник фестивалю, редактор ДТРК «Крим», Вінниця — Сімферополь

На згадку від «українського москвича» О. Голобородька

ГЕРОЮ УКРАЇНИ, НАРОДНОМУ АРТИСТУ УКРАЇНИ АНАТОЛІЮ АВДІЄВСЬКОМУ — 80 РОКІВ!

16 серпня художній керівник і головний хоровий диригент Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Г. Верьовки, композитор та педагог Анатолій Авдієвський відзначив своє 80-річчя.

Анатолій Тимофійович Авдієвський народився в селі Федварі (нині — Підлісне) Олександрівського району Кіровоградської області України. Свою професійну діяльність розпочав у 1951 році. Тоді він викладав музику і спів, керував хоровим колективом в Одесі.

Національний хор ім. Г. Верьовки диригент очолює у 1964-му. З перших днів почалася кропітка робота з онов-

лення творчого складу колективу. Його ряди поповнили кращі молоді виконавці з хорової студії, інших колективів. І через кілька місяців з новою концертною програмою Анатолій Авдієвський виїхав на свої перші закордонні гастролі.

Нині репертуар хору складають твори від етносу та фольклору до класичних обробок а капела та пісень сучасних композиторів: від вокально-хореографічних сцен, композицій та народних дійств — до фольк-опери Станковича «Цвіт папороті», в якій народні мотиви вдало синтезуються із сучасними прийомами композиторського письма та аранжування.

Президент України Віктор Янукович привітав ювіляра і побажав йому міцного здоров'я, благополуччя, творчих сил, натхнення та довголіття. Міністр культури України Леонід Новохатко у своєму привітанні Анатолію Авдієвському, зокрема, зазначив: «Протягом десятиліть Ви даруєте слухачам свій

талант блискучого диригента та багатогранно обдарованого митця, і вдячна публіка відповідає Вам своєю широчю любов'ю.

Зичу Вам міцного здоров'я, щастя й удачі у здійсненні всіх творчих задумів. Нехай і надалі Вам надає сил підтримка і любов численних шанувальників».

НОВА ДИТЯЧА УКРАЇНСЬКА ХВИЛЯ

18-20 серпня у Міжнародному дитячому центрі «Артек» проходив фінал міжнародного конкурсу юних виконавців «Дитяча Нова хвиля», повідомляє Укрінформ. Перше місце впевнено посіла Софія Тарасова, учениця 6-го класу гімназії № 117 імені Лесі Українки в Києві.

Друге місце розділили Пауліна Скрабіте з Литви і Діана Хітарова з Росії. Третьою стала

Сабіна Мустаєва з Узбекистану.

У фіналі «Дитячої Нової хвилі» виступали 16 виконавців від 8 до 13 років з 11 країн: Азербайджану, Вірменії, Білорусі, Грузії, Ізраїлю, Казахстану, Латвії, Литви, Росії, Узбекистану і України. Оцінювали виступи конкурсанти українські, російські та італійські виконавці під головуванням народного артиста Росії і України композитора Ігоря Крутого. Софія Тарасова також недавно виборола право представляти Україну на «Дитячому Євробаченні-2013».

ІГОР БІЛОЗІР ПОВЕРНУВСЯ В ОБРАЗІ БІЛОГО АНГЕЛА...

У Львові на Личаківському цвинтарі освятили надмогильний пам'ятник українському композитору, автору понад 100 українських пісень Ігореві Білозору, який був керівником і солістом ансамблю «Ватра».

Композитор повернувся в образі білого ангела, немов захищаючи своїм крилом усіх, хто до нього прийшов. Пам'ятник зроблено з білого мармуру, який син Андрій Білозір вибирав сам на кар'єрі в Італії, а постамент — з

житомирського граніту...

Тринадцять років тому, 28 травня 2000 року, Ігоря Білозора не стало. Він не вижив після численних травм, завданих йому двома чоловіками у центрі Львова після сварки, яка виникла через те, що Білозір з друзями співали українською.

Ця трагедія спричинила великий резонанс в Україні. Люди вважали, що митця вбили за українську пісню. Родина й друзі Білозора пе-

реконані, що правоохоронці тоді намагалися заплутати справу і вигородити одного із нападників, батько якого обіймав керівну посаду в місцевих органах міліції, але під тиском громади обоє злочинців були засуджені. Сьогодні вони вже на волі...

Сина І. Білозора Андрія нині ця справа не цікавить, для нього важливо, щоб пісні батька жили. А про це дбають друзі композитора «ватрівчани». Музикант Роман Лозинський познайомився з Ігорем Білозором у 70-х, разом створили «Ватру» при Львівській філармонії у 1979 році. У 1972 році зустрілися Ігор Білозір і композитор Сергій Новохацький. Музиканти пригадали свого друга.

«Він був тонкою та експресивною натурою, екстремальний чоловік. Завжди в Ігоря було розуміння, що через пісню можна висловити національну ідею, це було поштовхом, стрижнем у творчості, і тому його пісні досі актуальні. Його треба бачити по-новому, у ньому було закладене істинне зерно від народу, він відчував душу

народу, був правдивим. Я намагався звернутись до творчості Ігоря, але зробити це мовою, доступною для молоді», — зауважив Роман Лозинський.

«Він є народним композитором, його музика пов'язана з народною пісенністю. Український новеліст Василь Левицький якось пожартував, що Ігор займається плагіатом, бо забирає народні пісні у людей, але Ігор заперечив, кажучи, що пише те, що відчуває», — пригадав композитор Сергій Новохацький.

«Пшеничне перевесло», «Мамина світлиця», «Весільний марш» — ці пісні, написані разом із поетом Богданом Стельмахом, залишив після себе Ігор Білозір.

Сотні людей прийшли на Личаківський цвинтар, щоб помолитись і покласти квіти до підніжжя пам'ятника композитору, а ще разом заспівали улюблену пісню митця:

*«Може, далеко від дому
Крила зів'януть мої,
Згасне зоря, а потому
Змогнуть навік солов'ї.
Сину, зятя самі, сину,
Де б ти у світі не був,
Кожен світлицю покинув,
Але ніхто не забув...»*

Галина ТЕРЕЩУК (Радіо «Свобода»)

ПОМЕР ВОЛОДИМИР БРОВЧЕНКО

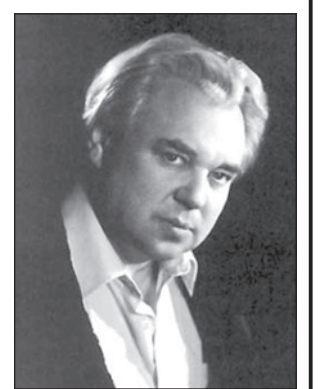
На 83 році життя після тривалої хвороби у день Преображення Господнього помер визначний український поет, заслужений діяч мистецтв України Володимир БРОВЧЕНКО.

Володимир Якович Бровченко народився 1 червня 1931 року в селі Мала Виска на Кіровоградщині в селянській родині. У 1955 році закінчив Одеський технологічний інститут. Працював механіком котельного цеху та інженером на Херсонському консервному комбінаті. З 1956 року — на комсомольській та журналістській роботі, працював редактором херсонської молодіжної газети «Ленінський прапор». Тривалий час перебував на партійній роботі в Києві. У 1973-1979 роках працював головним редактором журналу «Дніпро». Упродовж багатьох років очолював Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном (Товариство «Україна»), був членом правління Українського Фонду культури.

Володимир Бровченко — автор поетичних збірок

«Шумлять жита», «Зустрічайте сонце», «Скеля Любові», «Не розстріляні зорі», «Перелогі», «На крилах вечорів», «Думна гора», «Сурми», «Вічний жайвір», «Погода на завтра», «Навперейми літам», «Повернення з літа», «Вогонь на обрії», «Вибране», «За тиждень до Воскресіння», «Страсний четвер», «Свічка під вітром», «Повернення Богородиці», «Презентація з молитвою», «Мала Виска. Степова книга», «Перед Покровою», «Німби над вишнями», «Завтра прийду», «Родник», «Благословися, день грядущий», «Крутосхил»; роману у віршах «Як Мамай до Канади їздив»; споминів «Вікнина»; збірок пісень: «Вірність», «Материне поле», «Голуби», «Згадай мене»; саркастичних мініатюр «Мить і Вічність». Поетично-пісенна твор-

чість Володимира Бровченка перейнята високим патріотизмом і безмежною любов'ю до рідної землі, в поезії автора-степовика постають різні сторінки з історії нашої країни, різні етапи життєвого шляху автора та його родоvodu. Твори Володимира Бровченка друкувалися багатьма мовами світу. Три поетичні книжки в перекладі російською мовою виходили у Москві. Чимало пісень у виконанні провідних українських виконавців на вірші Володимира Бровченка воістину стали народними. За значний внесок у національну пісенну скарбницю поета шанували почесним званням заслуженого діяча мистецтв України. Поетичний доробок Володимира Бровченка відзначений Всеукраїнською літературною премією імені Павла Тичини та Міжнародною літературною премією імені Володимира Винниченка. Активна громадська діяль-

ність поета відзначена орденами та медалями.

Рідні, близькі та колеги назавжди збережуть світлу пам'ять про Володимира Яковича Бровченка — самобутнього майстра слова, невтомного працівника, доброзичливу, чесну й порядну людину.

Національна спілка письменників України
Український фонд культури
Київська організація НСПУ

ІВАНОВІ ЛИСЕНКУ — 75!

З ЕНЦИКЛОПЕДІЇ: Лисенко Іван Максимович (21.08.1938, с. Черемушна Валківського р-ну Харківської обл.) — дослідник історії української музичної культури, літературознавець, краєзнавець, видавець. Член НСЖУ (1977) та НСПУ (2005). Засл. діяч мистецтв України (2009). Закінчив Харків. університет (1966), викладав українську мову та літературу в середній школі с. Руська Лозова Дергачівського р-ну Харків. обл. Від 1967 — на редакторській роботі в Києві. Працював на Українському радіо та у видавництвах, зокрема в «Українській радянській енциклопедії», «Музичній Україні», «Радянській школі». Друкувався в газетах: «Літературна Україна», «Культура і життя»; журналах: «Вітчизна», «Жовтень», «Музика», «Київ», «Безрельс» та ін. Зібрав унікальну колекцію платівок «Україніка». 2000-2008 працював наук. редактором у вид-ві «Наукова думка» Національної академії наук України. Твори: «Словник співаків України» (1997), «Поет з душею вогняною» (1999; про О. Олеся), «Поетії видіння осяйне» (2002), «Речник української культури» (2003; про М. Йогансена), «Українські співаки у спогадах сучасників» (2003), «Музики сонячні дзвони» (2004), «Словник музикантів України» (2005), «Музична культура України в спогадах, матеріалах, листах» (2008), «Поет зболеного серця» (2009, про О. Коржа), — так і упорядковані ним рукописи творів забутих та репресованих укр. поетів: Павла Савченка («Черво́ний вечір», 1991), Олександра Коржа («Шуміти прощу листа», 2006), Марусі Вольвачівни («Кажі жінці правду, та не всю», 2007), 3-томна енциклопедична праця «Валківська енциклопедія» (2000, 2006, 2008), «Словник українських приватних бібліотек» (2009), «Черемушна» (2010), «Любови висока струна» (2010), «Лицар честі і краси» (2011, про М. Вороного).

Іван ЛИСЕНКО,
заслужений діяч
мистецтв України

«Я ЙШОВ ДО ТЕБЕ З СВІТЛА ПОВНИМ ЗОРОМ...»

Так описав 1967 року молодий ще поет Іван Лисенко у вірші «Дерево» свій внутрішній стан при зустрічі з деревом і землею, на якій зростає, з рідним краєм на Харківщині — Валківщиною. Саме тут, між лісами й болотами, проходив горезвісний Муравський шлях — шлях із Криму на Московію, яким здійснювали набіги за здобиччю та невеличкими кримськими й ногайськими татарами. З Валками пов'язане життя і діяльність багатьох видатних людей України. Зокрема, ще у XVII столітті торував по ній свої стежки мандрівний філософ-просвітитель Григорій Сковорода, якого саме Валківська земля зцілила від важкої недуги і дарувала солодкі хвилини кохання. Тут свої перші проби пера робив літератор і журналіст першої половини XIX століття Іван Пилипович Вернет. Проти царської муштри відчайдушно виступав у Валках у середині позаминулого століття, одягнений в солдатську шинелю, поет Павло Грабовський. Саме в той час, працюючи звичайним провізором у валківській аптеці, розвивав свій поетичний дар український поет Василь Степанович Кулик. А в рідному селі І. Лисенка — Черемушна народилася і виросла Марія Вольвач, яка творила свої поетичні і прозові речі і зберігала їх у своїй пам'яті, доки не зустрілася з Іваном Франком, який записав і видрукував її твори у своєму «Науково-літературному віснику». У районі народився і виріс відомий математик XIX століття, ректор Харківського державного університету 1837-1839 років, професор Андрій Федорович Павловський. А також майстри художнього слова Петро Йосипович Панч, Гордій Максимович Коцюба та Олександр Юхимович Корж, який взяв на себе сміливість ще у 1940 році написати правдиву поему «Степова доля» про Голодомор 1933 року.

Про цей чудовий край Іван Лисенко й розповів у тритомній енциклопедії «Валківська енциклопедія», яка неодноразово перевидавалася й посіла чільне місце в історії краєзнавства України.

Іван Лисенко — один із тих прискіпливих і відповідальних дослідників, який чи не єдиний в Україні прискіпливо й упродовж багатьох років переконливо засвідчує щодо можливості мемуарів як літературного жанру, і справедливо стверджує, що він завжди буде викликати в читача інтерес, бо це цікавий і дуже цінний жанр української літератури.

Музична культура України збідніла б, аби, не дай Боже, Іван Лисенко не упорядкував книгу «Українські співаки у спогадах сучасників» — це унікальне видання на 800 сторінок уже нині є бестселером. Цінність мемуарів, представлених у книзі, в тому, що в них

дається широка картина стану оперно-музичної культури наших театрів. Тут розповідається не лише про співаків, але й про диригентів, режисерів, спогади про них уводять в атмосферу театрального життя різних часів з усіма плюсами й мінусами. Літературні портрети співаків різноманітні. Різні автори — різні стилі. Та інакше бути й не могло. Іноді мемуаристи обмежуються тільки одним штрихом чи епізодом, але настільки характерним, що читач відразу уявляє собі артиста з його інтонацією, манерою триматися на сцені. В цьому відношенні упорядник використав цікаві мемуари О. Дольського, В. Тольби, С. Ебергардта. І майже завжди ці портрети подані через призму вокально-виконавської специфіки, вираженої чітко й зрозуміло, і суть виконавської манери, стиль співака чи співачки, про яких ідеться, легко зрозуміти не лише професіонал, але й рядовий шанувальник співу. Неабияку цінність у виданні становлять спогади, присвячені маловідомим, але колись знаменитим співакам, зокрема таким, як Наталя Ермоленко-Южина, Єлизавета Петренко, Олександр Каченовський, Іван Штенченко, Олександр Шидловський, Михайло Микиша.

Звичайно, у великому корпусі спогадів про співаків І. Лисенком вміщено і значну частину тих наших вокалістів, яких українськими співаками можна назвати лише умовно, беручи до уваги їхнє українське походження. Серед них — Леонід Савранський, Юрій Шакуло, Степан Трезвинський, Петро Скуба, Параскева Немченко, Ніна Сироватська. Не всі спогади, представлені в книзі, рівноцінні. Особливо мені хочеться відзначити мемуари В. Тольби, С. Ебергардта, М. Квалашвілі, М. Коломенського, П. Лінде. В спогадах цих авторів поєдналися професіоналізм, вміння володіти пером, а також своєрідна одержимість, любов до театру.

Цікаво, що, окрім спогадів, упорядник використовує в книзі й деякі шоденники (наприклад, Т. Шевченка), які дають цікаві подробиці стосунків авторів зі співаками та їхнім оточенням. У цьому виданні в центрі уваги залишаються оперні та концертно-камерні співаки. Ні солісти музичних комедій, ні тим більше естрадні співаки у спогадах не представлені, бо вони належать до особливої сфери вокального мистецтва. Крім того, до книги не потрапили й ті співаки, книги спогадів про яких були видані раніше. Виняток склали лише Михайло Донець та Оксана Петрусенко, нові спогади про яких Іванові Максимовичу пощастило знайти.

У книзі вміщено близько 300 ілюстрацій (як у житті, так і в ролях). Крім того, в кінці видання подаються примітки і коментарі,

тлумачаться незрозумілі місця і факти. І за все це ми мусимо завдячувати численному загонові мемуаристів, які залишили для нас ці безцінні спогади, що дають нам коштовний матеріал про співаків минулого, про багатство українського вокального мистецтва, а І. М. Лисенко зібрав і упорядкував видання.

Я маю можливість, як мовиться, з перших рук одержати від Івана Максимовича перший том його дослідження «Українські письменники у спогадах сучасників» (другий — на виході) і переконатися, що у процесі тривалої роботи упорядником було зібрано численний матеріал, який відображає у спогадах життя та діяльність наших письменників майже за два століття. У першому томі вміщено 90 спогадів, які висвітлюють життя 40 українських письменників. Причому Іван Лисенко не ставив за мету представляти лише найвідоміших письменників. Читач може знайти у книзі мемуари про маловідомих або й таких, що про них дізнається вперше. Всі ці матеріали становлять інтерес, бо вони відображають життя і творчість тих творчих особистостей, які творили нашу духовність в різні відрізки часу нашої історії.

...Десятьки видань та численні статті І. М. Лисенка за півстоліття творчої праці не лише збагатили українську культуру великим обсягом фактичного матеріалу, а й оприявнили щось значно більше за поверхову емпірику, на якій багато хто й зупиняється із письменників. Так і знайте, Іване Максимовичу, Ви — один з дуже й дуже небагатьох у сучасній Україні письменників, хто, не звертаючи увагу на глобалізаційне очманіння, щедро угрунтоване заокеанськими грантантами, твердо й несхибно продовжує «лінію» Т. Шевченка, І. Франка, Б. Грінченка, П. Тронька, повертаючи із небуття сотні співаків, композиторів, музикантів...

Ця старожитня Україна з глибокою метафізикою, з езотеричною таїною невідчуженого художнього слова є, так розумію, для Вас критерієм і точкою відліку, на її наріжні камені спирається у своїх інтелектуальних побудовах, її етос уречальнюється в кожній Вашій книзі або статті, що вони написані хоча й «без хитрої мови», але з такою рефлексивною вібрацією кожного рядка, яку лишень у справжнього майстра й зустрінеш. Йому не переривається золота нитка традиції нашого літературного відкриття, бо при майстрах, як Ви, якимось легше. Ви — як Атланти, Вавилони, держите небо на плечах. Тому і є висота, тому й триває літературний процес...

Віктор ЖАДЬКО,
письменник, професор

КОРОЛЬ ТАВРОВСЬКОЇ САМОТИ

СПОГАДИ ПРО ПОЕТА ОЛЕКСАНДРА КОРЖА

Скільки пам'ятаю, нас завжди переконували, що поет має жити з народом, а той народ має бути його захисником. Теоретично, мабуть, це правильно, а ось у житті так буває не завжди. А щоб не бути голосливим, варто згадати історію життя українського поета Олександра Коржа, якого я мав честь знати. Саме йому й довелося відчувати весь «солод» народної любові. Мій шлях до Олександра Коржа розпочався ще 1960 року, коли я, переглядаючи в міській бібліотеці довосний харківський «Літературний журнал», натрапив там на поему «Пушкін». Можливо б, цій поемі я і не надав особливої уваги, коли б у кінці поет не поставив місце її написання: село Огульці. Невже цей поет, подумав я, проживав у цьому селі, де я кілька років тому закінчив середню школу? Але я там знав багатьох людей, виступав у сільському клубі й ніхто мені ніколи не казав, що в Огульцях народився й проживав відомий поет. Це мене відразу заінтригувало, і, діждавшись вихідного дня, я негайно виїхав у Огульці. Але на моє велике здивування, мої земляки (я народився в сусідній з Огульцями Черемушній) поводити себе досить дивно: одні взагалі такого не чули, а інші ніби й знали, але ухилялися від прямої відповіді. Отже, я почав здогадуватися, що з цим загадковим поетом сталася якась історія, яку мені не хочуть повідомити.

І все ж я після тривалих пошуків вийшов на родича О. Коржа, який проживав у Харкові. Зустрів він мене, як і слід було чекати, з деякою осторогою, але коли він дізнався, що я — Коржів земляк та ще й літератор, то тоді розтанув і дав мені адресу поета. І вже наступного дня полетів мій перший лист до поета. Відповідь не забарилася: О. Корж запрошував мене до себе в Таврове, що лежить недалеко від Белгороду.

Ми познайомились. Господар був дуже радий гостеві, бо, очевидно, такі візити не були частими для нього. І Олександр Юхимович розповів усю історію свого страдницького життя. Справді, він народився в Огульцях 29 березня 1903 року в багатодітній селянській сім'ї. Вірші почав писати в 15-річному віці під час навчання в Люботинському залізничному училищі, де його відкрив Володимир Коряк, який при-

їхав туди на літературний вечір. Коряк запросив О. Коржа до Харкова, де спочатку влаштував його в Літкомі (прообраз нинішньої Спільки письменників). Завдяки В. Коряку він дебютує 1921 року в журналі «Шляхи мистецтва» великою своєю поезією «Степ», яка багато в чому визначила подальше спрямування його творчості. Однак справжніми своїми літературними наставниками О. Корж вважав Михайла Семенка та Василя Блакитного. Коли у Харкові з'явився М. Семенко, Корж захопився його неординарною особистістю, а потім і футуризмом і навіть підготував до друку збірку «лівої» поезії «Флюгер». Однак, як говорив поет, ця книжка мала популярність лише серед мишей Держживаду і світу не побачила. Сталося це, очевидно, через те, що лідер футуризму в цей час зник з Харкова і нікому було подбати про долю книжки. В цей

час О. Корж знайомиться з В. Блакитним, який починає активно його друкувати у «Вістях». Саме завдяки Блакитному Корж входить в літературу, повернувшись до класичних традицій. Він працює в журналі «Всесвіт», де публікує свої вірші й поеми, а невдовзі видає і першу збірку поезій «Борт». Все склалося б швидко, коли б не смерть Блакитного (1925). З появою в Харкові знову М. Семенка О. Корж вступає до його «Нової генерації», яка, як признавався мені поет, справила на нього негативний вплив, затримала його поетичний розвиток. Після ліквідації літературних організацій О. Корж не вступив до новоствореної Спільки письменників, про що потім шкодував. Він ще деякий час працює в редакції харківських газет, а потім живе безвиїзно в Огульцях. Майже всі тридцять років пройшли у нього під знаком поеми «Пушкін», яку він, як говорив мені, закінчив незадовго до війни, опублікувавши кілька глав у «Літературному журналі».

Велика Вітчизняна війна, на жаль, внесла великі корективи в долю поета. Не будучи членом Спільки письменників, він не міг бути евакуйованим углиб країни, а до Червоної армії не пішов через стан свого здоров'я. Ще в серпні 1941 року він публікує в районній газеті «Більшовик Валківщини» антифашистський вірш. І як тільки в село вступили фашисти, то знайшлися «захисники з народу», які й принесли в німецьку команду примі-

ник газети з віршем О. Коржа. Він відразу був заарештований гестапо, яке, дізнавшись, що має справу з професійним письменником, поштовило йому ультиматум: або дати згоду на співробітництво в профашистській газеті «Нова Україна», або він буде відправлений до концтабору. Після довгих роздумів поет дав згоду співробітничати з «Новою Україною». Так і з'явилася поезія «Зимовий псалом», яка принесла йому стільки нещастя. У цьому творі О. Корж вперше в українській літературі виступив з антисталінською інвективною, розвінчуючи в ній «вождя всіх народів». Однак О. Корж, як це сьогодні не парадоксально звучить, не вбачав, що цим віршем він дуже завинив перед радянською владою, і навіть не збирався в 1943 році залишати свої Огульці. За його спогадами, він викапав на горі великий окоп і збирався там пересидіти, поки приїде радянська армія. Але його помітив німецький офіцер, якому потрібен був погонич для награбованої худоби. Ніякі умовляння не допомогли: разом з родиною О. Корж виконував роль погонича, а в Полтаві, коли він уже німцям був непотрібний, всю сім'ю викинули з машини. Перейти лінію фронту уже було неможливо, і Корж потрапляє до Полтави, потім до Вінниці і, нарешті, до Львова. Не думав він, що затримається тут надовго, але треба було якось жити. У Львові він оголошує себе художником, його приймають до Спільки художників

і навіть обирають відповідальним секретарем. Про Коржа-художника я скажу пізніше. До речі, у Львові ще й сьогодні пам'ятають такого художника, який у Львові єдиний малював покійного А. Шептицького в 1944 році. Але Корж був дитям села, патріотом рідної Слобожанщини і без своїх Огульців подальшого життя не уявляв. Тому в 1948 році він приїздить сюди «в розвідку», де його колишній друг, голова сільради, звинувачує в зраді Батьківщини. Ось так, на власному досвіді, поет ще раз відчув «народну турботу». Від його хати, бібліотеки й архіву не лишилося й сліду. «Захисники» все розмели і знищили. І поет назавжди залишає рідне село, поселившись в Тавровому, на батьківщині своєї дружини. Він працює художником у Белгороді та Курську, де був 1950 року заарештований і засуджений на 25 років сталінських таборів, з яких відбув 6 років. У кінці 1956 року він повертається із заслання, але вже не в Огульці, в обійми «народу-захисника», а на батьківщину своєї дружини — в село Таврове, де й провів останні роки свого життя. І хоча О. Корж був амністований зі зняттям судимості, він жодних прав у цій державі не одержав: був позбавлений права на роботу, пенсію, можливості займатися літературною діяльністю. Ось таку сумну історію розповів мені поет під час нашої першої зустрічі в Тавровому.

Під час цієї зустрічі Олександр Юхимович сказав мені, що завершив другу редакцію поеми «Пушкін», і почав зі мною радитися, з чого почати, аби її опублікувати. У мене відразу думка впала на М. Рильського, який виручав з біди не одного поета.

(Закінчення в наступному номері)

ЗНОВ ПОКЛИКАЛИ ТРЕМБІТИ НАС ІЗ КРИМУ — У РЕКІТИ!

Творча група «Лідер» членів МАЛІЖ Сонячнодолинської школи побувала на 10-му ювілейному фестивалі «Рекітське сузір'я», який щорічно проходить у Карпатах, в селі Межигір'я.

Протягом навчального року наші маліжани — А. Магомедов, А. Магомедова, В. Тимофеева, С. Мухтарова, А. Коровушкін, С. Баклажов — готували фестивальну програму «Від Карпат до Карпат». В основу її були покладені грецькі традиції нашого села Сонячна Долина. Ми вивчали обряди, пісні та танці грецького народу завдяки творчій співпраці з громадою с. Чернопілля Білогірського району та її керівником І. К. Зековою. Її руками був випечений святковий хліб з грецьким орнаментом, який ми вручили ректору Малої академії літератури і журналістики В. Ф. Тарчіню під час виступу на фестивалі. Виконаний нами грецький танець «Сиртакі» було зустрінуто оплесками всього залу.

А на відкритті фестивалю Айше Магомедова і Севіле Мухтарова виконали дуже гарний танець «Хайтарма», який нікого не залишив байдужим.

Програма була дуже насиченою. Крім виступу, ми дали інтерв'ю для ТРК «Тиса», познайомилися з юною львів'янкою Вікторією Стась, яка провела для нас майстер-клас, а учасники фестивалю з Полтави половили нас своїми авторськими піснями.

На фестивалі були створені пре-

красні умови для творчості, спілкування та відпочинку. Ми побували в селі Колочаві — селі 10-ти музеїв, ознайомилися з експозицією одного з них — «Старе село», де зібрані старовинні будинки Закарпаття. Піднялися і до перлини Карпат — високогірного озера Синевір, не втомлюючись дивувалися красі лісу, різноманітності квітів і трав, насолоджувалися співом птахів. Гірська річка зачарувала своєю чистотою і прохолодою, як і невеликі водоспади, де ми поспішали зробити фото на пам'ять.

Нескінченно можна говорити про подорож до водоспаду Шепіт. Намилувавшись його красою, наша група вирушила на вершину однойменної гори, але не пішки, а по канатній дорозі, ніби витаючи над схилами. Ми милувалися квітучими травами, смереками, полянами чорниці, нашу увагу привернув і табун коней.

Вільний час ми намагалися провести в горах, де збирали лікарські трави і плели вінки надзвичайної краси. Манила до своїх берегів річка. Принесла масу задоволення прогулянка прохолодним вечером по Межигір'ю. На його вуличках ми побачили католицький і православний храми, затишні дворики, дитячі майданчики. Все селище потпає у квітах.

І ось настав урочистий момент фестивалю — гала-концерт та підбиття підсумків. Наша творча група посіла І місце в номінації «Сценічне

мистецтво». Ця перемога — заслуга багатьох людей, яким ми вдячні за підтримку. Особливу подяку ми висловлюємо Судацькому міському голові В. Н. Серову, Сонячнодолинському сільському голові І. Г. Степикову та начальнику відділу у справах сім'ї та молоді А. А. Смолову. Дякуємо також батькам учасників фестивалю і колегам, які займалися нашою підготовкою.

10-й фестиваль «Рекітське сузір'я» завершив свою роботу, попереду — нові творчі плани, задуми, репетиції тощо, ми чекаємо з нетерпінням на 11-й фестиваль!

Т. С. ВОЛЧЕНКОВА,
керівник фестивальної групи,
почесний член МАЛІЖ.

БАТЬКІВСЬКЕ — СПАСИБИ!

Від імені батьків, чії діти, будучи членами МАЛІЖ, здійснили в червні цього року захоплюючу поїздку на ювілейний 10-й фестиваль Малої академії літератури і журналістики в Карпати, говоримо величезне спасибі всім, хто брав участь у здійсненні цього проекту.

Протягом цілого року наші діти готували святкову програму, в якій відобразили красу Східного Криму, історичні моменти життя Сонячної Долини, доброзичливість жителів нашого села.

Велику вдячність ми висловлюємо Волченковій Тетяні Семенівні, яка всіляко підтримувала нас і наших дітей. Вона змогла так організувати час, що наші діти не тільки

чудово виступили з фестивальною програмою, а й побачили багато дивовижних місць. Діти привезли з собою масу яскравих вражень і спогадів про Карпати і Львів, де була організована прекрасна екскурсійна програма.

Велике батьківське спасибі ми говоримо Острейко Ніні Павлівні, яка ретельно підбирала матеріал для сценарію, проводила репетиції, надихала наших дітей на перемогу у своїй номінації. А також низький уклін керівнику грецької громади Зековій Ірині Костянтинівні з села Чернопілля Білогірського району Криму за допомогу в підготовці нашої фестивальної програми.

Виступ учасників фестивальної групи був би менш барвистим без танцювальної композиції. За цю частину програми відповідала Аметова Гульнара Меддіівна, вчитель кримськотатарської мови і літератури, якій ми також дуже вдячні.

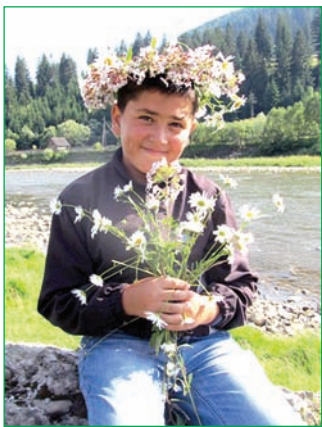
Колектив батьків дякує всім, хто підтримує наших дітей, дає їм можливість творчого розвитку та гармонійного виховання, вселяє в душі дітей впевненість у своїх силах.

Сусанна МАГОМЕДОВА,
Ольга БАКЛАЖОВА,
Наргіз МУХТАРОВА

ВІНОЧОК БАЖАННЯ

Ми на фестивалі побували і красу Карпат пізнали, В горах квіток там чимало, Ми їх різних назбирали, Всі бажання загадали, У віночок повплітали. Хай віночок наш пливе — Щастя кожному несе!

Севіле МУХТАРОВА, 5 кл.

«...Якою завжди ціною виховати у дитині людяність — цю чудову здатність людини хвилюватися чужими нещастями, радіти радостями іншого, пережити чужу долю, як свою»...

К. І. Чуковський

КАЗКИ ДІДУСА КОРНІЯ

У бібліотеці-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополя була проведена вікторина «Казки дідуся Корнія», присвячена творчості Корнія Івановича Чуковського — поета, публіциста, критика, перекладача та літературознавця, який відомий насамперед дитячими казками у віршах і прозі. Захід пройшов для дітей з дитячого клубу «Оріон», за участі співробітників Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Юлії Чепеножко та Дениса Іванченка.

Провідний бібліотекар Ірина Іванова розповіла присутнім про письменника, провела для дітей вікторину. Хлопчики і дівчатка брали активну участь у конкурсах «Згадай

казку», «Хто є хто». У «Конкурсі знавців» діти розгадували кросворди за творами К. Чуковського, із задоволенням брали участь в аукціоні «Розшифруйте імена казкових героїв» і читали уривки з улюблених творів Корнія Чуковського.

Дітям були показані мультфільми за казками К. Чуковського: «Муха-Цокотуха», «Айболит» та ін.

Казки Корнія Івановича Чуковського допомагають дітям орієнтуватися в навколишньому світі, відчувати себе безстрашними учасниками уявних битв за справедливість, за добро і свободу. Вірші та казки письменника виховують дорожнечу до знання, співпереживати, співчувати, вони розвивають нашу мову, збагачують нас новими словами, формують почуття гумору, роблять нас сильнішими і розумнішими.

Н. В. КАРЖАВІНА,
завідувач бібліотеки-філії
№ 7 ім. Т. Г. Шевченка

м. Сімферополь

ЯК У ЗАВ'ЯЗАНОМУ МІШКУ...

(Продовження. Поч. у № 33)
Районний прокурор Теплицького району Вінницької області Марко Петрович Береговий, українець, без юридичної освіти, заслужив повну довіру московських окупантів тим, що не був під гітлерівською окупацією, а пересидів війну у Ташкенті. На четвертий квартал 1948 року йому зверху спустили рознарядку: посадити за колючий дріт 40 людей. Іхав надвечір Береговий бричкою до Теплика і здибав дев'ятеро дівчаток, що йшли додому зі збирання кукурудзи. Зупинив, переписав прізвища, обшукав. Кожна несла додому 3 чи 5 качанів кукурудзи. Дівчата кукурудзу садили, сапали, рослили, збирали і несли на чебто зі свого поля свою кукурудзу. За поданням прокурора Берегового суддя Данилова (росіянка, наглядч над українцями) присудила тим, у кого було три качани кукурудзи, — три роки ув'язнення, а у кого п'ять качанів — п'ять років. Матері дівчаток на суді не плакали — криком кричали. Плакали всі жінки райцентру Теплик. Цвіт калини кинули у баню за колючий дріт. На початку свого життя дівчатка отримали тавро — зечки. Прокурор Береговий рознарядку на поставку рабів комунізму виконав.

Вночі у прокурора Берегового украли тридцять курок і два півні. Не бідно жилося прокурорам України у ті голодні роки. Награмав прокурор на міліцію, і через кілька годин прокурорша мала тридцять курок і два півні. «Та це ж якісь білі! А мої були рябі». Ще через дві години прокурорша мала ще тридцять рябих курок і два рябих півні. При в'їзді в Теплик із заходу стояла хата з городом до ярка, де мешкали вдовця і семеро дітей. Найстарший дівчинці було шістнадцять років, решта — малеча. Міліція знайшла у ярку купу рябого пір'я. Мати поїхала в Одесу на підзарботок, а голодні діти поскубили прокурорських курей. Гітлерівські фашисти на фронті убили батька дітей, а радянські комуно-фашисти на п'ять років лишили дітей без матері.

У селі Мишарівка прокурор відвідував гарненьку одиноку молодичку. Бричку з кіними лишив на вулиці. Вранці, мабуть, перетрудився, ліг животом на тин і вмер. Відпрацювавши нічну зміну, молодичка солодко спала. Селяни пошито віталось за мервтом прокурором: «Доброго вам здоров'ячка, товаришу прокуроре!», але підійти боялись. Після полудня молодичка відвезла тіло прокурора Берегового у прокуратуру. Похорони були грандіозні. Траурні мелодії поперемінно грали чотири духових оркестри. Домовину з тілом прокурора несли на руках. Спинились біля прокуратури: тут він заводив судові справи на голодних українців. Спинились біля суду: тут він вимагав для нещасних термін. Райком КПРС, виконком, міліція теж були місцем зупинки процесії. Щоразу при зупинці черговий оратор розповідав, якою душевною людиною був Марко Петрович, яким був відданий справі Леніна-Сталіна і будівництву комунізму. Аби теж довести відданість справі Леніна-Сталіна, багато хто плакав. Я йшов за труною прокурора і з усіх сил надувався, аби видушити із себе хоч одну слезинку. Даремно! Чому?

Мій батько Кузьма Білоус воював з японцями на річці Халхін-Гол (до речі, мій двоюрідний дід по матері Дмитро Гринишин, родом із Теплика, у 1905 році ліг на дно Японського моря біля острова Цусима, батько Кузьма теж воював з японцями. У мене — медаль «За победу над Японией»).

Три підрад покоління українців

воювало з японцями. Питання студентам-українцям, які у 2010-2013 роках вступили у злочинну КПУ Петра Симоненка. Де Україна, а де Японія? Чому ми, українці, маємо убивати японців, а японці — нас? Нам, українцям, так потрібні Курільські острови, як на ладні гудок. Дякуймо Кучмі, що захистив остров Тузла від «собирання» чужих земель Путіна. Єдиний народ, якого окупували українці, — це молдавани. Чим закінчилась окупація військом Богдана Хмельницького Молдавії? Весіллям сина Тимоша та дочки молдавського господаря. Випили, закусили, потанцювали, поспівали і розійшлись. (До відома московського історика Дмитра Табачника: українці і молдавани — історичні свати). Хан Батий перший започаткував спалювання українських історичних книг. Спаливали їх усі окупанти України. Не спалите! Неспалима наша історія, захована від ворогів у наших піснях. 1 вересня 1939 року гітлерівські воїки напали на Польщу. А у який день? А о котрій годині? А ці дані є в українській пісні:

*У неділю рано, о сьомій годині,
Розділили Польщу на дві половини.
Одну половину забрали арійці,
Другу половину — червоноармійці.*

Батько Кузьма брав участь у розділі Польщі. Його галичани зустрічали хлібом-сіллю, квітами, обіймали як визволителя від польського ярма. Якби Сталін дав галичанам і волинянам омріяну ними свободу, кращих захисників Москви від Гітлера він не знайшов би. Завалив Сталін українців репресіями. Впустив на землю українців Гітлера. Видерли українці з рук німців шмайсери, а із рук москалів — ППШ і заходились смикати Гітлера за вусяки, а Сталіна — за вуса, і смикали великого генераліссимуса (допустив німців до Волги, чекав, певно, лютих морозів, щоб їх розморозити) аж до 1953 року, коли Лаврентій Берія підсипав йому діксину...

Зимою 1940 року Фінляндія «напала» на Радянський Союз. Куди тому Геббельсу до ленінсько-сталінських брехунів! Вояка Кузьма «оборонявся» від фінів. Війну націо-фашиста Гітлера і комуно-фашиста Сталіна Кузьма Білоус закінчив біля озера Балатон. Нагороджений орденом і купою медалей. У 1948 році працював у Теплицькому обмінному пункті. Обмінний пункт — це невелика державна комірчина, де можна було людям обмінити три п'ять кілограмів пшениці на борошно. Перед 1 травня гоłodного 1948 року на обмінний пункт надійшло 100 кг сортового, вальцьованого борошна з відповідною накладною. Директор змішторгу дав Кузьмі вказівку, не підкріплену документом: 30 кг борошна видати першому секретарю РК КПУ Дибському, 30 кг видати голові виконкому Черевку і 30 кг — прокуророві Береговому, що і було виконано. Саме у цей час начальником райвідділу міліції призначили капітана Щербатюка. Аби тепличани визнали його вагомість, Щербатюк провів ряд ревізій підрозділів змішторгу. Оскільки прихідна накладна на борошно була у наявності, а накладної на видачу не було, Щербатюк «повісив» 90 кг борошна на Кузьму Білоуса. Прокурор Береговий, який спожив 30 кг борошна, просив у судді Данилової для Кузьми сім років ув'язнення. «Людяна» суддя відправила Кузьму на п'ять років добувати відбійним молотком вугілля для країни, «где так вольно дышит человек».

На трудодні нічого не дають. У хаті голодні діти, голодна жінка. Із села Стражгород на залізничну станцію Кублич автомобілем везуть мішки пшениці державної хлібодзиди. За кермом автомобіля — ще зовсім юний мій двоюрідний брат Микола Білоус. По дорозі до станції Кублич вантажники сховали один мішок пшениці у посівах кукурудзи. Пильне око активіста (чи не Павла Морозова?) це помітило, і їх продали. Прокурор Береговий просив у суду вантажника по сім років ув'язнення, а водію автомобіля 10 років. «Людяна» суддя Данилова виділила вантажника по п'ять років ув'язнення, Миколі Білоусу «відважила» вісім років забайкальського лісопалаву. Помер Микола Білоус молодим від зупинки серця. Тож не видувив я скорботну слезу, ідучи за труною прокурора Берегового.

Поховали прокурора не на вільній частині кладовища, а через пліщу перед райвідділом міліції, де до ленінської контрреволюції ховали попів. Більше двохсот вінків із хвої склали у велику купу. Близько дванадцятої години ночі Теплик освітився заревом. Я не підпалював вінки на могили, але з великим задоволенням дивився, як полум'я шугонуло аж під хмари.

Я — єдиний спадкоємець рідного діда Фантона Білика, якого у 1928 році пограбували комуно-фашисти. Правління колгоспу, райцентру Теплик компенсувало мені за пограбоване багатство сто п'ятдесят кілограмів цукру. Припустимо, що це вартість одного коня. Але ж у діда було шість коней, вісім лошаг, корови, свині, вівці, жниварка, молотарка... Хто замість мене отримав компенсацію за решту багатства? Насилу через двадцять років українці очухались і ставлять запитання: а звідки в українських «шлаків»-олігархів небачені мільярди у доларах?

Я пішов на теплицьке кладовище, аби подивитись на могилу прокурора М. П. Берегового. Тепличани, щоб швидше забути те люте зло, могили зрівняли із землею, проклали добре втопану широку стежку. Але непокаране, забуте зло повернеться ще лютішим.

До відома студентів України, членів КПУ. У війні Сталіна з Гітлером на фронтах загинуло сім мільйонів українців, у 19 разів більше, ніж втратили солдатів США у війні з Японією і Німеччиною. Чому така різниця? Рядові солдати США для генералів були своїми, їх бергли, жаліли. Для Сталіна і його маршалів українці були чужими, «живою силою», яких можна було сотнями тисяч топити у Дніпрі і беззбройних, голодних, не обмундированих кидати на німецькі доти під Яссами або ж на розстріл заградзагонів. Нема, напевне, в Україні жодної родини, де б хтось не був убитий на війні або не сидів у тюрмі. Така плата українцям за втрачену державність у 1917-1920 роках.

Коллективним «шлаком» і зборищем зляканих ракових клітин в організмі титульної української нації є КПУ Петра Симоненка. Націоналізм стоїть на захисті нації. Інтернаціоналізм — смерть нації. Російськомовні газети КПУ «Рабочая газета» і «2000-Город» із номера в номер розповідають, як добре було жити в СРСР. Кому? Тим десяткам мільйонів, яких розстріляли кому-

В. К. Білоус (фото 1972 року)

ністи? Чи тим десяткам мільйонів, яких катували у тюрмах? Програма КПУ написана рекламно. А дія? Заклики? «Олігархам — капут! Наццистам, нацикам Олега Тягнибока і ВО «Свобода» — капут! Земля — селянам. Заводи — робітникам. Всім — Митний союз і Євразія». У державах Прибалтики, в Польщі, в Словаччині та багатьох інших компартія заборонена. КПУ Симоненка — лівіша за інші. А де в Україні найправіша? ВО «Свобода» — поміркована, нормальна, патріотична партія, які функціонують у всіх державах Європи. Звинувачення від КПУ на адресу ВО «Свободи» у нацизмі є злостивим наклепом, за який слід судити або бити в пику.

У 1990 році в центрі міста Умань я зазирнув у Свято-Миколаївську церкву. Під керівництвом партійних чиновників московської колоніальної адміністрації, яка і у 2013 році владу зі своїх рук не випустила, студенти педінституту сапами здирали настінні розписи. У притворі церкви робітники монтували ліворуч жіночий туалет, праворуч — чоловічий. Колонізатори України запланували у Свято-Миколаївській церкві влаштувати танцювальний зал для членів комсомолу. Я взяв лист паперу і почав збирати підписи уманців, аби у церкві відновити богослужіння УПЦ КП. Церква — поруч із центральним ринком Умані, і я швидко зібрав півтисячі підписів. Дії уманців влада контролює. Два лейтенанти міліції прийшли мене арештувати. Я прошу їх зазирнути у церкву. Лейтенанти вертаються і ставлять на папері свої підписи. Народний депутат СРСР Михайло Гайда теж поставив підпис і допомагав їх збирати. Наступного дня п'ятеро п'яних робітників заводу «Метром» заходились мене бити. Спасли мене жіночки, які продавали із тротуару під церквою свої садові і городні ласощі. Потім влада московських колонізаторів Умані виявила, що я — пенсіонер, і прислала приборкувати мене завідувача відділу соцзабезпечення пана Легедзу.

Я його спитав, як це він примудрився продати 75 «Запорожців», призначених для інвалідів війни, і коли прийде моя черга на «Запорожець»? Близько 2 000 підписів уманців, які вимагали відновити у церкві богослужіння, я передав у міськвиконком. У Свято-Миколаївській церкві відновили богослужіння священнослужителі Московського патріархату. Владе чиновників московської колоніальної адміністрації насаджувала в Україні УПЦ Московського патріархату.

Священик Московського патріархату великого села Родниківка (поруч з Уманню) зажив слави зцілювача дітей. Матері несли своїх малюків, аби він молитовно виликував їх від дитячих хвороб. Я стояв у родниківській церкві і спостерігав, як піп чаклував над дітьми. Нехрещених послав хреститися у церкву УПЦ КП, дітей, хрещених в УПЦ КП, відправляв перехрещуватись в УПЦ МП. Зі слезами на очах матері повертались додому без сподіваної допомоги. Я не витримав, підійшов до священика і сказав усе, що про нього думав...

Сучасна держава Україна велика порівняно з Естонією і крихітна порівняно з Китаєм чи США. За перших п'ять років незалежності наплотила наша ненька стільки політичних партій, як собака бліх. Першою не партійною, а громадською організацією українців було Товариство української мови (ТУМ). Як делегат від Умані я стверджую: ТУМ — безкорисливе, самовіддане, жертвоне, енергійне, воявиниче, одновекторне — за неповних два роки Правобережну Україну майже українізувало. Древня столиця українців Київ хизувалася українською мовою. Колоніальна адміністрація Росії, яку НРУ не долумався усунути від влади в Україні, хитро замінила одновекторне ТУМ на багатовекторну «Прогресу», яка від непосильного навантаження зламалася. Київ знову цвенеє по-російськи. Політичні

партії і громадські організації України, які набирали серед українців популярності, такі, як НРУ, ДемПУ Юрія Бадзя, УРП Левка Лук'яненка, знищувались терором. Яким терором? «У СРСР сексу не було, а в Україні не було і нема терору!» — скаже покірне телятко із крайньої хати.

Мене, засновника НРУ і делегата Установчого з'їзду, виключили із НРУ за вимогу не допускати на зібрання НРУ росіянина Пахотіна, хоч він і кандидат наук. Лише розумово відсталий українець вірить, що росіяни-нарддепи-«шлаки» хочуть бачити Україну незалежною від Росії.

У пошуках важеля, яким можна утвердити Україну незалежною, я підписав Маніфест ДемПУ. Повний надії, я сказав Івану Драчу та Володимирі Муляві: «Мені буде досить шістсот членів ДемПУ, аби я в місті Умань послав московську владу під три чорти». Юрій Бадзьо вимагає вислати повний список Уманської ДемПУ для реєстрації у Мінюсті України. Комуляка із Мінюсту пересилає мій список (близько 200 членів) комуляці Дзюбенку — голові Уманського міськвиконкому. А далі — індивідуальні підходи: «Мико! Наш райцентр — велике село. У тебе селянний будинок, криниця на подвір'ї, двоє діточок. Ти розвозиш газові балони по селах. Маєш на кожному балоні рубчик. І я біля тебе щось маю. Головою якої ти є партії? У виконкомі мені сказали: якщо ти не перестанеш займатись дурницями, то обидва будемо шукати роботу». На останні збори прийшло шість членів, які одногослосно виключили мене із ДемПУ. Велику партію ліквідували погрозами безробіття.

Не кишеньковими партіями є Партія регіонів і «Батьківщина». Втім, ідеологія цих партій — безідейна. А мета одна — дорватися до найвищої влади і вернути Україні статус колонії, де роль українців буде зведена до ролі індіанців у США.

Іспанська, японська, китайська чи індійська мови не є мовами окупантів України. Польська, угорська, румунська, російська, німецька мови є мовами окупантів, поневолювачів, гнобителів української нації. Сергій Ківалов і Вадим Колесніченко внесли на розгляд ВР України законопроект «Про засади державної мовної політики», який узаконює російську окупаційну мову в Україні навки. 232 нардепи проголосували за антиукраїнський закон. Віктор Янукович цей закон підписав. Я в Умані не оголосив політичного голодування, оскільки переконався, що голодування і самоспалення впливають на людей віруючих, сумлінних, а зрадники України мук сумління не видають. Я просто написав оголошення у газету: «Куплю снайперську гвинтівку з глушником і 232 набой».

У редакції газети «РІО-Умань» мені показали постанову ВР України, якою ще у 1992 році заборонено публікувати у ЗМІ інформацію про переміщення вогнепальної зброї на території України. Передбачили «шлаки» і зрадники! Якщо на всіх мільйонах виборач мусування мовного питання давало Партії регіонів глоси зрусифікованих українців, то на останніх воно не спрацювало. Навпаки, поступово українці почали прозрівати. У ВР України діє поміркована партія українських націоналістів Олега Тягнибока. Перемагаючи у важких боях на ринзі, брати Клички освячували свої перемоги синьо-жовтим прапором, чим рекламували Україну для держав світу більше, ніж увесь штат МЗС. Партія УДАР не буде «шлаком» української нації. Тож навіщо «шлаки» і зрадники копіряться у болочій рані українців, якою є мовне питання? Вони відтягують на себе увагу і пильний погляд національно свідомих українців, аби ті не розгледіли ворогів української нації, котрі перекреслили обгрунтовані надії і сподівання 90% населення України, яке 1 грудня 1991 року проголосувало за Українську Незалежність.

Василь БІЛОУС
м. Умань
(Продовження буде)

партії і громадські організації України, які набирали серед українців популярності, такі, як НРУ, ДемПУ Юрія Бадзя, УРП Левка Лук'яненка, знищувались терором.

Яким терором? «У СРСР сексу не було, а в Україні не було і нема терору!» — скаже покірне телятко із крайньої хати.

Мене, засновника НРУ і делегата Установчого з'їзду, виключили із НРУ за вимогу не допускати на зібрання НРУ росіянина Пахотіна, хоч він і кандидат наук. Лише розумово відсталий українець вірить, що росіяни-нарддепи-«шлаки» хочуть бачити Україну незалежною від Росії.

У пошуках важеля, яким можна утвердити Україну незалежною, я підписав Маніфест ДемПУ. Повний надії, я сказав Івану Драчу та Володимирі Муляві: «Мені буде досить шістсот членів ДемПУ, аби я в місті Умань послав московську владу під три чорти». Юрій Бадзьо вимагає вислати повний список Уманської ДемПУ для реєстрації у Мінюсті України. Комуляка із Мінюсту пересилає мій список (близько 200 членів) комуляці Дзюбенку — голові Уманського міськвиконкому. А далі — індивідуальні підходи: «Мико! Наш райцентр — велике село. У тебе селянний будинок, криниця на подвір'ї, двоє діточок. Ти розвозиш газові балони по селах. Маєш на кожному балоні рубчик. І я біля тебе щось маю. Головою якої ти є партії? У виконкомі мені сказали: якщо ти не перестанеш займатись дурницями, то обидва будемо шукати роботу». На останні збори прийшло шість членів, які одногослосно виключили мене із ДемПУ. Велику партію ліквідували погрозами безробіття.

Не кишеньковими партіями є Партія регіонів і «Батьківщина». Втім, ідеологія цих партій — безідейна. А мета одна — дорватися до найвищої влади і вернути Україні статус колонії, де роль українців буде зведена до ролі індіанців у США.

Іспанська, японська, китайська чи індійська мови не є мовами окупантів України. Польська, угорська, румунська, російська, німецька мови є мовами окупантів, поневолювачів, гнобителів української нації. Сергій Ківалов і Вадим Колесніченко внесли на розгляд ВР України законопроект «Про засади державної мовної політики», який узаконює російську окупаційну мову в Україні навки. 232 нардепи проголосували за антиукраїнський закон. Віктор Янукович цей закон підписав. Я в Умані не оголосив політичного голодування, оскільки переконався, що голодування і самоспалення впливають на людей віруючих, сумлінних, а зрадники України мук сумління не видають. Я просто написав оголошення у газету: «Куплю снайперську гвинтівку з глушником і 232 набой».

У редакції газети «РІО-Умань» мені показали постанову ВР України, якою ще у 1992 році заборонено публікувати у ЗМІ інформацію про переміщення вогнепальної зброї на території України. Передбачили «шлаки» і зрадники! Якщо на всіх мільйонах виборач мусування мовного питання давало Партії регіонів глоси зрусифікованих українців, то на останніх воно не спрацювало. Навпаки, поступово українці почали прозрівати. У ВР України діє поміркована партія українських націоналістів Олега Тягнибока. Перемагаючи у важких боях на ринзі, брати Клички освячували свої перемоги синьо-жовтим прапором, чим рекламували Україну для держав світу більше, ніж увесь штат МЗС. Партія УДАР не буде «шлаком» української нації. Тож навіщо «шлаки» і зрадники копіряться у болочій рані українців, якою є мовне питання? Вони відтягують на себе увагу і пильний погляд національно свідомих українців, аби ті не розгледіли ворогів української нації, котрі перекреслили обгрунтовані надії і сподівання 90% населення України, яке 1 грудня 1991 року проголосувало за Українську Незалежність.

Василь БІЛОУС
м. Умань
(Продовження буде)

УКРАЇНСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ В БОЯХ ЗА КРИМ (1941-1945 рр.)

(Закінчення. Поч. у № 29-33)

БОРИС СЕРМАН (1912-1992)

Учасник війни з червня 1941 р. до Перемоги. Починав рядовим, останнє звання — старший лейтенант. Був курсантом школи санінструкторів, потім кореспондентом газети «Сын Отечества» 51-ї армії Кримського фронту. Учасник оборони Севастополя. Героїці воєнного часу присвячені вірші у збірках «Іменем покоління», «Серця мого щоденник», «Пам'ять» та ін.

Б. Серман — упорядник і співавтор чотирьох випусків колективного збірника «В казачих Аджимушкаю».

СЕВАСТОПОЛЬСЬКИЙ МОРЯК

Скинули бушлати — жара!
Сбросили тельняшки — жара!
Тела — будто в бронзовому лаке.
Уже докатилось «ура»
До самої вершини атаки.
В огні развороченные предместья
И города нет — руїни одні.
А Родина жде «Последних известий»
Последние дни...
Последние дни...
В Севастополі немці.
А в тылу, в лазареті,
Бредит моряк: «Братишки! Вперед!»
И уже перед ним линкором на рейде
Виденье Победы сквозь годы встаєт.
1942 г.

* * *

«...Борис Серман — мій товариш по фронту. Ми обидва були фронтовими газетярками: він — літературним працівником газети 337-ї дивізії «Вперед за Батьківщину», а я —

газети «Мужність» 27-ї армії, до складу якої входила ця дивізія.

Спочатку я ознайомився з його віршами — вони друкувалися і в «дивізіонці», і в нашій «Мужності». Були вони цілком професійними віршами воєнного часу — мужніми, патріотичними, які кликали на подвиг і розповідали про подвиг. Це були вірші, які любили і вирізували собі на пам'ять із розкурюваної газети наші солдати.

Згодом ми познайомились особисто і зустрічалися багато разів за різних обставин — і на передовій, і в наших ближніх дивізіонних і армійських тилах...

...Як товариш Бориса по війні, як його колега в пошуках невідомих героїв нашої боротьби з фашизмом, як працівник того ж літературного цеху, я хочу гаряче порекомендувати його книгу. В ній справжня правда війни — і в римованих рядках віршів, і в рядках прозових нарисів. У ній гріє пам'ять пережитого нашим поколінням у дні великого випробування вогнем і залізом і горда пам'ять про те, як ми його винесли».

С. С. Смирнов

Передмова до книги «Людина залишається», 1971

ІВАН СТАРИКОВ (1922-1996)

Народився на Ставропіллі. Учасник війни з лютого 1942 року. Воював на Донбасі, в Криму, Придніпров'ї, в херсонських степах. Героїка воєнних літ відображена в повісті «Чаша айрана», романі «Передній край», в ряді новел і оповідань.

АНДРІЙ ТРИПІЛЬСЬКИЙ (1912-1988)

Народився на Полтавщині. Учасник війни з червня 1941 року до Перемоги. Пішов на

фронт, будучи членом Спільки письменників. Був кореспондентом газет Окремої Приморської армії, Південного, Південно-Західного, Сталинградського, 3-го Українського фронтів. Разом з письменниками Іваном Гончаренком та Василем Кучером видавав серію нарисів (понад 30) про героїв оборони Одеси і Севастополя. Брав участь в обороні Києва, Одеси, Севастополя... В боях під Севастополем його було контужено.

Під час війни вийшли друком збірки його фронткових нарисів і оповідань «Над степами України» (1942), «Севастопольці» і «Над морем» (1943), «Севастополь» і «Дорога до Дніпра» (1944).

Разом з Миколою Грибачовим, Іваном Ле, Павлом Усенком та ін. працював над бойовою історією 3-го Українського фронту, виданою в трьох томах.

* * *

«Воїн Великої Вітчизняної війни, Андрій Трипільський присвятив свій талант письменника перемозі над заклятим ворогом людства. Його полум'яно закличні і романтично піднесені фронткові нариси про безсмертну славу героїв народної війни, про немеркнучі подвиги солдатів миру в грозові дні битви з фашистськими ордами, написані в ході боїв, були гострою зброєю боротьби і перемоги і залишаються художньо виразним свідченням ратного подвигу нашого народу. Вони зібрані в книгах «Севастопольці», «Севастополь», «Дорога до Дніпра» та ін. Бойовим подвигом по праву вважається видання А. Трипільським за активної участі В. Кучера, І. Гончаренка у складній фронтковій обстановці збірок новел і нарисів про героїв оборони Одеси і Севастополя. Роль цих книг як гострої зброї художнього слова була високою поцінована ГоловоПуркка.

Ось що писав про ці книги командир ушавленої Чапаєвської дивізії генерал-майор Коломієць: «Нариси і оповідання про героїв оборони Одеси і Севастополя так

написані, що вони породжують нові подвиги, духовно озброюють бійців і командирів, піднімають бойовий дух, надихають на беззавітний героїзм». Щоб написати ці полум'яні твори, часто самим авторам, з огляду на обставини, довелося брати безпосередню участь в боях...»

О. Корнійчук

Передмова до монографії «Ленінська філософія мистецтва», 1970

ЯКУБ УМЕРОВ (1917-1977)

Народився в с. Путилівка Бахчисарайського району в Криму. Учасник війни з 1941 р. Був командиром відділення розвідки, старшиною. Брав участь в обороні Одеси, Севастополя, Кавказу. У боях його було поранено і контужено.

Тема війни розкрита в ряді оповідань і нарисів.

ЮРІЙ ШОВКОПЛЯС (1903-1978)

Народився в Харкові. Учасник війни з жовтня 1941 р. Був кореспондентом військових газет. Брав участь у визволенні Криму. Виступав у фронтковій пресі з оповіданнями, нарисами, статтями. Воєнна тематика присутня в багатьох творах його прози і публіцистики.

МИХАЙЛО ЯРЕМЕНКО (1923-?)

Народився на Донеччині. Учасник війни з червня 1942 року. Брав участь у визволенні Севастополя та інших міст. Героїка воєнного часу — у віршах збірок «Весняні мелодії», «Яблуневий цвіт», «Сині грози» та ін.

Підготував Данило КОНОНЕНКО

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

СЕРПЕНЬ

23

День Державного Прапора України.

1918 р. — Рада міністрів Української Держави затвердила постанову про створення в Києві Державного драматичного театру.

1975 р. — відбулось відкриття Харківського метрополітену.

Народився: 1867 р. — Осип Маковей, український поет, прозаїк, публіцист, критик, літературознавець, перекладач, педагог та громадсько-політичний діяч.

1935 р. — Анатоль Перепада, український перекладач.

Помер: 1863 р. — Михайло Шепкін, визначний актор української та російської сцени.

24

День незалежності України. 24 серпня 1991 р. Верховна Рада Української РСР проголосила Україну незалежною, демократичною державою і винесла «Акт проголошення незалежності України» на підтвердження всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року.

1990 р. — біля будинку Кременчуцької міської ради піднято жовто-блакитний прапор.

Народився: 1921 р. — Леонід Полтава, український поет, прозаїк, драматург, радіожурналіст, редактор, публіцист, громадський діяч.

1923 р. — Віктор Глушков, піонер комп'ютерної техніки, автор фундаментальних праць у галузі кібернетики, математики і обчислювальної техніки. Лауреат численних премій і нагород. Дійсний член АН СРСР, АН УРСР. Почесний член багатьох іноземних академій. Засновник Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України, який і очолював до 1982 р. Помер у Москві, куди був перевезений для лікування.

1927 р. — Левко Лук'я-

ненко, український політик та громадський діяч, народний депутат України. Багатолітній в'язень радянських тюрем і таборів. Письменник. Герой України (з врученням ордена Держави 19 квітня 2005).

У березні 1988 р. заочно обраний головою відновленої УГГ, яка діє як Українська Гельсінська спілка (УГС). Указом ПВР від 30 листопада 1988 р. Левко Лук'яненко помилуваний, звільнений із заслання. На початку 1989 р. повертається в Україну.

1958 р. — Василь Червоний, український політик, народний депутат перших чотирьох скликань, голова Рівненської ОДА 2005-2006. Активіст громади віруючих УПЦ КП. За офіційною версією загинув 4 липня 2009 року від удару блискавки.

Помер: 1745 р. — Олександр Довбуш, ватажок опришків у Карпатах.

25

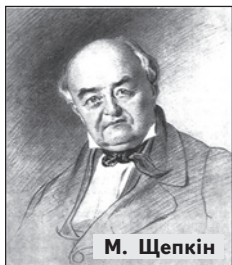
Свято Жнив. Святкується це свято завжди, починаючи з останньої неділі серпня або в останню неділю вересня за рішенням церковної громади.

День шахтаря. Для гірничих районів і міст День шахтаря давно став одним з головних свят. Він відзначається народними гуляннями та концертами під відкритим небом, виступами відомих музичних колективів і артистів, вітальними нагородженнями та привітаннями з боку керівників різного рангу. Торжество завершується святковими салютами.

1964 р. — дисидент Петро Григоренко позбавлений звання генерал-майора.

Народився: 1924 р. — Павло Загребельний, український письменник, Герой України, лауреат Державної премії СРСР, Шевченківської премії.

1940 р. — Микола Жулинський, український політик, академік НАН України.

М. Шепкін

В. Глушков

1948 р. — Лариса Хоролець, українська акторка, драматург, міністр культури України (1991-1992).

Померли: 1698 р. — гетьман Петро Дорошенко загинув у московській неволі.

1963 р. — Іван Багряний, український поет, прозаїк, публіцист, політичний діяч.

Західні дослідники творчості Івана Багряного відзначали унікальну здатність письменника до «кошмарного гротеску», неабиякого гумору серед відчаю, оптимізму — серед трагедії в глухій війні, що проводиться на величезних просторах євразійської імперії. Юзеф Лободовський твердить, що «Сад Гетсиманський» перевищує силою вислову все, що дотепер на цю тему було написано, з другого ж боку — є виразним свідченням глибокого гуманізму автора, що на самому дні пекла зумів побачити людські прикмети навіть у найозвіріліших осіб-няків».

1963 р. — Володимир Дорошенко, громадський діяч, бібліограф і літературознавець.

2008 р. — Михайло Сирота, народний депутат України, український політик, Голова Трудової партії України, народний депутат України 2-го, 3-го та 6-го скликань, один з авторів Конституції України. Кандидат технічних наук, доцент.

26

1757 р. — у Чигирині обрано гетьманом України Івана Виговського.

2000 р. — у селі Базар Народицького району Житомирської області відкрито й освячено меморіал Героям Базару, споруджений за кошти українців у Великій Британії.

Народився: 1856 р. — Іван Франко, український письменник, поет, вчений, публіцист, перекладач, громадський і політичний діяч.

Іван Якович переклав українською мовою твори близько 200 авторів із 14 мов та 37 національних літератур. Говорячи про просвітне значення перекладацької діяльності, письменник твердить, що переклади творів світової літератури роблять їх частинною української культури. Просвітню роль перекладів Франко розумів дуже широко. Він вважав, що знання іноземних мов

потрібне кожній людині.

В Україні була вилучена з ужитку низка його творів: «Не пора...», «Великі роковини», «Розвивайся ти, великий дубе...», інші сфальшовані чи тенденційно скорочені (передмова до збірки «Мій Ізмарагд», «Що таке поступ» та інші).

На честь Франка місто Станіслав було перейменовано в Івано-Франківськ.

1941 р. — Богдан Ступка, український актор театру і кіно, лауреат Шевченківської премії 1993 року (за головну роль у виставі «Тев'є-Тевель» за Шолом-Алейхемом). Народний артист УРСР (1980). Народний артист СРСР (1991).

У листопаді 2008 року Богдан Ступка отримав нагороду за найкращу чоловічу роль на III-му Римському кінофестивалі — за головну роль в українсько-польському фільмі «Серце на долоні» режисера Кшиштофа Зануссі. Під час вручення нагороди актор сказав: «Мрії мого життя було, щоб українська культура стала відома в цілому світі. Мрії повинні збуватися, і я щасливий, що маю можливість сприяти цьому».

28

1956 р. — у Києві збудовано пам'ятник Івану Франку.

1985 р. — Василь Стус потрапив у карцер табору для політ'язнів.

1995 р. — на Івано-Франківщині відкрито пам'ятник Роману Шухевичу.

Народився: 1575 р. — Єлизавета Гулевичівна, співзасновник Київського братства, монастиря і школи при ньому, яка перетворилася на Києво-Могилянську академію.

1890 р. — Дмитро Загул, український поет-символіст, літературознавець, критик, публіцист, перекладач, педагог, громадський діяч. Загинув у більшовицьких концтаборах на Колімі приблизно влітку 1944 р.

Померли: 1921 р. — київський губЧК розстріляний поет-романтик Григорій Чупринка, ком. УВО, сотник Опоко, сотник Іван Андрух та 36 членів Українського центрального повстанського комітету.

1922 р. — у Києві більшовики розстріляли членів «Козачої ради», серед них сотника Лозовика, Михайла Гудимовича, Настю Гудимович, Івана Тарасенка, Марію Тарасенку, Коломійця (разом 82 особи).

29

1561 р. — у Пересопницькому монастирі Різдва Пресвятої Богородиці завершено роботу над створенням майбутнього національного символу та присяжної книги українців — Пересопницького євангелія.

1992 р. — відбулось перепоховання мощів патріарха Йосипа Сліпого у храмі Святого Юра у Львові.

1999 р. — у Донецьку відкрито прижиттєвий пам'ятник Сергію Бубці.

Народилася: 1868 р. — Людмила Старицька-Черняхівська, драматург, літературознавець. Арештована енкаведистами, загинула (ймовірно в 1941).

Померли: 1940 р. — Євген Петрушевич, український громадсько-політичний діяч, президент і диктатор Західної області Української Народної Республіки.

1988 р. — Микола Лукаш, український перекладач, мовознавець і поліглот. Він вважається одним з найвидатніших українських перекладачів — перекладав художні твори з 14 мов.

Лукаш мав феноменальне лінгвістичне обдарування і дивовижну ерудицію в галузі зарубіжної літератури.

Найпліднішим було відносно благополуччя для Лукаша двадцятиліття з 1953 до 1973 року, коли він переклав «Фауста» Гете, «Мадам Боварі» Флобера, лірику Шіллера, «Декамерон» Боккаччо та багато іншого.

Лукаш завжди виступав на захист письменників, яких утискали. А після арешту Івана Дзюби, якого вважав видатним діячем української культури, Микола Лукаш, вимагаючи його звільнення, запропонував заарештувати себе замість нього. Цей вчинок дорого обійшовся Лукашеві. Багато років він фактично перебував під домашнім арештом.

М. Лукаш

«СОНЯЧНА КОЛИСКА» АНАСТАСІЇ КАЛЮЖНОЇ

Освідченням у любові до Керчі, яка відзначає цього року 40-річчя присвоєння почесного звання «Місто-герой», і вдячністю їй за подароване натхнення та радість життя стало відкриття в Сімферопольському художньому музеї персональної виставки «Сонячна колиска» молодій художниці Анастасії Калюжної.

У картинах «Керченська бухта», «Море кличе», «Гавань пам'яті», «Чекання», «На вулиці Мітрідатській» та інших розкривається героїчне минуле і трудове сьогодні міста з риболовним промыслом і рибним шляхом, що зберігся в азовських берегах. Холодній суворості моря з колючим вітром у лютому, роботою рибалок на межі подвигу, жіночим очікуванням їх із риболовлі, спілкуванням з кораблем старого капітана протиставляється яскрава палітра

сонячного берега, лагідного бризу, піщаного пляжу і затишних гурзуфських вулиць із вкрапленнями фіолетових тонів.

Енергію землі та стани природи художниця малювала з природи і за мотивами тематичних пленерів у містах Седнів Чернігівської, Чугуїв Харківської, Переяслав-Хмельницький Київської, Кам'янець-Подільський Хмельницької областей, у Будинку творчості К. Коровіна в Гурзуфі в Криму. А після міжнародного пленера «Хортиця кризь віки», що відбувся в 2010 році в Запоріжжі, нею створено олійними фарбами велике станкове полотно «Стрибок», що є домінуючою нинішньої експозиції з більш як п'ятдесяти десяти графічних, виконаних аквареллю, пастеллю і змішаною технікою. У цій живописній композиції та «Кам'яній могилі» А. Калюжна творчо інтерпретує дух і патріотизм українського козацтва, швидкоплинність історичних подій. Співзвучні їм також архітектурні пейзажі «Спась-

кий собор. Чернігів», «Всіх-святська церква», «Вид на Києво-Печерську Лавру». І все це об'єднано стрижнем сонячного світла, зовнішньої краси і внутрішньої чистоти.

— Звідки така широка різноплановість: кораблі, моряки, храми та абстракція в молодій дівчині? — запитували вражені побаченим відвідувачі.

Ось що сказали про експозицію:

Володимир Дегтярьов, перший заступник Постійного Представника Президента України в АРК: — Це поезія, яку можна побачити, відчути, і в цьому сенсі авторка — поет, який створює своїм живописом атмосферу душевної світлості, спокою і доброго настрою.

Олег Лобов, директор Державного архіву в Автономній Республіці Крим: — Картини проникнуті такою любов'ю до Криму, Керчі та життя, що викликають захоплення, яке важко передати словами.

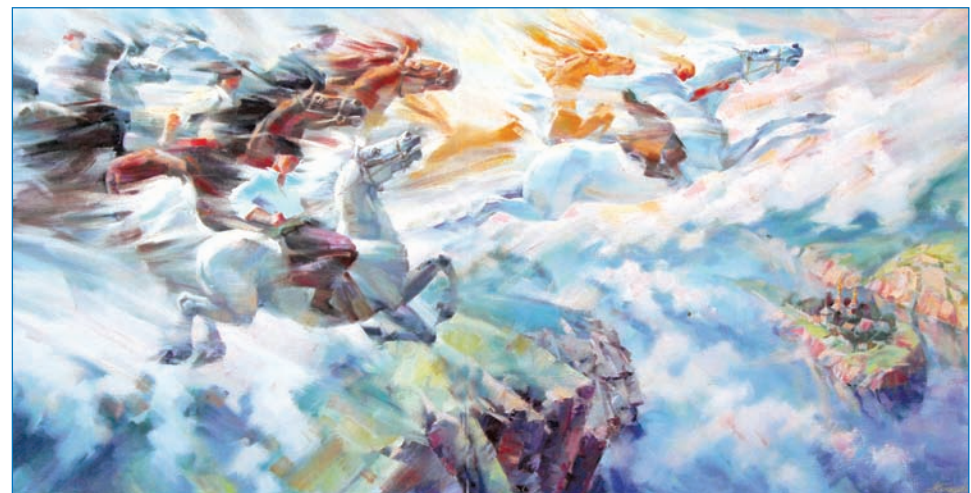
В'ячеслав Пересунько, голова Асоціації заповідників і музеїв Криму: — Своїми унікальними живописними роботами художниця передає красу Керчі та всієї України, гідно продовжуючи на сучасному етапі традиції плеяди видатних керченських живописців попередніх поколінь.

А міністр культури АРК Альона Плакіда, відзначивши світлоність і яскравий колорит живопису А. Калюжної, її величезну працьовитість і технічну майстерність, що базується на багатій образотворчій палітрі півострова, за внесок у її розвиток і примноження вручила їй грамоту міністерства.

Жаль тільки, що сама Анастасія сказаних на її адресу слів не змогла почути, бо від народження має ваду слуху. Зміст виступів, як і всього

іншого, що відбувається в навколишньому середовищі, їй передають способом сурдоперекладу батьки, насамперед мама Марія Миколаївна. Вона, перебуваючи з дочкою в чотирирічному віці в реабілітаційному центрі в столиці Хорватії — Загребі, освоїла цю другу для себе кваліфікацію. Тоді ж сім'я переїхала з Сибіру в Керч, де й почалося становлення Насті як художниці.

У тринадцять років, за словами директора Сімферопольської дитячої художньої школи Іллі Борохова, який у той час очолював художню школу в Керчі, відбулася її перша персональна виставка, на якій захоплення відвідувачів викликала її серія малюнків за мотивами творчості французького письменника Антуана де

терню. А в процесі підготовки до цієї, 21-ї за рахунком персональної виставки А. Калюжна дебютувала ще в одному, новому для себе виді робіт — дизайні поліграфічної продукції, оформивши буклет про свою творчість. У перспективі планує випустити власний художній альбом.

— Пейзажі в Гурзуфі — це той камертон, до якого художниця як реаліст з академічною школою потрібно підтягувати гарячий колорит кримського літа та півострова, знання його співвідношень, — сказав голова Кримської республіканської організації Національної спілки художників України Микола Моргунов. — Зникла «зеленка», якою вона захоплювалася раніше, і з'явилися дивовижні роботи.

Багато з них зберігається в Керченському історико-культурному заповіднику, Музеї сучасного образотворчого мистецтва України, Луганському обласному художньому музеї, в приватних колекціях

України, Росії, Казахстану, США, Ізраїлю. Анастасію Калюжну визнано людиною року в Керчі, удостоєно звання «Керченська перлина». Кілька років тому керівництво міста виділило їй кімнату під майстерню в приміщенні міської друкарні, бо розміри квартири їхньої сім'ї виявилися замалими для зберігання створених нею великих за форматом картин.

При komponуванні власноруч натюрмортів Анастасія використовує плоди з домашнього саду: айву, мушмулу, калину. Їхня свіжість в поєднанні з виразністю і чистотою тонів наповнює весь навколишній простір особливим світлом, викликаючи бажання радіти життю, любити і вірити в добро. Ключ до секрету цього сонячного настрою і шедроті землі знаходимо в портреті «Художниця», змалюваного авторкою з себе. В її вертикальній фігурі сконцентровані духовність, енергія і праця рук, які протистоять горизонтальній силі вітру, що формуює в збірному образі хрест.

Валентина НАСТІНА

УКРАЇНСЬКІ БАРДИ, ВАС ЧЕКАЄ ДОНУЗЛАВ!

Щороку в Криму проводиться чимало пісенних конкурсів і фестивалів, зокрема й авторської пісні. Зрозуміло, що вони практично стовідсотково — російськомовні. А чи є у нас українська авторська пісня, яка вона, про що, де звучить, хто її творить? А може, українським бардам варто також провести у Криму фестиваль, щоб інших послухати й себе показати і гуртом пошукати відповіді на поставлені вище запитання?

Ось таку ідею запропонував «Світлиці», пам'ятаючи про наші колишні масові газетні пісенні акції, наш давній читач і шанувальник Михайло Степанович Микитюк із с. Мирне під Євпаторією. І не лише ідею, але й місце, де такий фестиваль можна провести вже 7-8 вересня цього року: це озеро Донузлав, де розташована дача Михайла Степановича, яка й може стати майбутнім фестивалним пісенним майданчиком. Заінтригувались? Тоді всі деталі за тел.: (067) 650-14-22, (050) 957-84-40. Ідея — є! Унікальний фестивалний майданчик — чекає! Шукаємо учасників!

(До слова, для тих, хто після фестивалю захоче продовжити творчий відпочинок на Донузлаві, у місцевому пансіонаті будуть заброньовані місця за дуже прийнятною ціною — з триразовим харчуванням. Детальніше — за тел. 050-497-45-07, Михайло Степанович).

ЗАПРОШУЄМО НА СВЯТО!

УКРАЇНЬСЬКА ГРОМАДА КРИМУ ЗАПРОШУЄ ОДНОДУМЦІВ НА УРОЧИСТОСТІ, ПРИСВЯЧЕНІ ДНЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ:

24 серпня о 10.00 — покладання квітів та мітинг біля пам'ятника Т. Г. Шевченку у Сімферополі; об 11.00 — святковий концерт у 8-му Гарнізонному будинку офіцерів.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язу України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com